نویو ځوانانو ته ، د دیني ښوونو غوره کتاب

تعلیم الاسلام
دیني ښوونې

لیکوال
دهندوستان سترعالم او لوی مفتي
حضرت مولینا کفایت الله رحمه الله

ژباړه
مفتي حبیب الله قاسمي
لومړۍ برخه
خپرونکي اداره

نفیس خپرندویه علمي ټولنه

د کتاب ځانګړنې:
==========
دکتاب نوم : (تعلیم الاسلام) دیني ښوونې
لیکوال : مفتي کفایت الله رحمه الله
ژباړه : حبیب الله قاسمي
کمپوز : محمدابراهیم نبیل
دچاپ کال : 1383 ل تله، 2004 ستمبر
دچاپ ځای : لاهور – پاکستان
خپروونکي : نفیس علمي ټولنه اکوړه خټک دارالعلوم حقانیې ته مخامخ دسید احمدشهید مکتبې ترځنګ

تلیفون : 0092-3335199088 _ 0092-3005778253
دمونډلو درکونه :
پیښور: سرحد بک ایجنسي خیبربازار، دانش کتابخانه ډهکي نعلبندي ، مکتبه روضۍ القرآن ، مکتبه رشیدیه ، قصه خوانی ، مکتبه سیداحمد شهید اکوړه خټک .

ډالۍ:

دخپل ځورېدلي او نیمه خوا اولس هغو کمکیانو ته !
چې زیاتره یې له لیك لوست بې برخې دي او برخمن یې بیا له دیني ښوونو محروم دي .

Download from: aghalibrary.com

لومړی برخه

بســـم الله الرحـــمن الـــرحـــيم
نحمدالله العلی العظیم ونصلي علی رسوله الکریم :
پـوښـتـــنه :ته څوك يې ؟
ځـــواب :مسلمان .
پـوښـتـــنه :د مسلمانانو د مذهب (دین) نوم څه دی ؟
ځـــواب :اسلام .
پـوښـتـــنه :اسلام څه ښونه کوي ؟
ځـــواب :اسلام دښوونه کوي چې دالله تعالی بنده اوε: خدای تعالی یودی دبندګی لایق یواځې هغه دی ، حضرت محمد رسول دی، قران کریم دخدای تعالی کتاب دی، اسلام ربښتینی دین دی،د دنیا او اخرت ټولې ښېګڼې اونېکې خبر ې اسلام ښایي .
پـوښـتـــنه : داسلام کلمه کومه ده ؟
ځـــواب :داسلام کلمه داده :
لااِلـهَ اِلااللّٰهُ مُحَمّـَدٌ رَّسُـولُ اللّٰهِ
Ψدالله εژباړه : له خدای تعالی نه پرته بل دعبادت ور (معبود) نشته محمد رسو ل دی ، دې کلمې ته کلمه طیبه اوکلمه توحید وایي.
پـوښـتـــنه :دشهادت کلمه کومه ده ؟
ځـــواب : دشهادت کلمه داده :
اَشـهَـدُ اَنَ لا الـهَ الا اللّٰهُ وَحـدَهُ لاشَـرِيكَ لَـهُ وَاَشـهَـدُ اَنَ مُـحَـمَّداًعَـبدُه وَرَسـُولُـه
نه پرته بل خدای دعبادت ور نشته هغه یو دیΨزه شاهدي ورکوم چې دالله يي بنده او رسول دی.εسیال نه لري، اوداشاهدي ورکوم چې محمد
پـوښـتـــنه :ایمان مجمل کوم دی ؟
ځـــواب :ایمان مجمل دادی :
امـنتُ بـالله کـماهو باسـمائـه وصفاته، وقبلتُ جـمیع احکامه
ایمان مې راوړی (باور اویقین مې کړی) پرالله باندې لکه څرنګه چې خدای تعالی هغسې دی اود هغه په هغه نومونواو صفتونو باندې مې ایمان راوړی ، اوما يې ټول حکمونه منلي دي .
پـوښـتـــنه :ایمان مفصل کوم دی ؟
ځـــواب :ایمان مفصل دادي:
اَلَمَنـتُ بِـاللّٰهِ وَمَلائکتـهِ وَکُتُـبِهِ وَرَسُولِـهِ وَالـيَومِ الاَخـِر وَالقـَدرَ خَـيرِهِ وَشَـرِهِ مِـنَ اللّٰهِ تَعـالی وَالبَعثِ بَعدِ الـمَوت
باندېΨایمان مې راوړی پرالله پرملائکوېې، اوپرکتابونوېې او د هغه پررسولانو، دقیامت پر ورځې او په دې چې دښه اوبد تقدیر دالله تعا لی له لوري دی، او له مرګ وروسته پرژوندي کېدو باندې .
پـوښـتـــنه :تاسې چا پیداکړي یېْ ؟
ځـــواب :مور، زمونږ موراوپلار، اسمانونه، ځمکې او ټول مخلوق خدای تعالی پیداکړي .

پوښتـــنه :خدای تعالىدنيا له څه شي نه پيداکړه ؟
ځـــواب :په خپل قدرت اوحکم سره يې پيداکړې ده.
پوښتـــنه :کـوم خلك چې الله تعالى نه مني هغوی ته څه وا يي ؟
ځـــواب : هــغوی ته کافران وايي .
پوښتـــنه :کوم خلك چې له الله تعالى نه پرته دنـورو شيانو عبادت کوي اويادوه دری خدايان مني هغوی ته څه وايي؟
ځـــواب :داسي خلکوته مشرکان او کافران وايي .
پوښتـــنه : مشرك بښل کيږي اوکه نه ؟
ځـــواب :نه ! مشرك نه بښل کـيږي ، هغه به تل ترتله په تکليف او عذاب کې وي .
څوك وْ ؟ɛپوښتـــنه:حضرت محمد
ɛځـــواب :حضرت محمد دالله تعالى بنده ،دهغه رسول اوپيغمبر وْ مونږ يې امتيان يو .
پوښتـــنه چيرې پيداشوی وْ ؟ɛ:زمونږ پيغمبر
ځـــواب :دعربو په وطن کي دمکې معظمې يو ښار دي، په هغه کې پيداشوی وْ .
پوښتـــنه :دده مبارك دپلاراونيکه نومونه څه وه؟
ځـــواب : دپلار نوم يې عبدالله او دنيکه نوم يې عبدالمطلب وْ .
درتبې له لحاظه له نوروپيغمبرانولوی اوکه وږوکی دي ؟ɛپوښتـــنه :زمونږ پيغمبر
په رتبه کې ترټولو پيغمبرانو ستر اود الله تعالى لهɛځـــواب :زمونږ پيغمبر ټول مخلوق نه لوی دي .
عمر چيرې تېرکړی وْ ؟ɛپوښتـــنه :حضرت محمد
ځـــواب :تردری پنځوسو (53) کالوپورې په خپل ښار، مکه معظمه کي واوسيده اوله هغه وروسته دالله تعالى له حکم سره سم مدينې منورې ته ولاړ ،لس (10) کاله يې هلته تېر کړل او د درشپيتو (63) کالو په عمر له دنيا څخه ولاړ .
پوښتـــنه :که نه مني هغه څرنګه دی ؟ɛچيرې يو څوك حضرت محمد
ɛځـــواب :څوك چې حضرت محمد دخدابتعالى رسول نه بولي
هغه هم کافردی .
دمنلوɛپوښتـــنه :دحضرت محمد مطلب څه دی ؟
دمنلو مطلب دادی چې : سړی په دي يقينɛځـــواب :دحضرت محمد دخدای تعالى راليږل شوی پيغمبر دی اوپه دې يې عقيده وي چې دی مبارکɛوکړي چې هغه له خدای تعالى نه وروسته ترټول مخلوق غوره دباوددده سره مينه ولري، دحکمونو پيروي يې وکړي
دخدای تعالى پيغمبردی ؟ɛپوښتـــنه :داڅرنګه معلومه شوه چې حضرت محمد
ځـــواب : داسي ښه ښه کارونه يې وکړل، اوداسي خبري يي خلکوته وښودلې چې له پيغمبرپرته يي نه بل څوك ښوولای شي ، اونه يي کولای شي .
پوښتـــنه : داڅرنګه معلومه شوه چې قران کريم دخدای تعالى کتاب دی ؟
فرمايليɛځـــواب :حضرت محمد دي چې قران کريم د الله تعالى کتاب دی او پر ما باندې يې نازل کړی .
په يوه واراو که ليږ ليږ نازل شوی ؟ɛپوښتـــنه : قرانکريم پر پيغمبر
ځـــواب : هوا! ليږليږنازل شوی، کله يوايت، کله دوه،کله څلور آياتونه اوکله هم بشپړسورت، څومره به چې ورته ضرورت وْ هغومره به نازلېده .
پوښتـــنه : په څومره وخت کي ټول قران کريم نازل شو.؟
ځـــواب :په درويشت (23) کاله کې .
پوښتـــنه :قران کريم څه ډول نازليده ؟
بهυځـــواب :حضرت جبرائيل راغی ده مبارك ته به يي آيت يا سورت تيراوه، ده مبارك به اوريده، يا داوه به يي ليکونکی به يې راوغوښت په هغه به يې وليکه .
پوښتـــنه :ده مبارك خپله ولي نه ليکه ؟

Download from: aghalibrary.com

ځـــواب :ځکه چې دی مبارك " اُمي" وْ .
پـوښـتـــنه : امي چاته وايي ؟
ځـــواب :دچا چې ليك لوست زده نه وي هغه ته " امي " وايي که څه هم په دنيا کي دچا څخه علم زده کړي نه وْ خو بيا هم خدای تعالی ده مبارك تهεپيغمبر ترټول مخلوق نه زيات علم ورکړي وْ .
پـوښـتـــنه : حضرت جبرائيل څوك وْ ؟
ځـــواب : ملائيکه ده،پيغمبرانوته به يې دالله تعالی حکمونه راوړل.
پـوښـتـــنه :مسلمانان دالله تعالی بندګي څرنګه کوي ؟
ځـــواب :1_ لمونځ کوي 2_ روژه نيسې 3_زکات ورکوي 4_حج کوي .
پـوښـتـــنه :لمونځ څه ته وايي ؟
ځـــواب :لمونځ دالله تعالی دعبادت او بندګی يوه خاصه طريقه ده چې الله تعالی په حديثونوکې مسلمانانوته ښودلي دهεپه قران کريم کې او رسول الله .
.پـوښـتـــنه :دبندګی هغه طريقه څه ډول ده کومې ته چې لمونځ وايي ؟
ځـــواب :په کور يا په جومات (مسجد) کې خلك دالله تعالی په وړاندې لاس په نامه دريږي قران شريف وايي دالله تعالی ستاينه کوي، دهغه لويي اوتعظيم بيانوي، اودهغه په وړاندې ټيټيږي ،سر په ځمکه ږدي، دهغه لويي او خپله عاجزي ښکاروي .
پـوښـتـــنه : خدای تعالی لمونځ کونکی په جومات کې ښه وينې اوکه په کورکې ؟
ځـــواب :خدای تعالی ته لمونځ کونکی هر ځای وينې،په جومات کې وې اوکه په کورکې ، خو په جومات کې لمونځ کول ډير زيات ثواب لري .
پـوښـتـــنه :له لمانځه مخکې چې خلك مخ لاسونه اوپښې مينځي هغه ته څه وايي ؟
ځـــواب :هغه ته اودس وايي له اوداسه پرته لمونځ نه کيږي.
پـوښـتـــنه :په لمانځه کې کوم لورته مخ کول پکاردي ؟
ځـــواب :لويديز لور ته (کومې خواته چې لمر لويږي).
پـوښـتـــنه : ولې په لمانځه کې دلويديزلورته مخ ګرځوو؟
ځـــواب :دمکې معظمي په ښار کي دخدای تعالی کور چې کعبه يې بولې هغې ته مخ ګرځول ضروري دي (هغه زمور دښار "دهلي" لويديز لورته ده)؛ ځکه خوخلك دلته دلويديځ لورته لمونځ کوي .
پـوښـتـــنه :په لمانځه کې چې خلك کوم لورته دريږي هغه ته څه وايي؟
ځـــواب : قبله ورته وايي .
پـوښـتـــنه :په شپه او ورځ کې څو واره لمونځ کيږي ؟
ځـــواب :په شپه اوورځ کې پنځه وخته لمونځ فرض دی .
پـوښـتـــنه :هغه پنځه وختونه کوم دي ؟
ځـــواب :
1_ دسهار(فجر) لمونځ چې دسهار په وخت له لمرختومخکې کيږي .
2_ دماسپښين (ظهر)لمونځ: چې دزوال (دسيوري له له ماتېدو) نه وروسته کيږي .
3_ دمازديګر(عصر) لمونځ: چې له لمر لويدو يو نيم يا دوه ساعته مخکې کيږي .
4_ دماښام (مغرب)لمونځ: چې تر لمر لويدو وروسته کيږي .
5_ دماخستن (عشاء)لمونځ: چې له لمر لوېدو يونيم يا دوه ساعته وروسته کيږي .
پـوښـتـــنه :اذان څه ته وايي ؟
ځـــواب :کله چې دلمانځه وخت راشي له لمانځه لږ مخکې يو سړي دريږي په زوره زوره داتوري وايي :

اللهُ اَکـبـر اَللهُ اَکـبَـر
خدای ډيرلوی دی خدای ډيرلوی دی

اَللّٰهُ اَکـبَـر اَللّٰهُ اَکـبَـر
خدای ډیر لوی ده خدای ډیرلوی دی
اَشـهَـدُ اَنَّ لاّ اِلـَه اِلاّاللّٰه
شاهدي ورکوم چې دالله Y نه پرته بل هیڅ یو معبود نشته .
اَشـهَـدُ اَنَّ لاّ اِلـَـهَ اِلاّاللّٰهُ
شاهدي ورکوم چې دالله Y نه پرته بل هیڅ یو معبود نشته .
اَشهَـدُ اَنَّ مُـحَـمَّـد رَسُـولُ الله
شاهدي ورکوم چې محمدe دالله Y رسول دی
اَشهَـدُ اَنَّ مُـحَـمَّـد رَسُـولُ الله
زه شاهدي ورکوم چې محمدe دالله Y رسول دی
حَـيّ عَـلـالصَّـلای حَـيّ عَلَی الصَّلای
لمانځه ته راشـئ لمانځه ته راشـئ
حَـيّ عَلَـی الـفَلاح حَـيّ عَلَی الفَلاح
کامیابي ته راشـئ کامیابي ته راشـئ
اَللّٰه اَکـبَـر اللّٰهُ اَکـبَـر
خدای ډیر لوی دی خدای ډیر لوی دی
لاالـــه الاّ اللّٰه
دالله نه پرته هیڅګوك دعبادت لایق نشته
دې الفاظو ته اذان وایي .
دسهار په اّذان کې د حيّ علی الفلاح نه وروسته الصلای خير مّن النّوم (لمونځ له خوبه ښه دي) ویل کیږي .
پـوښـتـــنه :تکبیر (اقامت) څه ته وایي ؟
ځـــــواب :کله چې لمانځه ته خلك درږي نو دلمانځه له پیل کیدو مخکې یو سړي هاغه کلمې وایي کومې چې په اذان کې ویل کیږي، همدې ته اقامت اوتکبیر وایي.
خوپه اقامت کې له حيّ عَلَی الفَـلاح وروسته قـدقامت الصّـلای وه واري داذان کلمو زیاتې ویل کیږي .
پـوښـتـــنه :څوك چې اّذان یا تکبیر وایي هغه ته څه وایي ؟
ځـــــواب :څوك چې اّذان کوي هغه ته " موْذن" (اذان کونکی) اوڅوك چې تکبیر وایي هغه ته " مکبر " (تکبیرویونکی)وایي .
پـوښـتـــنه :ډیرخلك چې په ګډه لمونځ کوي لمونځ ورکونکي ،لمونځ کوونکو اوهماغه لمانځه ته څه وایي ؟
ځـــــواب :کله چې ډیرخلك په ګډه لمونځ کوي هغه لمانځه ته دجمعې (جماعت) لمونځ وایي، لمونځ ور کوونکي ته امام اولمونځ کوونکو ته مقتدیان وایي .
پـوښـتـــنه :څوك چې یواځې لمونځ کوي هغه ته څه وایي ؟
ځـــــواب :یواځي لمونځ کوونکي ته (منفرِد) وایي .
پـوښـتـــنه :داسې ځای ته چې خاص دلمانځه لپاره جوړوي اوخلك پکې لمونځ کوي څه بلل کیږي ؟
ځـــــواب :هغه ته جومات (مسجد) وایي .
پـوښـتـــنه :څوك چې جومات ته لاړ شـي هلته بایدڅه وکړي ؟
ځـــــواب :په جومات کې دې لمونځ وکړي، قرآن شریف دې ووایي، یا دې یوه بل ذکر وکړي اویادې په ادب سره غلی کېني، په مسجد کې لوبې ، ټوپونه ، شور ، اوددنیا خبرې کول بد کاردی .
پـوښـتـــنه :لمونځ څه ګټې لري ؟
ځـــــواب : لمونځ ډیرې ګټې لري یو څو یې تاسو ته درښایو :

1_ دلمونځ کونکي انسان بدن او کالي تل پاك او صاف وي .
2_ له لمونځ کونکي څخه خدای تعالی خوښ او خوشحاله وي .
3_ دلمونځ کونکي څخه حضرت محمدe هم خوښ اوخوشحاله وي .
4_ لمونځ کونکي دخدای تعالی په نزد ښه وي .
5_ دلمونځ کونکي سړي عزت خلك په دنیا کې هم کوي .
6_ لمونځ کونکی له ډیرو ګناهونو ساتلی وي .
7_ لمونځ کونکی انسان خدای تعالی له مرګ وروسته په راحت کې کوي .
پوښتـــنه :په لمانځه کې چې کوم کلمات ویل کیږي ، د هغو نومونه اوهغه کلمات څه دي ؟
ځـــــواب :په لمانځه کې چې کوم کلمات ویل کیږي د هغو ټولو نومونه او الفاظ دادي :
تکبیر
الله اکـبـر
خدای ډیر لوی دی .
ثـنـــاء
سُـبحَانَـكَ اللـّهُمَ وَبِحَـمدِكَ وَتَبـارَكَ اسـمُكَ وَ تَعاَلَى جَـدُّكَ وَلآ الـَهَ غَـيـرُك
ژباړه : ای الله ! ستاینه او ثنا یواځې ستاله پاره ده اونوم دې مبارك دی ، شان دې لوړ دی او پرته له تا بل معبود نشته .
تعـــــوذ
اَعُـوذُ بِاللهِ مِـنَ الّشَّـيـطاَنِ الرَّجيـم
ژباړه : زه خدای ته پناه وروړم چې له رټلي شیطانه مې وژغوري .
تـــســـمیـه

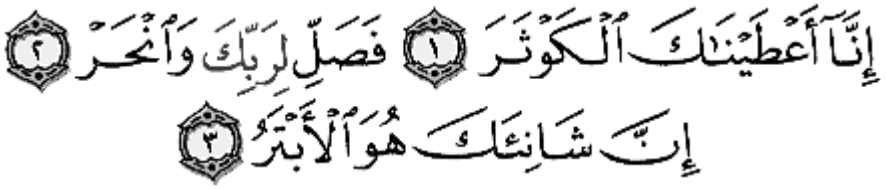

ژباړه : دهغه خدای په نامه شروع کوم چې لورونکی اومهربانه دی .
ســـورت فـاتحـــه

ژباړه :دټول عالم رب او پالونکي ته ثناده چې لورونکی اومهربانه دی ، دقیامت دورځې خاوند دی .
خدایه! یواځې ستا عبادت کوو اویواځې له تانه مرسته غواړو ، موږ ته نیغه(سمه)لار راوښیه، دهغولارچې تاپرې نعمتونه لورولي دي ، نه دهغو لارچې ته ورته قهرېدلی یې ، اونه هم دېبلارو خلکو لار .

سورت کوثر

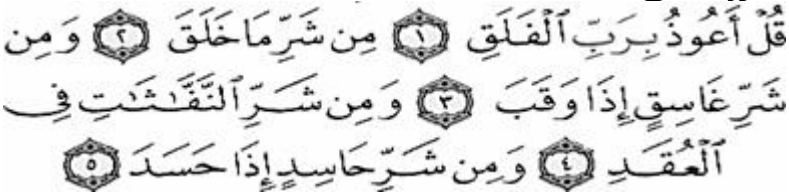
ای پیغمبره ! له شکه پرته مو کوثر(حوض) درکړی، خپل خدایته لمونځ اوقرباني کوه ، ستا دښمن بې نومه اوبې نښانه دی .

سورت اخلاص

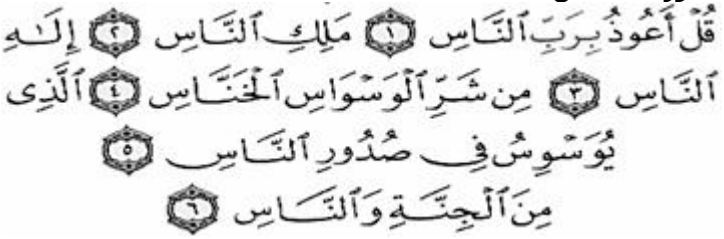
ژباړه :ای پیغمبره! دوی ته ووایه چې خدای یو دی ، خدای بې نیازه دی ، نه له ده څخه څوك پیداشوي اونه دی له چا څخه پیداشوی ، اونه یې څوك سیال شته .

سورت فلق

ژباړه : ای پیغمبره ! په دعاء کې داسې ووایه : چې زه پناه غواړم په رب دسباخیرونکي ، له شره د مخلوق، اوله شره د تیارې شپې چې تکه توره شي اوله شره د پوکي کوونکو ساحرانو ښځو چې پوکول کوي په غوټو کې .

سورت الناس

ژباړه : ای پیغمبره !په دعاء کې داسې ووایه چې: پناه غواړم په رب دټولو خلکو ، په خاوند دټولوخلکو، په معبود دټولو خلکو ، له شره دهغه وسوسه اچونکي تښتېدونکي (شیطان)چې دخلکو په زړونوکې وسوسه اچوي ، دغه وسوسه اچونکي له پیریانو څخه وي ، اوکه له انسانانو څخه وي .

درکوع تسبیح

سُبحَانَ رَبِّيَ العَظِيم

زما ستر رب ته پاکي ده .

دقومې (له رکوع څخه دولاړېدو) تسمیع

سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَه

الله دثنا ویونکو ستاینه واورېده .

دقومې تحمید

رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ

ربه ټولې ستاینې ستالپاره دي .
دسجدې (په څمکه دسر کیښودو) تسبیح
سبُـحَن رَبّيَ الدّعـلَی
زما درب شان ډیر لوی دی .

تشهد (التحیات)
التّحِيّاتُ لِلّهِ وَالصَّلَوَای وَالطَّيِبَاتُ اَلسّلامُ عَلَيكَ اَيُّهَاالنَبيُّ وَ رَحـمَی اللهِ وَ بَرَكَاتُهُ اَلسَّلامُ عَلَينَا وَ عَلَی عِبَادِ اللهِ الصَّالِـحِينَ، اَشَـهَدُ اَن لاَ اِلهَ اِلااَللهُ وَاَشـهَدُ اَنَّ مُـحَمَداً عَبدُه وَرَسُولُهُ .
ژباړه: ثنا اوستاینې خدای ته دي اوهم پاکې ، ای نبي! پرتا دې سلام ،دخدای رحمت اوبرکتونه وي . پرمونږ اودخدای پرنیکو بنده ګانو دې سلام ي ، شاهدي ورکوم چې یې له خدایه بل معبود نشته او شاهدي ورکوم چې محمد e دخدای بنده اورسول دی .
درود شریف
اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُـحَمَدٍ وّعَلَی آلِ مُـحَمَّدٍ كَـمَا صَلَّيتَ عَلَی اِبرَاهِيـمَ وَعَلَی آلِ اِبرَاهِـيمَ اِنَّكَ حَـمِيدٌ مَّجِـيد، اَللّهُمَ بَارِك عَلَی مُـحَمَّدٍ وَّعَلَی آلِ مُـحَـمَّدٍ كَـما بَارَكتَ عَلَی اِبرَاهِـيمَ وَ عَلَی آلِ اِلبرَاهِـيمَ اِنَّكَ حَـمِيـدٌ مَّجِـيدٌ .
ژباړه: یا الله ! پرمحمدe اودهغه پرکورنۍ رحمت ووروه ، لکه پرابراهیم u اودهغه پرکورنۍ دې چې لورولی وْ ، بیشکه ته ستایلی اولوی یې . یا الله ! پرمحمد e اودهغه پرکورنۍ برکتونه واوروه ، لکه پرابراهیم u اودهغه پرکورنۍ دې چې ورولي وْ ، بیشکه ته ستایلی او لوی یې .

له درود وروسته دعاء

اَللَّهُمَ رَبَّنَا آتِنَافِي الدُّنيَا حَسَنی وَّفِي الآخِرَی حَسَنَی وّقِنَا عَذَابَ النَّار
ژباړه :یا الله مونږ ته په دنیا کې نعمت اوپه آخرت کې جنت راکړه اوددوزخ له اوره مو وساته .
په ځینو روایتونوکې دادعا هم راغلې ده :
اَللّـهُمَّ اِنّي ظَلَمتُ نَفسِي ظُلماً كَثِيراً وَّلايَغفِرُالذُّنُوبَ الا اَنتَ فَاغفِرلِي مَغفِـرَی مِّن عِندِكَ وَارحَمنِي اِنَّكَ اَنتَ الغَفُـورُ الـرَّحِيم
ژباړه : یا الله ما پرځان ډیرظلم کړی دی او بیشکه چې له تا پرته څوك ګناوې بښلی نه شي ، نو ماله خپل لوري وبښه،او راباندې ورحمیږه بې شکه ته بښونکی اولوروونکی یې .
ســـــــــلام
اَلسَّـلامُ عَـلَيـكُم وَ رَحـمَی اللهِ
پرتاسو دې سلام اودخدای رحمت وي .
له لمانځه وروسته دعاء
اَللّهُـمَّ اَنتَ السَّـلاَمُ وَ مِـنكَ السَّـلاَمُ تَبـَارَكـتَ يَا ذَاالـجَـلالِ وَالاِكـرَام
ژباړه : یا الله! سلامتي ورکونکی یواځې هم ته یې او سلامتي ستا له لوري وي ، دډیر برکت څښتن دلویي اوعزت خاوند یې .
دعاء قنوت
اَللّهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكِ وَنَستَغفِرُكِ وَنُمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَنُثنِي عَلَيكَ الـخَير، وَنَشـكُرُكَ وَلاَنَكفُرُكَ، ونَـخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ ،اَللّهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَلَكَ نُـصَلّي وَنَسجُدُ وَاِلَيكَ نَسعَی وَنَحفِدُ وَنَرجُوا رَحـمَتَكَ وَنَخشَی عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالكُفَّارِ مُلحِق
ژباړه :یا الله ! مونږ له تانه مرسته غواړو ، اوله تانه بښنه غواړو اوپرتا ایمان لرو ، پرتا توکل کوو ، ستا غوره ستاینه کوو، ستا شکر ادا کوو، ستا ناشکرې نه کوو، له هغه چا سره

پریکون اوداړیکو شلون کوو چې له تاسره پریکون کوي .
یاالله ! یواځې ستاعبادت اوستا لمونځ کوو، تاته سجده کوو، ستاپرلور پنا درورو ، درمنډې وهو ، یواځې ستادرحمت هیله من یو ، ستاله عذابه ویریږو، اوبې شکه ستا عذاب کافرانو ته رسیدونکی دی .

داوداســـــه طـریـــقه
پـوښـتـــنه :اودس څه ډول کول په کاردی ؟
ځـــــواب : په پاك لوښي کې پاکې اوبه را واخله، پرپاك صاف او لوړ ځای کښینه، په اوداسه کې قبلې ته مخامخ کیناستل غوره دي ، خوکه چیرته مو که نه وه هیڅ زیان نه لري ، لستونې ترڅنګلو پورې پورته کړه، بیا بسم الله ووایه، اودواړه لاسونه ترمړوندو پورې ومینځه، بیادری واړې په خوله اوبه ورغړوه، مسواك ووهه، که مسواك نه وي نوګوته په غاښوپورې وموښه ، بیا دری ځله پزې ته اوبه واچوه ، دچپه لاس په خچپه ګوته پزه پاکه کړه ، دری ځله مخ ومینځه ، خو مخ ته په تیزي سره اوبه مه اچوه ، بلکې په کرارسره تندي ته اوبه واچوه اومخ ومینځه .
دویښتانو دشنه کښدو له ځایه نیولې دزنې تر لاندې برخې پورې ، اودیوه غوړ څخه تربل غوړ پورې مخ مینځل پکاردي ، بیا له څنګلو سره دري واړې دواړه لاسونه ومینځه ، لومړی ښی لاس دری واړې بیا چپه لاس دری واړې مینځل په کاردي .
بیا لاس په اوبو لوند کړه دسر مسح وکړه ، اود غوږو مسح وکړه ، بیا د ورمیږ (غاړه) مسح وکړه ، اویواځې یې یوځل کول په کاردي . دری ځله دواړه پښې له بیډیو سره ومینځه ، لومړی دښی بیا چپه پښې مینځل په کاردي .

دلـمـانـځـه طـریـقـه
پـوښـتـــنه :دلمونځ کولو طریقه څه ده ؟
ځـــــواب : دلمانځه دکولو طریقه داده چې :
کله چې اودس وکړې ، پاك کالی واغونده ، پرپاك ځای قبلې ته مخامخ ودریږه ، دلمانځه نیت وکړه ، دواړه لاسونه غوږوته یوسه او " الله اکبر" ووایه ،اوبیا لاسونه دنامه دغوټی لاندې داسې وټړه چې دښي لاس ورغوی دچپ لاس پرخپړه راشي .
په لمانځه کې په ادب سره ودریږه یوې بلې خواته مه ګوره دالله تعالی لورته ځیراوسه ، لاسونه چې وټړې لومړی داثناء ولوله :
سُـبحَانـَكَ اللـّهُمَ وَبِحَـمدِكَ وَتَبـارَكَ اسـمُكَ وَ تَـعاَلَی جَـدُّكَ وَلاَ اِلـَهَ غَـيـرُك
بیا تعوذ (اعـوذ باللّه من الشّیطان الرّجیم) او تسمیه (بسم اللّه الرّحـمن الرّحیم) او الحمد لله ولـوله ، الحمد لله چې کله خلاصه کړې، نو په کراره آمّین (خدایه زما دعا قبوله کړې) ووایه ، په دې پسې سورت اخلاص یا بل سورت چې یاد دې وي ووایه ، بیا " الله اکبر" ووایه رکوع ته کښته شه ، په رکوع کې ځنګنونه په دواړه ورغوو ونیسه.
درکوع تسبیح (سُبحانَ ربّيَ العظیم) دری وراه یا پنځه واره ووایه ، بیا تسمیع (سـمـِع اللّهُ لـمن حمده) هم ووایه ، بیا تکبیر ووایه اونیغ ودریږه ، تحمید (ربّنا لك الـحمد) هم ووایه، بیا تکبیر ووایه ، سجدې ته داسې لاړشه چې لومړی دواړه ځنګنونه پرمځکه ولګوه، دواړه ورغوي کښیږده، پزه ، تندی اومخ مو باید ددواړو لاسو ترمنځ د سجدې پرځای وي ، دسجدې تسبیح (سبحان ربّي الاعلی) دری یا پنځه واړې ووایه، بیا تکبیر ووایه اوله سجدې راپاځه نیغ کینه ،تکبیر ووایه دوهمه سجده هم په همغه څېر وکړه، بیاوایه پورته شه ، د ولاړېدو په وخت کې پرمځکه لاسونه مه لګوه .
په سجدو سره یو رکعت پوره شو او س نو دوهم رکعت پیل کړه ، بسم الله او الحمد لله ووایه او یو بل سورت هم ورسره ووایه ، بیا رکوع ، قومه اودواړه سجدې وکړه ، کښنه ، اول تشهد بیا درود شریف ووایه ، او بیا لومړی ښي لور، بیاچپ لورته مخ واړوه ، اوس نو دوه

رکعته لمونځ پوره شو .
له سلام ګرځولو وروسته اَللّٰهُمَّ اَنتَ السَّلاَمُ وَمِنكَ السَّلاَمُ تَبَارَکتَ یَا ذَاالـجَلالِ وَالاکرَام ووایه ، او لاس پورته کړه دعاء وکړه خو ډیر یې مه پورته کوه داسې چې تراورو دې پورته شي دعا چې کله خلاصه کړې دواړه لاسونه پرمخ تېرکړه .
پـوښـتـنه :ددوو سجدو په منځ کې اویا هم دتشهد د ویلو په حالت کې څه ډول کیناستل په کار دي ؟
ځـــواب : نبـی پښه باید ولاړه اودګوتو مخ یې دقبلې لورته وي اوچپه پښه دې خملوه پرې کینه دناستې په حال کې دواړه لاسونه په ځنګونو ایښودل پکاردي .
پـوښـتـنه :دامام، مقتدي، اومنفرد (یواځې لمونځ کونکی) په لمانځه کې څه فرق دی ؟
ځـــواب : دامام، مقتدي اومنفرد په لمانځه کې لږ فرق شته ، یو فرق دادی چې : امام او منفرد دواړه په اول رکعت کې له ثنا وروسته اعوذ باالله او بسم الله او الحمدلله شریفه او سورت ټول پوره وایي ، اوپه دوهم رکعت کې هم بسم الله او الحمدلله شریفه اوسورت پوره وایي خو مقتدي به یواځې په لومړي رکعت کې ثنا وایي اونور په دواړو رکعتونو کې پټه خوله ولاړ وي .
دوهم فرق دادی چې : درکوع څخه دولاړېدو په وخت کې امام اومنفرد دواړه" سمع الله لمن حمده " وایي اومنفرد دتسمیع سره تحمید هم ویلای شي، خو مقتدي ته یواځې " ربنالك الحمد" ویل پکاردي .
پـوښـتـنه :که لمونځ دری یا څلور رکعتي وي نو بیا څه ډول کیږي ؟
ځـــواب :دوه رکعته لمونځ خو باید همغسې وکړي ځرنګه چې پورته تیر شو خوپه اوله قعده کې دې له التحیات اویاتشهد نه وروسته درود شریف نه وایي ، بلکې " الله اکبر" دې ووایي او پورته دې شي .
که لمونځ واجب یاسنت یا نفل وي نو پاتې دوه رکعته دې د مخکني دوو رکعتو نو په څېروکړي ، او که چیرې فرض وي نو په دریم اوڅلورم رکعت کې له " الحمدلله" نه وروسته دې سورت نه وایي ، اوپاته نوردې دهمغو پخوانیو دوو رکعتونو په څیر وکړي .
پـوښـتـنه :آیا سنت او یانفل لمونځ دري رکعته هم کیږي؟
ځـــواب : نه ! سنت یا نفل لمونځ دری رکعته نه کیږي دوه یاڅلور رکعته کیږي .
پـوښـتـنه :درکوع کولو سهي طریقه څرنګه ده ؟
ځـــواب :رکوع داسې باید وشي چې ملاله سر سره یو برابر وي ،داسې چې سر نه له ملالور اونه ټیټ وي ، او دواړه څنګلې باید له خپټې او تشیو نه لري وي ، او ځنګونه باید په خپرو ټینګ ونیسې .
پـوښـتـنه :دسجدې سهي طریقه څرنګه ده ؟
ځـــواب : سجده داسې پکار ده چې خپرې پر مځکه وي او مړوندونه اوځنګلي دمځکې څخه پورته وي، نس (ګیده) دې دورنو څخه لري او لاسونه دپښو څخه جلا وي .
پـوښـتـنه :له لمانځه وروسته په ګوتو باندي دشمیر په وخت څه ویل کیږي ؟
ځـــواب : " سبحان الله " (33)واره الحمدلله " (33)واره ، " الله اکبر" (33) واره ویل کیږي چې ډیر زیات ثواب لري .

اســـلام کلـــمې

اولـه : کلـمـهْ طـیبـه
لااِلـهَ اِلااللّٰهُ مـُحَمّـَدٌ رَّسُـولُ اللّٰهِ
له خدای تعالی نه پرته بل دعبادت وړ (معبود) نشته محمدeدالله Y رسو ل دی .

دوهـمه : د شـهادت کلـمـه

اَشهَدُ اَنَ لا الـهَ الا اللّهُ وَحدَهُ لاشَـرِيكَ لَـهُ وَاَشهَدُ اَنَ مُحَمَّداًعَبدُه وَرَسُولُه
ژباړه : زه شاهدي وركوم چې دالله Yنه پرته بل خداى دعبادت وړ نشته هغه يو دى سيال نه لري، اوداشاهدي وركوم چې محمد e يي بنده او رسول دى.
دريمه : د تمجيد كلمه
سُبحَانَ اللّهِ وَالحَمدُللّهِ وَلا اِلَهَ اِلااللّهُ وَاللّهُ اَكبَر وَلاحَولَ وَلا قُوَّى اِلا بِاللّهِ العَلي العَظِيم
ژباړه : خداى Y پاك دى ستاينې هغه لره دي له خدايه پرته دعبادت وړ بل ذات نشته ، خداى Y لوى دى له ګناوو دساتنې اود نيكو كارونو دكولو توفيق يواځې هغه وركوي هغه دلويي او شوكت خښتن دى .
څلورمه : دتوحيد كلمه
لااِلَهَ اِلااللّهُ وَحدَهُ لاشَرِيكَ لَهُ، لَهُ المُلكُ وَلَهُ الحَمدُ يُحيِى وَيُمِيتُ وهو حيّ ٌ لا يَمُوتُ اَبداً اَبداً ذُوالجَلالِ وَالاكرَامِ بِيَدِهَ الخَير وَهُوَ عَلَى كُلّ شَيءٍ قَدِير .
له خدايه پرته دعبادت وړ بل ذات نشته ، سيال نه لري پاچاهي اوستاينې هغه لره دي، ژوندي كول اومړه كول يې په واك كې دي ، تل ترتله به ژوندى وي، دعزت اوشوكت خښتن دى او ښېګڼه يې په واك كې ده ، په هرڅه قادر دى .
پنځمه كلمه : د استغفار كلمه
اَستَغفِرُاللّهَ رَبّي مِن كُلّ ذَنبٍ اَذنَبتُهُ عَمَداً اَوخَطاً سِرّاً اَوعَلانِيَى وَاَتُوبُ اَلَيهِ مِنَ الذَّنبِ الذِي اَعلَمُ وَمِنَّ الذَّنبِ الذّي لا اعَلَمُ اِنَّكَ اَنتَ عَلّامُ الغُيُوبِ وَسَتَّارُ العُيُوبِ وغَفَّارُ الذُّنوُبِ وَلاحَولَ وَلاقُوَّى اِلا بِاللّهِ العَلّى العَظِيم .
ژباړه : زه له هغه ذاته بښنه غواړم چې زما خداى دى، له هرې هغې ګنا څخه چې په قصداويا مې په هېره سره كړې وي ، دهغه په دربارکې له هرې ګناځخه چې ماته معلومه وي اويا نه وې توبه باسم
په تحقيق سره خدايه ! په پټو رازونو خبر يې ! دعيبونو پټوونكى، دګناوو بښونكى يې ! له ګناځخه دساتنې اوښوكارونودكولو توفيق يواځې ته وركوې! په تحقيق سره دلويي اوشوكت خښتن يې !
شپږمه : له كفره دبې زارى كلمه
اَللّهُمَّ اِنّي اَعُوذُبِكَ مِنَ اَن اُشرِكَ بِكَ شَياً وَاَنَا اَعلَمُ بِهِ وَاَستَغفِرُبِكَ لِما لا اَعلَمُ بِهِ تُبتُ عَنهُ وَتَبراتُ مِنَ الكُفرِ وَالشِركِ وَالكَذِبِ وَالغِيبَى وَالبِدعَى وَالنَمِيمَى وَ الفَواحِشِ وَالبُهتَانِ وَالمعاصِي كُلِّهَا وَاَسلَمتُ وَاَقُولُ لا اِلَهَ اِلااللّه مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللّهِ
خدايه ! زه پرتا پنا غواړم له دې څخه چې له تاسره بل څه سيال وګڼم اوزه پرې پوهيږي اوله هغه شرك څخه چې پرې نه پوهيږم خدايه تاته توبه باسم له هر كفر، شرك، درواغو، غيبت ، بدت، چغل خوري، سپكوسپورو، تور لګولو اوټولو ګناوو څخه، اومانايمان راوړى اووايم چې : له خداى تعالى نه پرته بل دعبادت وړ (معبود) نشته محمدeدالله Y رسو ل دى .

دوهمه برخه

لومړى څانګه

تعليم الايمان

داسلامي عقايدو زده كړه

بســـــم الله الرحـــمن الـــــرحـــيم

نحمدالله العلى العظيم ونصلي على رسوله الكريم

پـوښـــتنه :داسلام بنياد پر څو شيانو ولاړ دی ؟

ځـــواب : داسلام بنياد پر پنځو شيانو ولاړ دی .

پـوښـــتنه :هغه پنځه شيان چې داسلام بنياد پرې ولاړ دی کوم کوم دي ؟

ځـــواب :هغه پنځه شيان دادي :

اول : کلمهْ طيبه يا کلمه شهادت مطلب دا چې په زړه سره منل اوپه ژبه يې اقرار کول .

دوهم : لمونځ کول .

دريم : زکات ورکول .

څلورم : دروژي په مياشت کې دروژې نيول.

پنځم : حج کول .

پـوښـــتنه :کلمهْ طيبه کومه ده اومعنی يي څه ده ؟

ځـــواب :کلمهْ طيبه داده :

لا اله الاالله محمد رسول الله

او مطلب يي دادي چې دالله تعالی نه پرته بل هيڅ څو ك دعبادت وړ نشته او حضرت محمد e دالله تعالی رالیږلي رسول دی .

پـوښـــتنه :دشهادت کلمه کومه اومعنی يي څه ده ؟

ځـــواب :د شهادت کلمه داده :

اشهـد انّ لاّ اله الاّالله واشهـد انّ مـحمـّداً عبده ورسـوله

او معنی يي ده چې: زه شاهدي ورکوم چې دالله تعالی نه پرته دعبادت وړبل هيڅوك نشته او شاهدي ورکوم چې حضرت محمد e دالله تعالی بنده اورسول دي .

پوښتنه : دکلمې دمعناومطلب له پوهيدلوپرته يواځې يې په ژبه ويلوسره سړی مسلمانيدای شي ؟

ځواب : نه ! بلکې په معنا پوهيدل اوپه زړه سره يقين کول اوپه ژبه يې اقرار کول ضروري دي .

پوښتنه : په زړه سره يقين اوپه ژبه اقرار کولو ته څه وايي ؟

ځواب : ايمان وايي .

پوښتنه :ګونګی چې په ژبه اقرار کولای نه شی هغه به څه ډول ايمان راوړي ؟

ځواب : دخدايي عذر له امله دهغه اشاره هم کافي بلله کيږي معنا داچې : هغه دې په اشاره سره داوښيي چې الله تعالی يو دی اوحضرت محمدe دخدای تعالی پيغمبر دی .

پوښتنه : دمسلمانانو لپاره پرځو خبرو ايمان لرل ضروري دي ؟

ځواب : پراوو "7 "خبرو ، چې یادونه یې په ایمان مفصل کې راغلې :
اَمَنتُ بِاللّٰهِ وَمَلائکتِهِ وَکُتُبِهِ وَرَسُولِهِ وَالیَومِ الاَخِرِ وَالقَدرَ خَیرِهِ وَشَرِهِ مِنَ اللّٰهِ تَعالی وَالبَعثِ بَعدِ المَوت

ایمان مې راوړی پرالله Y باندې پرملائکویې، اوپرکتابونویې او د هغه پررسولانو، دقیامت پر ورځې او په دې چې دښه اوبد تقدیر دالله تعا لی له لوري دی، او له مرګ وروسته پرژوندي کېدو باندې .

دخدای تعالی په هکله دمسلمانانوعقیده

پوښتنه : دخدای تعالیپه هلکه دمسلمانانو عقیده باید څه ډول وي ؟

ځواب : مسلمانان باید داعقیده ولري چې :
1- خدای تعالی یو دی .
2- یواځې همغه دعبادت اوبندګی وړ دی اوله هغه پرته دبندګی وړ بل هیڅوك نشته .
3- هغه سیال نه لري .
4- له هرڅه خبر دی هیڅ شی ترینه پټ نه دي .
5- دپوره طاقت اوقدرت خاوند دی .
6- ځمکه، آسمان، سپوږمی، لمر،ستوري، ملائکې،انسانان، پیریان، او لنډه داچې ټول جهان یواځې هغهY پیداکړی اوهغه یې مالك دی
7- مرګ اوژوند دهغه له لوري دي، یعنې دټول مخلوق ژوند اومرګ دهغه په واك کې دي .
8- هغه Y ټول مخلوق ته روزي ورکوي .
9- خوراك، څښاك او خوب نه کوي .
10- تل وْ اوتل ترتله به وي .
11- هغه Y هیچا پیداکړی نه دی .
12- نه یې پلار شته نه زوی ، نه لور، نه ښځه ، اونه هم له چاسره دغه ډول خپلوي لري ، له دارنګه ټولو خپلولیو څخه پاك دی .
13- هرڅه ده ته محتاج دي، خودی هیچا ته محتاج نه دی اوهیچ شي ته اړتیانه لري .
14- بې مثله دی هیچ یو شی یې په څېر نه د ي .
15- له ټولو عیبونوپاك دی .

16- دمخلوق په څېر لاس، پښې، پزه او غوږونه نه لري .
17- ملايکې يې پيداکړي اوددنيا په بيلابيلو کارونويې ګمارلې.

18- دخپل مخلوق دلارښوونې (هدايت) لپاره يې پيغمبران راليږلي، څو خلکو ته رښتيني لار (دين) ور وښيي، ښې خبرې ورزده اوله بدو يې منع کړي .

ملا ئـکـې (فـرښتـې)

پوښتنه :ملائکې څوك دي ؟
ځـواب :ملائکې دالله تعالى يو جلا مخلوق دي له نوره يي پيدا او زمور له سترګوپنا دي نه نارينه او نه هم ښځينه دي، نه دخداى تعالى دحکم نافرماني او نه ګناه کوي، په کومو کارو يې چې مقررې کړي دي په هغو بوختې دي .
پوښتنه :ملائکې څومره دي ؟
ځـواب :دملائکو شمير له خداى تعالى پرته بل هيڅ چاته معلوم نه دى هو! دومره مور ته معلومه ده چې ملائکې ډيرې اوځلور پکې مقربې اومشهورې ملائکې دي .
پوښتنه :مقربې اومشهورې ملائکې کومې دي ؟
ځـواب :اول : حضرت جبرائيل u چې دالله تعالى کتابونه، احکام، اوپيغامونه به يې پيغمبرانو عليهم السلام ته راوړل .
دوهم: حضرت اسرافيلu چې دقيامت شپيلى به پوکي .
دريم: حضرت ميکائيل u چې دباران داورښت اومخلوق ته دروزي رسولو په کارو مقرره ده .

څلورم : حضرت عزرائيل u چې له مخلوق دارواوو(روح) په اخيستو مقرره ده .

دخـداى تـعـالـى کـتـابـونـه

پوښتنه :دخدای تعالی کتابونه څودي ؟
ځواب :دخدابتعالی ډیر زیات واړه اوغټ کتابونه پر پیغمبرانو علیهم السلام نازل شویدي، غټو ته یي کتابونه او وړو ته یې صحیفې وایي څلور کتابونه مشهوردي .
پوښتنه :څلور مشهور آسماني کتابونه کوم کوم دي ؟ او په کومو پیغمبرانو نازل شویدي ؟
ځواب :

1- تورات : چې په حضرت موسی u نازل شوی .
2- زبور: چې په حضرت داوٗد u نازل شوي ده .
3- انجیل:چې په حضرت عیسی u نازل شوي دی.
4- قرآن کریم : چې په حضرت محمدeنازل شوي دي .

پوښتنه :صحیفې څومره دي او پرکومو پیغمبرانو نازلي شوي دي ؟
ځواب :دصحیفو شمیره معلومه نه ده، خو یوڅه صحیفې پر حضرت آدم u اویوڅه پرحضرت شیثu اویوڅه پر حضرت ابراهیم u نازلي شویدي له دې پرته نورې صحیفې هم شته چې پرځینو نورو پیغمبرانوعلیهم السلام نازلي شوي دي .

دخدای تعالی پیغمبران علیهم السلام

پوښتنه :رسول چاته وایي ؟
ځواب :رسول انسان اودخدای تعالی بنده وي خدای تعالی خپلو بندګانو ته دحکمونو رسولوله پاره ټاکلي وي، هغوی رښتیا ویونکي وي درواغ هیڅ کله نه وایي، ګناه نه کوي، دخدای تعالی په امرسره معجزي ښکاروي، پیغامونه یې په پوره ډول مخلوق ته رسوي کموالي او زیاتوالي پکې نه کوي اونه هم هیڅ یو پیغام پټوي .
پوښتنه :دنبي معنا څه ده ؟
ځواب :دنبي معنا همداده چې هغه دخدای تعالی بنده اوانسان وي دالله تعالی حکمونه بندګانو ته رسوي رښتینی وي درواغ نه وایي، ګناه نه کوي، دخدای تعالیY په حکمونوکې کموالی او زیاتوالی نه کوي او نه هم هیڅ یو حکم پټوي .
پوښتنه :دنبي اورسول تر منځ څه فرق شته ؟ اوکه دواړه یو شی دي ؟
ځواب :دنبي اورسول په منځ کې لږ فرق شته اوهغه داچې : رسول هغه پیغمبر ته وایي چې دخدای تعالی له لورې نوی شریعت اوکتاب ورکړل شوي ویو، اونبي هرپیغمبرته وایي ، نوی شریعت اوکتاب ورکړل شوي وي اوکه نه داسې چې دمخکني شریعت او کتاب تابع وي .
پوښتنه :آیا یو سړی په خپل کوښښ اوعبادت سره نبي کیدلي شي ؟

ځـــواب :نه ! بلکې هغه څوك نبي وي چې خداى تعالى يې نبي وګرځوي معنا داچې دنبي اورسول کېدل دانسان په کوښښ او ارادې پورې تړلي نه دي، بلکې دامرتبه دخداى تعالى له لوري ورکول کيږي .

پـوښـــتنه :درسولانو اونبيانو شمير څومره څه دى ؟

ځـــواب :دنيا ته ډير رسولان اونبيان راغلي دي خو دهغوي پوره شميره يواځي خداى تعالى ته معلومه ده، خو مونږ اوتاسو بايد دا عقيده ولرو چې دخداى تعالى ټول رسولان هرڅومره چې وي برحق اوريښتيني دي.

پـوښـــتنه : لومړنى پيغمبر څوك وْ ؟

ځـــواب :تر ټولولومړى پيغمبر حضرت آدم u دي .

پـوښـــتنه :تر ټولو وروستى پيغمبر څوك دي ؟

ځـــواب :ترټولو وروستى اوآخري پيغمبر حضرت محمدe دي .

پـوښـــتنه :له حضرت محمد e وروسته به بل پيغمبر راځي اوکه نه ؟

ځـــواب :نه! ځکه چې پيغمبري اونبوت پر حضرت محمد مصطفى e پاى ته ورسيده له ده مبارك وروسته ترقيامته پورې هيڅ يو نبي نه راځي، له ده مبارك وروسته چې څوك دپيغمبري دعوه کوي هغه درواغجن دى .

پـوښـــتنه :په رسولانو کې ترټولو غوره (افضل) رسول څوك دى ؟

ځـــواب :زمونږ پيغمبر حضرت محمد e په ټولو نبيانو او رسولانو کې غوره او لوى دى ، دى که څه هم دخداى تعالى بنده او اطاعت کونکى دى خو له دخداى تعالى وروسته په مخلوق کې ترهرچا ډده مبارك مرتبه زياته ده .

دقيامت بيان

پـوښـــتنه :دقيامت ورځ کومې څه ته وايي ؟

ځـــواب :دقيامت هغې ورځي ته وايي په کومه کې به چې ټول انسانان او حيوانان مړه کيږي، اوټوله دنيا به له منځه ځي، غرونه به دپمبوو دګلانو په څېر په هوا کې والوزي ستوري به ټوټه ټوټه شي لاندې به راولوېږي، لنډه داچې هرشى به زره زره او له منځه ولاړشي .

پـوښـــتنه :ټول انسانان اوحيوانان به څرنګه مړه کيږي ؟

ځـــواب :حضرت اسرافيل u به شپيلۍ پوه کړي د شپيلۍ آواز به يې دومره "ويروونکى" اوسخت وي چې له هيبت به يې ټول خلك مړه اوهر شى به زره زره او فنا شي .

پوښتنه :قیامت به څه وخت وي ؟

ځواب :قیامت راتلونکی دنخو ټاکلی وخت یې له الله تعالی پرته هیچاته معلوم نه دی، هو ! دومره معلوم دي چې دجمعې په ورځ دمحرم په لسمه نیټه به وي اوزمونږ پیغمبرe ځینې نښانې یې ښودلې دي هغو ته که وکتل شي معلومیږي داچې قیامت نږدې دی.

پوښتنه :دقیامت نښانې کومې دي ؟

ځواب :پیغمبرe فرمایلي دي چې :

1- کله چې په دنیاکې ګناوې زیاتې شي.

2- خلك دخپل مور او پلار نافرمانه شي اوپرهغوی سختي پیل کړي .

3- په امانت کې خیانت پیل شي .

4- سندرې غږول، رقص، اوسرود زیات شي.

5- وروستي خلك مخکنیو بزرګانو ته بد ویل پیل کړي .

6- بې علمه اوکم عمله خلك مشران شي.

7- شپانه اودټیټې درجې خلك لوړ لوړ عمارتونه جوړول پیل کړي .

8- ناپوه خلکو ته غټې چوکۍ په لاس ورشي، نو په دې پوه شه چې قیامت نزدې دی .

دتقدیر بیان

پوښتنه :تقدیر څه ته وایي ؟

ځواب :دهرې خبرې او هرشي دښه اوبد اندازه چې له پخوانه دخدای تعالی په علم کې ټاکلې شوې اودهرشي له پیداکیدو دمخه خدای تعالی ته معلومه وي ، دالله تعالی همدې علم او اندازې ته تقدیروایي ، هیڅ یوښه اوبد شی دالله تعالی له علم او اندازې څخه دباندې نه دی .

لـه مـرګ وروسـتـــه بيــا ژونـدي کېـدل

پـوښـــتنه :له مرګه وروسته دبياژوندي کيدلو مطلب څه دی ؟

ځـــواب :کله چې دقيامت په ورځ ټول شيان له منځه ولاړ شي اسرافيل u به دوهمه شپيلۍ پوه کړي چې په دې سره به بيرته ټول شيان او انسانان راژوندي شي ، د حشر په ميدان کې به ټول مخلوق دالله تعالی درانه حضورته وړاندې شي ، حساب به اخستل کيږي ، دښو اوبدو کارو بدله به ورکول کيږي ، په کومه ورځ چې داکارونه ترسره کيږي هغې ورځې ته "يوم الحشر" (دجمع کيدو ورځ)، "يوم الجزا" او "يوم الدين" (بدلي ورکولو ورځ)، او"يوم الحساب" (حساب ورځ) وايي .

پـوښـــتنه :په ايمان مفصل کې چې دکومو اوو (7) شيانو يادونه راغلې په هغو کې که څوك يو يا دوه خبرې نه مني مسلمان بلل کيدای شي اوکه نه ؟

ځـــواب :نه ! هيڅکله نه ، کله چې يوڅوك دالله تعالی کتابونه، ملائکې، دقيامت ورځ، تقدير، اوله مرګه وروسته بياژوندي کيدل نه مني مسلمان کيدلای نه شي .

پـوښـــتنه :حضرت پيغمبرe داسلام بنياد پنځه شيان ښولي، په هغو کې خو دملائکو اودالله تعالی دکتابو ،دقيامت ، تقدير اونورو يادونه گ نه ده شوې ؟

ځـــواب :په هغو پنځو شيانو کې يوهم پرحضرت محمدe باندې دايمان راوړل دي اوکله چې يوڅوك پرحضرت محمد e باندې ايمان راوړي ، نوهغه به خامخا دده مبارك ټولې ښوولې خبرې مني ، اودالله تعالی کتاب کوم چې پيغمبرe راوړی دی پرهغه به هم خامخا ايمان راوړي او ټولې هغه خبرې چې په ايمان مفصل کې يې يادونه راغلې دخدای تعالی له کتاب (قرآن کريم)اودپيغمبرe له ويناوو (احاديثو)څخه ثابتې شوې.

پـوښـــتنه :که يوڅوك ددې ټولو خبرو په زړه سره يقين اوژبه سره اقرار وکړي ، خو لمونځ نه کوي او يازکات نه ورکوي يا روژه نه نيسي، يا حج نه کوسي هغه مسلمان دی ؟

ځـــواب :هو ! مسلمان دی خو سخت ګناه ګار اودالله تعالی نه ياغي دی ، داسې مسلمان ته فاسق وايي ، دوی به لومړی دخپلو ګناوو په سزا رسول کيږي بيا به خلاصون مومي .

دوهـــمـــه څـــانـــګه

دعـبـــاداتـو ښـــوونـه
تعليم الاركان
داسـلامي اعمـالو زده کړه

بســـــم الله الرحـــمن الـــــرحـــيم

پـوښـــتنه :اسـلامي اعمال څه ته وايي ؟

ځـــواب :هغه پنځه شيان پرکومو چې داسـلام بنياد ولاړ دی چې لومړني ته يې ايمان وايي ، چې بيان يې تاسـې داسـلامي عقايدو ترعنوان لاندې په اوله څانګه کې لوسـتلی ، پاته څلور نور شيان (لمونځ، زکات، روژه او حج) دې واړو ته اسـلامي اعمال وايي ، په همدې دويمه څانګه کې به لومړی تاسـې دلمانځه بيان ولولئ .

لـمـونـــځ

پـوښـــتنه :لمونځ څه ته وايي ؟
ځـــواب :لمونځ دالله تعالی دعبادت اوبندګی یوه غوره او جلا طریقه ده چې الله تعالی اودهغه رسول e بندګانو ته ښولې .
پـوښـــتنه :له لمانځه مخکې دکومو شیانو کول ضروري دي ؟
ځـــواب :له لمانځه مخکې اووه (7) خبرې ضروري دي ، چې له هغو پرته لمونځ نه کیږي همدې خبرو ته دلمانځه شرطونه او فرایض وایي .
پـوښـــتنه :هغه اوه (7)خبرې کومې دي چې له لمانځه نه یې مخ ته کول ضروري دي ؟

ځـــواب :اول :- دبدن پاکوالی، دوهم :- دجامو یا کالیو پاکوالی، دریم :- دلمانځه دځایپاکوالی، څلورم :- دعورت پټول، پنځم:- دلمانځه دوخت پېژندل، شپږم:- قبلې ته مخ کول، اووم:- نیت کول.

دلمانځه دلومړي شرط(پاکوالي) بیان

پـوښـــتنه :دبدن پاکوالی څه ته وایي ؟
ځـــواب :دبدن پاکوالی دادی چې هیڅ ډول پلتي اونجاست پرې نه وي .
پـوښـــتنه :پلتي (نجاست) څو ډوله دی ؟
ځـــواب : دوه ډوله ده : یوه حقیقي اودوهمه حکمي.
پـوښـــتنه :حقیقي پلتي (نجاست) څه ته وایي ؟
ځـــواب :هغه ښکاره پلتي چې په سترګو لیدل کیږي حقیقي نجاست بلل کیږي لکه : وړې بولې (متیازې)، غټې بولې ، وینې ، او شراب .
پـوښـــتنه :حکمي نجاست څه ته وایي ؟
ځـــواب :هغه پلتي چې په سترګو نه لیدل کیږي خو د شریعت د حکم له مخې ثابته شوې وي حکمي نجاست بلل کیږي لکه : بې اودسي، جنابت .

پوښتنه :دلمانځه لپاره له کوم ډول نجاست څخه ډبدن پاکوالی ضروري دی ؟
ځواب :له دواړه ډوله نجاست څخه ډبدن پاکوالی ضروري دی .
پوښتنه :حکمي نجاست څو ډوله دی ؟
ځواب :دوه ډوله دی : لومړی کمکی حکمي نجاست چې حد ث اصغر ورته وایي ، دوهم غټ حکمي نجاست چې حد ث اکبر او جنابت یې بولي .
پوښتنه :دکمکي حکمي نجاست څخه ډبدن دپاکولو طریقه څه ډول ده ؟
ځواب :له کمکي حکمي نجاست څخه بدن په اوداسه سره پاکیږي .

داوداسه بیان

پوښتنه :اودس څه ته وایي ؟
ځواب :کله چې سړی دلمانځه اراده وکړي ، نو په پاك لوښي کې دې پاکې اوبه را واخلي ، لومړی دې ترمړوندو پورې دواړه لاسونه ومینځي ، ورپسې دې دری واړې په خوله اوبه ورغړوي ، مسواك دې ووهي ، بیا دې دری ځله پوزې ته اوبه واچوي او په کین لاس دې پاکه کړي بیابه دری واړې مخ ومینځي ، ورپسې دې دری واره دواړه لاسونه ترځنګلوپورې ومینځي، بیا دې دسر او غوږو مسح وکړي ، بیابه دواړه پښې تر بیډیو ومینځي .
همدې ته اودس وایي چې دکولو طریقه یې تاسې د تعلیم الاسلام په لومړی برخه کې لوستې ده .
پوښتنه :آیا په اوداسه کې داټولې خبرې ضروري دي ؟
ځواب :نه ! په اوداسه کې ځینې شیان ډیرضروري دي ، اوکه پریښودل شي اودس نه کیږي هغوته فرض وایي ،اوځینې خبرې بیا داسې دي چې په کولو سره یې ثواب زیاتیږي ، او که پاته شي څه زیان نه لري چې همدې ته مستحب وایي .
پوښتنه :په اوداسه کې څو فرضونه دي ؟
ځواب :په اوداسه کې څلورفرضونه دي :

1. دمخ مینځل دسرد ویښتانو دشنه کېدو له ځایه نیولې دزنې ترلاندې برخې پورې ،د یوه غوږ له نرمې ځخه نیولې دبل غوږ ترنرمې پورې دي .
2. ترځنګلو وړې دواړه لاسه (لومړی ښی اوبیا چپ) پرمینځل
3. دسر دځلورمې برخې مسح کول .
4. ددواړو پښومینځل ترښنګرو(بیډیوپورې) .

پوښتنه :په اوداسه کې څو شیان سنت دي ؟
ځواب :په اوداسه کې دیارلس (13) شیان سنت دي .

1. داوداسه نیت .
2. بسم الله الرحمن الرحیم ویل .

3. اول ترمړوندو دواړه لاسه مينځل.
4. مسواك وهل .
5. خوله مينځل .
6. دری وراه په کيښ لاس پوزې ته اوبه اچول .
7. دړيږې خلالول .
8. دلاسو اوپښو د ګوتو خلالول .
9. هراندام (غړی)دری وراه مينځل .
10. دټول سر مسح، يعني لوند لاس پرسرتيرول .
11. ددواړو غوږو مسح کول .
12. په ترتيب سره داندامونومينځل .
13. پيوسته اودس کول داسې چې يواندام لا وچ شوی نه وي سمدستي بل اندام پرېمنځل شي .

پوښتنه :په اوداسه کې څوشيان مستحب دي ؟

ځواب :په اوداسه کې پنځه (5)شيان مستحب دي :

1. له ښې اندام نه شروع کول ، چې ځينې علمايې په سنتو کې شماري .
2. ورمبړ(غاړه) مسح کول .
3. دبل چاله کومك پرته اودس کول .
4. قبلې ته مخامخ کښيناستل .
5. پرپاك او لوړ ځای باندې اودس کول .

پوښتنه :په اوداسه کې څو شيان مکروه دي ؟

ځواب :په اوداسه کې څلور (4) شيان مکروه دي :

1. پرناولي ځای اودس کول .
2. په ښې لاس دپوزې پاکول .
3. په اوداسه کې دنيايي خبرې کول .
4. دسنت پرطرېقې خلاف اودس کول .

پوښتنه :اودس په څو شيانو سره ماتيږي ؟

ځواب :په اتو (8) شيانو سره اودس ماتيږي چې داوداسه نواقض يعني ماتوونکي ورته وايي :

1. غټې او وړې بولې کول، يا دهمدې دوو شرمځايونو څخه ديوبل شي وتل .
2. باد پريکېدل (دشاخخه هوا وتل).
3. دبدن ديو ځايه څخه دوينې او نوونو بهېدل .
4. په ډکه خوله قی (کانګې)کول .
5. په پروتي اويا ډډه وهلو سره ويدېدل .
6. دناروغی او يا بلې وجې څخه بې هوښه کېدل.
7. ليونتوب.

8. په لمانځه کې په زوره خندل .

دغسل بيان

پوښتنه :دغټ حکمي نجاست (حد ث اکبراوجنابت) څخه دبدن پاکولو طريقه څه ډول ده ؟
ځواب :بدن دحدث اکبر يا جنابت څگځه په غسل پاکيږي .
پوښتنه : غسل څه ته وايي ؟
ځواب :ټول بدن مينځلوته وايي ، چې په شريعت کې جلا طريقه لري .
پوښتنه :دغسل شرعي طريقه څه ډول ده ؟
ځواب :دغسل کولو طريقه داده چې : اول دواړه لاسونه ترمړوندو پورې پريمينځي بيا استنجا وکړي ، اوله بدن څخه حقيقي نجاست لري کړي ، اودس وکړي بيا پربدن اوبه واچوي ، په لاس يې وموښي ، اوبيا پرې دری واره اوبه تيرې کړي، خوله کنګال اوپوزې ته به هم اوبه اچوي.
پوښتنه : په غسل کې څو فرضونه دي ؟
ځواب : دری (3)فرضونه دي :

1. خوله منيځل .
2. دپوزې مينځل .
3. ټول بدن مينځل .

پوښتنه : په غسل کې څو سنتونه دي ؟
ځواب : پنځه (5) ستونه دی :

1. ترمړوندو پورې دواړه لاسه مينځل .
2. استنجا کول، اودبدن پرکوم ځای چې نجاست وي ، هغه لري کول .
3. دپليتی دلرې کولوپه نيت غسل کول.
4. لومړی اودس کول .
5. دری واره پرټول بدن اوبه تيرول .

پرموزو دمسح کولو بيان

پوښتنه : مسح په کوم ډول موزو رواده ؟

ځـــواب :په درې ډوله موزو مسح کول رواده :
اول : دخرمنې موزې چې تربيډيو پورې پښې پکې پټې وي.
دويم: هغه وړينې موزې چې دچرم تلی ولري .
دريم: هغه وړينې اوتارلرونکې موزې چې دومره پنډې او سختې وي چې په پښو شي په درې اويا څلور ميله تګ خيري نه شي .
پـوښـــتنه : مسح پرموزو کله رواده ؟
ځـــواب :کله چې اودس وکړې يا پښې ومينځې او موزې په پښوکړې ، اويادې د اوداسه دماتيدو په وخت کې په پښووې .
پـوښـــتنه : موزې چې په پښوشي ترخو ورځو پرې مسح کيږي ؟
ځـــواب :که چيرې سړی په خپل کور اويا استوګنځي کې وي ، نو پوره يوه ورځ اويوه شپه پرې مسح کولای شي اوکه په سفروي نو درې ورځې اودرې شپې يې کولای شي .
پـوښـــتنه : پرموزو مسح څه ډول کيږي ؟
ځـــواب :په پورته مخ باندې يې کول پکاردي دتلی اويا پوندې په لوري باندې مسح نه کيږي.
پـوښـــتنه :په اوداسه اوغسل دواړو کې پرموزو مسح کيږي ؟
ځـــواب :په اوداسه کې په موزو مسح کيږي اوپه غسل کې نه کيږي .
پـوښـــتنه : مسح بايدځه ډول وشي ؟
ځـــواب :دلاسو ګوتې په اوبو لندې کړه ،دلاس درې ګوتې دې د پښو پرګوتو کښيږده پورته خواته يې راکش کړه، دلاسو ګوتې پرموزو پوره کښګيږده يواځې دګوتو سرونه ايښودل کافي نه دي .
پـوښـــتنه : په خيرې شوې موزه باندې مسح کيږي اوکه نه ؟

ځـــواب :که موزه دومره خيري وي چې دپښو د دريو کوچنيو ګوتو په انداه ترينه پښه ښکاره شي ، اويا دتګ په وخت کې خلاصيږي پدغسې موزه مسح نه کيږي، اوکه له دې کمه خيرې وه بيا مسح پرې کيږي .

پـرېـتـې (جـبـرە)دمسـح بيـان

پـوښـــتنه : جبيره (پټې) څه ته وايي ؟
ځـــواب :جبيره هغه درې ته وايي چې دمات شوي هډوکي د کوشيرولولپاره تړل کيږي خودلته له جبيرې څخه درې ،دزخم پټې ياد مرهمو پټګې اوداسې نورې هرډول چې وي هغه ټولې مراد دي .

پوښتنه : پر پټی باندې څه وخت مسح کیږي ؟
ځواب :که چیرته د پټی خلاصول اویا یې لري کول نقصان ولري اویا په تکلیف سره لري کیږي نو پرهغه ډډه او یاپټی باندې مسح روا ده .
پوښتنه : دپټی پرکومه برخه باندې مسح کیږي ؟
ځواب :پرټوله پټی مسح کول پکاردي،که لاندې یې زخم وي اوکه نه وي .
پوښتنه : که چیرته د پټی خلاصول نقصان اوتکلیف نه رسوي ، نو بیایې حکم څه دی ؟

ځواب :که چیرې په اوبو سره دزخم مینځل زخم ته ضرر ونه لري نومینځل یې ضروري دی ، اوکه مینځل ورته نقصان رسوي او مسح یې نه رسوي نو بیا پرزخم مسح کول واجب دی، اوکه چېرته مسح هم زخم ته زیان رسوي نو بیا هغه وخت یواځې پرپټی باندې مسح کول روادي.

دحقیقي نجاست بیان

پوښتنه : حقیقي نجاست څو ډوله دی ؟
ځواب : دوه ډوله دی :
لومړی : غلیظه نجاست – دوهم : خفیفه نجاست ،
پوښتنه : غلیظه نجاست او خفیفه نجاست څه ته وایي ؟
ځواب :کومه پلیتي چې سخته وي هغه ته غلیظه نجاست وایي اوکومه چې سپکه وي هغه ته خفیفه نجاست وایي .
پوښتنه :غلیظه نجاست کوم شیان دي ؟
ځواب :دانسان وړې او غټې متیازې دحیواناتو ګندګي: اودهغو حیواناتو متیازې چې غوښه یې حرامه وي ، دانسان اوحیوان بهیندە وینه، شراب اودچرګانو اوهیلیو ګندګي داټول غلیظه نجاستونه دي .
پوښتنه : خفیفه نجاست کوم شیان دي ؟
ځواب : دهغو حیواناتو متیازې چې غوښه یې خوړل کیږي اودحرامو مرغانو ګنډګي هم خفیفه نجاست دی .
پوښتنه :غلیظه نجاست څومره اندازه ښښل کیږي ؟
ځواب :که غلیظه نجاست کلك جسم ولري لکه : غټې متیازې نو هغه د درې نیمو ماشو دوزن په اندازه ښښل کیږي اوکه نرې وي لکه : شراب، وړې متیازې نو هغه دانګریزي یوې روپۍ (1) په قدر ښښل کیږي د ښښلو مطلب دادی چې که له دومره اندازه نجاست سره چې پربدن یا کالو باندې لګیدلې وي لمونځ وشي نو لمونځ یې له غاړې ساقط شو ، خو مکروه به وي اوکه چیرته

همدومره نجاست ته يې پام وي چې لګيدلی دی نو بيا يې لمونځ ورسره نه کيږي .

پوښتنه :

خفيفه نجاست څومره اندازه بښل کيږي ؟

ځواب :که دجامې اوياهم د اندام دځګلورمې برخې له اندازې نه لږ کمه پرې پليته شوې وي بښل کيږي اوکه نه نه بښل کيږي .

پوښتنه :دحقيقي نجاست څخه جامه يابدن څه ډول پاکيدلی شي ؟

ځواب :حقيقي نجاست که غليظه او يا خفيفه وي په جامه اوکه په بدن وي دری واري په اوبو مينځلوسره پاکيږي خو دجامې دری واره نښتيځل هم ضروري دي .

پوښتنه :له اوبو څخه پرته په بل شي سره پاکيدلی شي اوکه نه ؟

ځواب :هو! کوم شی چې نری اوبهيدوکی وي لکه سرکه، يادهندوانې اوبه ، په هغو سره هم حقيقي نجاست پاکيږي .

داســتنـجا بيـان

پوښتنه :استنجا څه ته وايي ؟

ځواب :دغټو يا وړو متيازو له کولو وروسته کومه پليتي چې په شرمګاه لګيدلې وي دهغې پاکولوته استنجاء وايي .

پوښتنه :له متيازو وروسته داستنجا کولوطريقه څه ډول وي ؟

ځواب :له متيازو وروسته په پاکه لوټه سره شرمګګاه وچول اوبيا وروسته يې په اوبو سره مينځل پکار دی .

پوښتنه :دمتيازو له کولو وروسته داستنجا طريقه څه ډول ده ؟

ځواب :دمتيازوله کولو وروسته شرمګاه بايد دخاورو په دری يا پنځو لوټو سره پاکه اوصافه کړئ اوبيايې په اوبو سره ومينځي .

پوښتنه :داستنجا حکم څه دی ؟

ځواب :که چيرته غټې يا وړې بولې له خپل ځای هاخوا او دې خوا تللې نه وي نو استنجا کول مستحب دي اوکه چيرته نجاست يوې خوا بلې خواته تللی وي ، خو دشرعي روپی په اندازه ياله هغه څخه کمه وي بيا استنجا کول سنت دي ،اوکه چيرته پليتي له يوه درهم څخه زيات خوره شوي وي نو بيا فرض دي .

پوښتنه :په کومو شيانو سره استنجا کول پکاردي ؟

ځواب :دخاورو په پاکو لوټو او ياکاڼو (تيږو) سره .

پوښتنه :په کومو شیانو استنجا مکروه ده ؟
ځواب :په هډوکی، لیدان، خوشایي اودخوراك په شیانو ،په جامو اوکاغذسره استنجا کول مکروه دي .
پوښتنه :په کوم لاس سره استنجا کول په کارده ؟

ځواب :په چپه لاس یې کول په کاردي په ښي لاس سره استنجا کول مکروه دي .

داوبو بیان

پوښتنه :په کومو اوبو اودس رواد ی ؟
ځواب :دباران، چینې ، څاه، ویالې، دریاب او ویلي شوې واوررې یا دږلی په اوبو ، دغټ تالاب یالوی حوض په اوبو په دې واړو اودس اوغسل دواړه روادي .
پوښتنه :په کومو اوبو اودس نه کیږي ؟
ځواب :په لاندې اوبو سره اودس نه کیږي :دمبوې او ونو په نښتیځل شویواوبو ، ښورا، هغه اوبه چې رنګ او خوندیې دیو پاك شی د یوځای کیدو له امله بدل او ټینګې شوي وي دغه څېرهغه اوبه چې کمې وي او پلیت شی پکې لویدلی وي ، او یا حیوان پکې مردار شوی وي ، اوهغه اوبه چې اودس یاغسل پرې وشي ، اویادپلیتي اثر پرې غالب وي ، دحرامو حیواناتو څخه پاتي اوبه ، د سونف، ګلاب او یا نورو درملو نه ایستل شوې خوله .
پوښتنه :په کومو اوبو چې اودس اویا غسل شوی وي هغو ته څه وایي ؟
ځواب :داسې او بو ته مستعملې اوبه وایي چې په خپله پاکې دي خو اودس او غسل کول پرې نه کیږي .
پوښتنه :دکومو حیواناتو نه پاته اوبه پلیتي وي ؟
ځواب :دسپي، خنزیراو ښکاري چارپای نه پاتي اوبه پلیتي دي همدا راز دپشي چې مورګ اویا بل حیوان یې په هغه ساعت خوړلی وي که اوبه وڅښي نو پاته اوبه یې پاتې شوني (پس خورده) او پاکې نه دي .
پوښتنه :دکومو حیواناتو پاته شوني اوبه مکروه دی ؟
ځواب : دپشی نه پاتې اوبه په دې شرط چې سمدستي یې مور ك خوړلی نه وي ، مور ك ، شرموښکی ، کوڅه ګښتې چرګې، نجاست خوړونکې غوا، مېښې، کارغه، څرخك، شاهین، اوهمداڅیردنورو ټولو حرامو حیواناتو پاته شونې (پسخورده) مکروه ده .

پوښتنه :دکومو حیواناتونه پاته اوبه پاکې وي ؟
ځواب :دانسان، اوحلالو حیواناتو پاته اوبه پاکې دي ، لکه : غوا، غوایی، وزه، کوتره، زرکه، آس .
پوښتنه :دنجاست په لویدلو سره کومې اوپه پلیتیږي ؟
ځواب :له دوه ډوله اوبو پرته نورې ټولې اوبه مردارږي او هغه دوه ډوله اوبه دادي :
اول : دویالې اودریاب روانې اوبه .
دویم : ډیرې ولاړې اوبه ، لکه : دغټ تالاب یا لوی حوض اوبه .
پوښتنه :ددیرو ولاړو اوبو اندازه څومره ده ؟
ځواب :کومې ولاړې اوبه چې په نمبري ګز(1) سره پنځه نیم ګزه اوږدوالی او پنځه نیم ګزه پلنوالی ولري هغه ډیرې اوبه بللی شي ، کوم حوض یاتالاب چې همدومره اندازه غټ وي ، غټ حوض اوغټ تالاب بلل کیږي .
پوښتنه :لږاوبه دپلیتي له ورلوېګدلو پرته په بل کوم شي مردارږي .
ځواب :که په اوبو کې داسې حیوان ولویږي اومړ شي چې بهیدونکې وینه ولري نو اوبه مردارږي لکه : چرګه، کوتره، پشي، مورګ .
پوښتنه :دلوی تالاب یاحوض اوبه څه وخت مردارږي ؟
ځواب :کله چې په اوبو کې دنجاست خوند، رنګ، او یا بوی بدلکاره شي .
پوښتنه :هغه کوم حیوانات دي چې په اوبو کې مړه هم شي اوبه نه مردارږي .
ځواب :کوم حیوانات چې په اوبو کې پیداکیږي او هلته اوسیږي لکه : ماهی، چونګښه. اودغه څېر هغه حیوانات چې بهیدونکي وینه نه لري لکه : مچ، میاشی، کږی ، شرموښکی ، میږتون، په اوبوکې ددې شیانو په مرګ سره اوبه نه مردارږي .

دځاه بیان

پوښتنه :په کومو شیانو سره څاه مردارږي ؟
ځواب :کله چې څاه ته غټ اویا سپك نجاست ورسیږي اویا یو داسې حیوان چې بهیدونکي وینه ولري څاه ته ورولویږي او پکې مړشي چې بهیدونکې وینه ولري نو څاه مردارږي .
پوښتنه :که چیرته څاه ته یو حیوان ولویږي ، او ژوندبیرته راوخیږي نو دځاه اوبه به پاکې وي که ناپاکې ؟
ځواب :که یوداسې حیوان وي چې پاتې شونې یې پاکه وي او پربدن یې نجاست هم نه وي که په څاه کې ولویږي او ژوندی راوخیژي نو ترڅو پورې چې یې هلته د دوړو اوغټو بولو په کولو یقین نه وي راغلی څاه به پاکه وي .
پوښتنه :څاه چې پلیته شي دپاکیدلو طریقه یې څه ډول ده ؟
ځواب :دځاه دپاکیدو پنځه طریقې دي :

1 :- کله چې څاه ته پليتي ولويږي نو دټولو اوبو په راکښلو سره هغه پاکيږي .
2 :- کله چې څاه ته انسان يا خنزير يا سپی يا اوزه يادوه پشيانې او ياد دوی په اندازه له دوی څخه لوی يو بل حيوان ورولويږي او پکې مړشي نو دڅاه ټولې اوبه راايستل په کارد ي .
3 :- کله چې څاته داسي حيوان ورو لويږي چې بهينده وينه ولري او وپړسيږي او يا وشړيږي نو بيا به دڅاه ټولې اوبه راويستل کيږي که حيوان غټ اوياهم وړوکی وي .
4 :- کله چې کوتره يا چرګه يا پشی يا هم دومره بل لوی حيوان ورو لويږي او هلته مړ شي خو ونه پړسيږي نو څلويښت بوکې (ستله) اوبه راکښل په کاردي .
5 :- که چيرې مورګ يا مرغی اوياهم همدومره لوی يو بل حيوان څاه ته ولويږي اوهلته مړشي نو بيا به شل بوکې اوبه راکاړي ، دشلو پرځای ديرش اودځلويښتو په ځای شپيته بوکې راکښل مستحب دي .

پوښتنه :که مړ حيوان څاه ته ولويږي نوبيا يې حکم څه دی ؟

ځواب :دمړه حيوان دورلويدو حکم هم هغه دی کوم چې څاه ته دژوندي حيوان دورلويدو او مړکيدو په هکله بيان شو مثلاً : که مړه اوزه ور ولويږي ، نو ټولې اوبه به راکاړي اوکه مړه پشي ورو لويږي نوځلويښت يا شپيته ، اوکه مړ مورګ ورولويږي نوشل يا ديرش بوکې به راکاړي .

پوښتنه :که پړسيدلی اويا شړيدلی حيوان څاه ته ورو لويږي نو حکم يې څه دی ؟

ځواب :ټولې اوبه به راکاړي چې څاه ته ژوندی حيوان ور ولويدلی او پړسيدلی وي .

پوښتنه :که له څاه څخه مړ حيوان راوخيژي ، اودامعلومه نه وي چې کله ور لويدلی وْ نو حکم يې څه دی ؟

ځواب :کوم وخت چې وليدل شي له همغه وخت څخه څاه ناپاکه ګڼل کيږي .

پوښتنه :له بوکې يا ستل څخه مرادځومره غټه بوکه ده ؟

ځواب :په څاه چې کومه بوکه وي همغه اعتبار لري .

پوښتنه :دځومره بوکو راويستل چې ضروري وبلل شي نو په يو وار به يې راکاړي اوکه په څو وارو يې هم راويستل روادي ؟

ځواب :په ډيرو وارو سره يې هم راکښل روادي مثلاً : که شپيته بوکې راويستل کيږي نو شل سهار شل غرمه اوشل ماسپښين راوباسي نو داهم روادی .

پوښتنه :په کومه بوکه او رسی چې دمرداړ څاه اوبه راويستل کيږي هغه به پاک وي اوکه نه ؟

ځواب : کله چې دومره اوبه راويستل شي دځومره اوبو راويستل چې ضروري وي نو په دې سره بوکه او رسی دواړه په خپله پاکيږي پکې .

دريمه برخه

لومـــړی څـــانـــګه

تـعلـيـم الايـمان

داسـلامي عـقايـدو زده کړه

بســـــم الله الرحـــــمن الـــــرحـــيم

نحمدالله العلی العظيم ونصلي علی رسوله الکريم

تـــوحـــيـــد

پوښتنه : توحيد څه ته وايي ؟

ځـــواب : په زړه سره الله تعالی يو ګڼل اوپه ژبه سره دهمدې خبرې اقرار ته، توحيد وايي ؟

پوښتنه : دالله تعالی يو والي خلکو ته څه ډول معلوم شوی ؟

ځـــواب : اول:خودانسان عقل (په دي شرط چې عقل روغ وي) دالله تعالی په شته والي (وجود) او يووالي (وحدانيت) باور لري له همدي امله ده چې په دنيا کې څومره سترستر عقلمندان، حکيمان او فلسفيان تيرشويدي هغوي ټولو دالله تعالی په وحدانيت (يووالي) اقرارکاوه .

دوهم:داچې دالله تعالی ټولو پيغمبرانو uخلکوته دتوحيد لارښوونه کړي اودايي ويلي چې الله تعالی يو دی، سيال نه لري.

پوښتنه : ايا په قرآن کريم کې د توحيد ښوونه (تعليم) شوی ؟

ځـــواب :هو ! په قرآن کريم کې دتوحيد ښوونه په پوره اوښه ډول سره شوې، بلکې نن په دنيا کې يواځې قران کريم داسکتاب دي چې دتوحيدښوونه کوي ، که څه هم په مخکني اسماني کتابونو کې د توحيد ښوونه وه، خو په هغو ټولو کتابونو کې خلکو تحريف (رد وبدل) کړی اودتوحيد خلاف خبري يې ورداخلې کړې، اودالله تعالی راليږلي اسماني ښوونه يې بدلې کړې دهغو دسموالي ،اوددي لپاره چې نور ريښتينی توحيد خپورشي الله تعالی حضرت محمد e راوليږه اوخپل خاص (ځانګړی) کتاب قران کريم يې پرې نازل کړ اوپه هغه کې يې د سوچه، ريښتيني اوخالص توحيد ښوونه کړې .

پوښتنه : دقران مجيد له کومو ايا‌تو نه توحيد ثابتيږي ؟

ځـــواب :ټول قرآن کريم له اوله تر آخره د توحيد له لارښوونو ډک دی يو څو ايا‌تونه يې دادي :

ستاسو معبود يو الله دی دهغه څخه پرته بل معبود نشته هغه خورا لوروونکی اوښه مهربانه دی.

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ

[سوره بقره 163 ايت]

دوهم آيت دادی :

[آل عمران 17 ايت]
الله تعالى شاهد دى چې له ده Y نه پرته بل معبود نشته، ملائكې او دعلم خاوندان هم ددې خبرې گواهي وركوي ،هغه انصاف راوستونكى دى له هغه پرته بل معبود نشته هغه زورور‌اود حكمت څښتن دى .

همداراز **نور** بي شمير ه اياتونه دالله تعالى د يووالي بنوونه كوي لكه : [**قل هوالله ډحد**] (ووايه اى پيغمبره چى الله يو دى) اوداسې نورايتونه .

پوښتنه : دخداى تعالى ذاتي نوم څه دى ؟

ځواب : دخداى تعالى ذاتي نوم الله Y دى چې اسم ذات او ذاتي اسم هم ورته وايي .

پوښتنه : د الله Y له نامه پرته د خداى تعالى نورو نومونو لكه خالق، رازق، اوداسې نوروته څه وايي ؟

ځواب : دالله تعالى دغه ډول نومونو ته صفاتي نومونه وايي .

پوښتنه : دصفاتي نوم معنا څه ده ؟

ځواب :داچې‌الله تعالى گڼ صفتونه لري، لكه قديموالى، (يعني تل تر تله او هميشه پاتې كې‌دل) ، عالم (په هر شي پوهې‌دل)، قادر(پرهر شي قدرت لرل)، **حيّ** (ژوندي كول)، اوداسې نور، كله چې يو صفت له دې صفاتو څخه بنكاره كړي هغه ته صفاتي نوم وايي.

په مثال يې ځان داسې پوه كړيْ چې ديو سړي نوم (جميل) دى او يوائې د ده د ذات د پيژندني لپاره ايښودل شوى دى په دې كې دهيڅ صفت لحاظ نه دى ساتل شوى خو كه چيرته ده ليك زده كړى وي اودېني علوم يې لوستلي وي ،قران كريم يې هم يادي كړى وي، ددې صفتونو له امله دى عالم ، محرر اوحافظ هم بلل كيږي، نو جميل دده ذاتي نوم او عالم، محرر، اوحافظ دده صفاتي نومونه دي، ځكه دانومونه ددېني علومودزده كړې اوقران كريم دياد‌ولو دستاينې له لحاظه پرې ايښودل شوي .

همداڅې‌ر الله Y خو دخداى تعالى ذاتي نوم يا اسم ذات دى او خالق، قادر، عالم، مالك، او نور يې صفاتي نومونه دي .

پوښتنه : دالله تعالى ذاتي نوم خوگ يو دى دهغه صفاتي نومونه څو دي ؟

ځواب : په قرآن كريم كې الله تعالى فرمايلي :

الله تعالى لره گڼ شمير بنه نومونه دي نو تاسو يې په هغو نومو نو سره وبولئ .

په حديث شريف كې دي :

" ډن لله تعالى تسعى وتسعين ډ سماً، مائى ډلا واحداً". [بخاري]

بي شكه دالله تعالى نه نوي (99) يعني يوكم سل نومونه دي.

مـــلائـــكـــې

پوښتنه : له مقربو ملائكو پرته دنورو ټولو ملائكو مرتبه په خپل منځ كې برابره ده اوكه كمه يا زياته ده ؟

ځـــواب : څلور مقربې ملائکې چې نومونه يې تاسو دتعليم الاسلام په دوهمه برخه کې ولوستل ترټولو ملائکو غوره دي خو له دوی پرته نورې ملائکې هم شته چې په خپلو منځو کې دکمې اوزياتې مرتبې لرونکې دي داسې چې ځينې يې ډيرې مقربې اوځينې لږ مقربې دي.

پـوښـتـنـه : ملائکې څه کارکوي ؟

ځـــواب : په ټولو اسمانو اوځمکو کې بې شميره ملائکې پر بيلابيلو کارو بوختې دي لنډه داچګې داسمانو اوځمکوټول کارونه الله تعالی ملائکو ته ورله غاړې کړی اوملائکې يې الله تعالی له حکم سره سم سرته رسوي .

پـوښـتـنـه : دملائکو يوځو کارونه راته بيان کړه ؟

ځـــواب : حضرت جبرائيل uبه الله تعالی پيغام، احکام اوکتابونه پيغمبرانو ته راوړل او کله نا کله به دانبياوْ دمرستې لپاره اود الله Y اودرسول e ددښمنانو سره دجنګ لپاره هم راليږلې شوې ده، دهمدې په وسيګله ،په ځينو وختونو کې الله تعالی پرياغي (نافرمانه) بندګانو باندې عذاب هم نازل شوی.

حضرت ميکائيل u مخلوق ته دروزي رسولو، باران او رولو، اونورو کارونو په برابرولو باندې بوخته ده اوبې شمېره ملائکې يې ترامر لاندې کار کوي ځينې يې پر دريابونو، سندونو، تالابونو او اور باندې مقررې دي ، دوي ټولې الله تعالی له حکم سره سم کارونه سرته رسوي .

حضرت اسرافيل u به دقيامت په ورځ شپيلۍ وهي ، حضرت عزرائيل u دمخلوق د ارواوو (روح) په اخيستو مقرره ده اوډيرې ملايکې يې تر امر لاندې کارکوي .

دنيکو بندګانو اروا اخيستونکې ملائکې جلا اود بدکارو انسانانو جلادي، او له دې پرته دملائکو يو څو نور کارونه دادي :

1- دهرانسان سره دوه ملائکې وي يوه يې ښه عمل اوبله يې بداعمال ليکي ، دواړوملايکوته "کرام الکاتبين "وايي .

2- ځينې ملائکې له آفتونو او بلاوْ څخه دانسانانو پر ساتنه مقررې دي دماشومانو، سپين ږيرو، ضعيفانو نه پرته دهغو انسانانو ساتنه هم کوي چې په اړه يې الله تعالی ورته دساتنې امروکړي .

3- ځينې ملائکې دانسان له مرګه ورو سته په قبر کې له هغه نه پوښتنې کوي اودهر انسان قبر ته له خښيدو روسته دپوښتنو لپاره دوه ملائکې راځي يوې ته نکير او بلې ته منکر وايي .

4- ځينې ملايکې بياپه دنيا کې ګرځې اوچيرته چې الله تعالی ذکر او وعظ کيږي يا قرآن کريم لوستل کيږي هلته حاضريږي اوځومره خلك چې په هغه مجلس اويادې نيك کار کې اخته وي الله تعالی په وړاندې دهغوي په ګډون شاهدي ورکوي؛ په دنيا کې چګې څومره ملائکې کارونه کوي هغوی سهار اومابنام بدليږي د سهار دلمانځه په وخت کې دشپې ملايکې اسمانوته خيږي اودورځې ملايکې راکوزيږي بيادمازديګر له لمانځه وروسته دورځې ملائکې ځې اودشپې کارکوونکې ملايکې راځي .

5- ځينې ملايکې بيادجنت پر کاروبوختې دي.

6- ځينې نورې ملايکې بياددوزخ پرانتظام بوختې دي .

7- ځينو ملايکو الله تعالی عرش پورته نيولی دی .

8- ځينې نورې ملايکې بيا الله تعالی په عبادت، تسبيح، او پاکي بيانولو کې اخته دي .

پـوښـتـنـه : داله څه معلومه شوه چګې ملايکې دومره کارونه کوي ؟

ځـــواب : داټولې خبرې په قران کريم او احاديثوکې راغلي دي .

دخدای تعالی کتابونه

پوښتنه : داڅرنګه معلومه شوه چې تورات، زبور او انجيل هم اسماني کتابونه دي ؟

ځواب : دقرآن کريم څخه ثابتيږي چې دادري واړه کتابونه اسماني دي د تورات په هکله الله تعالى فرمايي :

له شکه پرته مونږ تورات نازل کړی په هغه کې هدايت او نوردی .
دزبورپه هکله يې فرمايلي: [**وءتينا داودَ زبوراً**] دسورت نساء 163ايت . مونږ داودu ته زبور ورکړ .
دانجيل په هکله فرمايي : [**وقفينا بعيسى ابن مريم وءتينه البرنجيل**] [دحديد سورت 27 ايت] مونږ حضرت عيسى بن مريم u راوليږه اوهغه ته مو انجيل ورکړ .
نو مسلمانانو ته دقران کريم په واسطه دامعلومه شوه چې دا دری سره کتابونه اسماني دي .
پوښتنه : که چېرې يو څو ك تورات، زبور، انجيل دالله تعالى کتابونه نه بولي نو هغه څرنګه دي ؟

ځواب : هغه کافردی ځکه چې دقران کريم نه داخبره جوته شوې چې دا واړه دالله تعالى کتابونه دي څوك يې چې د الله تعالى کتابونه نه ګڼي هغه دقران کريم ښوولې خبره نه مني اوځوك چې دقران کريم ښوولې خبره نه مني هغه کافردی .
پوښتنه : آيا هغه تورات، زبور، انجيل کوم چې نن د عيسايانوپه لاسوکې دي هغه اصلي اسماني کتابونه دي ؟
ځواب : نه ! ځکه دقران کريم نه داخبره ثابتيږي چې دوی اصلي اسماني کتابونه بدل کړي دي او اوس ددوی په لاس کې چې کوم تورات، زبور اوانجيل دي هغه اصلي اسماني کتابونه نه دي بلکې په هغوکې تحريف (ردوبدل) شوی ، له دې امله بايد په اوسني وخت کې په دې کتابونو باندي داعقيده ونه ساتل شي چې ګويادا هغه اصلي کتابونه دي !.
پوښتنه : داڅه ډول معلومه شوه چې پرځينو پيغمبرانو صحيفې هم نازلې شوې دي ؟
ځواب :دقران کريم څخه ثابته ده چې پرځينو پيغمبرانو صحيفې نازلې شوې، دحضرت ابراهيمu دصحيفې يادونه په سورت "الاعلى" کې راغلې .
پوښتنه :قران کريم دخدای تعالى کتاب دی اوکه يې کلام دی ؟
ځواب : قران کريم دخدای تعالى کتاب اوهم يې کلام دی په خپله په قران کريم کې ورته کتاب او کلام دواړه ويل شوي دي .
پوښتنه :دخدای تعالى په اسماني کتابو (تورات ، زبور، انجيل او قران کريم) هريوه کې کوم يو کتاب غوره دی ؟
ځواب : قران کريم ترټولو افضل اوغوره دی .
پوښتنه : قران کريم په مخکنيو کتابونو څه غوره والى اوځانګړتياوې (خصوصيت)لري ؟
ځواب : ډيرې ځانګړتياوې لري دهغو څخه يې يو څو دادي :
اول _ داچې دقران کريم يو يو توری او يويو لفظ ساتل شوی په يوه نقطه کې يې هم نه کموالى او نه هم زياتوالى راغلې دی اونه به دقيامت تروړځي پکې راشي، خو په نورو اسماني کتابونو کې خلکو زياتوالى او کموالى راوستی .
دوهم _ داچې دقران کريم متن عاجزه کونکی (مُعجز) دی په دې معنا چې متن يې دداسې لوړې ادبي درجې دی چې دقران کريم ديو کوچني او وړوکي سورت په څير هم هيڅو ك ددې وس نه لري چې داسې متن جوړ کړي .

دريم _ داچي قران كريم دوروستني شريعت احكام له ځانه سره راوړي دي ځكه خو يې دمخكنيوكتابونو ډيرحكمونه منسوخ يا له منځه يوړل.
ځلورم _ داچي مخكې كتابونه به په يو وار پوره نازلېدل خوقران كريم ددرويشتو "23" كالو په موده كې د ضرورت په اندازه لږ لږ نازليده اودضرورت په وخت كې دلږ ،لږ نازلېدو له امله يې دخلكو په زړونوكې ځاى ونيو اوپه سلګونو اوزرګونو انسانانو دهغه حكمونه ومنل اومسلمانان شول .
پنځم _ داچي قرانكريم دزرهاووالكونو مسلمانانو په سينوكې ساتلى اوخوندي پروت دى اودادول ساتنه درسول كريم e له مباركې زمانې نه تراوسه پورې په پرلپسې ډول روانه ده او انشاء الله تر قيامته پورې به روانه وي اوپه سېنوكې يې دساتنې له امله تر ننه پورې داسلام دښمنانوته هېڅ وخت هم ددې موكه په لاس ورنه غله ،چې په قران كريم كې څه كموالى يا زياتوالى راولي او يا يې له دنيا نه ورك كړي اونه به _كه خداى كول _تر قيامته پورې داسې موكه په لاس ورشي .
شپږم _ داچي دقرانكريم احكام داسې معتدل (منځ وميانه)دي چې له هر وخت اوهرولس سره سمون لري په دنياكې هيڅ داسې قوم نشته چې هغوى پرقرانكريم باندې دعمل كولو نه بې وسه وي، داځكه چې دقرانكريم احكام دهرې زمانې اوهر قوم سره مناسبت لري ځكه خو دقران كريم له نزول وروسته بل شريعت او يا بل اسماني كتاب ته اړتيا نشته اودرسول الله e دنبوت ټولې دنيا لپاره عام ګرځول شوى دى .

پيغمبران عليهم السلام

پوښتنه : دټولو پيغمبرانو شمير اونومونه معلوم نه دي خو ديو څو مشهوره پيغمبرانو uنومونه راته بيان كړه ؟
ځـــواب : ديوڅو مشهوره پيغمبرانو u نومونه دادي :
حضرت آدمu حضرت شيثu، حضرت ادريسu، حضرت نوحu، حضرت ابراهيمu ، حضرت اسماعيلu، حضرت اسحقu حضرت يعقوب uحضرت يوسف u حضرت داوٗدu حضرت سليمان uحضرت موسى u حضرت هارون u، حضرت زكريا u، حضرت يحيى u، حضرت الياس u، حضرت يونس u، حضرت صالحu ، حضرت لوطu ، حضرت هود u، حضرت شعيبu ، حضرت عيسى u، حضرت خاتم النبيين محمد r .
پوښتنه : حضور اكرم e دعربو له كومې قبيلې نه دى ؟
ځـــواب : حضور e دقريشو له قبيلې نه دى، دعربو په ټولو قبېلو كې دقريشو قبېله تر ټولو زياته دعزت اومرتبې خاونده وه او دقريشو دقبيلې خلك به دعربو په نوروقبيلوكې سرداران ګڼل كيدل، بيا دقريشو دقبيلې يوه ځانګه چې دبني هاشم په نامه يادېده او دقريشود قبېلې د نورو ځانګو په پرتله ډير زيات دعزت خاوندان وو ،پيغمبرe دهمدې قبيلې څخه وو، ځكه خوپيغمبر r ته هاشمي هم ويل كيږي.
پوښتنه : هاشم څوك وٗ دچااولادي ته بني هاشم ويل كيږي ؟
ځـــواب : دپيغمبرr دنيكه نوم هاشم دى د پيغمبرr دنسب لړۍ داسي ده : محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف.
پوښتنه : دپيغمبرe په پښت كې له له حضرت ادم uنه وروسته بل پيغمبرهم شته اوكه نه ؟
ځـــواب : هو ! دى مبارك eدحضرت اسماعيلu له اولادې څخه دى اوحضرت اسماعيل دحضرت ابراهيم u زوى دى، له دوى دواړو نه پرته حضرت نوح u اوحضرت شيث u هم د حضور e دنسب په لړۍ كې راځي .
پوښتنه : حضرت محمدe دڅو كالو په عمر پيغمبر شو ؟
ځـــواب : دپيغمبرe مبارك عمر څلويښت كاله وٗ چې وحي پرې نازله شوه .

پوښتنه : د وحي مانا څه ده ؟

ځواب :دوحي مانا داده چې خداى تعالى خپل احكام اوخپل كلام پرپيغمبر نازل كړي .

پوښتنه : پيغمبرe دوحي له نازلېدو وروسته نورځومره وخت ژوندى وو ؟

ځواب :درويشت كاله ژوندى وْ ،ديارلس كاله يې په مكه معظمه كې او لس 10 كاله يې په مدينه منوره كې تير كړل .

پوښتنه : مدينې منورې ته دى مباركe ولې تللې وْ ؟

ځواب : كله چې پيغمبر rدمكې معظمې خلكوته دالله تعالى ديووالي ښوونه كو له اوهغوى ته به يې فرمايل چې بت پرستي پريږدئ اوپريوه الله تعالى ايمان راوړئ ؛نو هغه خلك يې دښمنان وگرځيدل ځكه هغوى دبتانو عبادت كاوه اوهغه يې خدايان گڼل ،دوى پيغمبرe ته ډول ډول تكليف رسولو هڅې پيل كړې پيغمبرe دهغوى دكېنې اودښمنې له املە سخت تكليفونه گالل او هغوى ته به يې دتوحيد ښوونه كوله اوپه پرلپسې ډول يې دخداى تعالى حكمونه خلكوته رسول خو كله چې دهغوى دښمنې له كچې زياته شوه، اوټولو په يو وار سره دپيغمبرe دوژلو اراده وكړه نوپيغمبرe دالله تعالى په حكم سره خپل گران وطن (مكه معظمه) پريښودله اومدينې منورې ته مهاجرشو .

دمدينې منورې خلك چې لا پخوا مسلمانان شوي وْ، دوى مدينې منورې ته دپيغمبر e دراتگ ډيره تلوسه لرله كله چې پيغمبرe مدينې منورې ته ورسيده نودهغه ځاى مسلمانانو دپيغمبرe اودهغه دملگرو سره مالي اوځاني دواړه ډوله مرستې وكړې .

مدينې منورې ته دپيغمبرe دورتگ دخبر په اوريدو نور مسلمانان هم كوم چې كافرانو ځورول ،په كراره كراره مدينې منورې ته وكوچېدل ، له مكې معظمې نه مدينې منورې ته تگ هجرت بلل كيږي اوهغومسلمانانوته مهاجرين وايي كوموچې خپل كورونه په مكه معظمه كې پريښودل اومدينې منورې ته مهاجرشول، اودمدينې منورې مسلمانانو ته انصار وايي كومو چې دپيغمبر e اومهاجرينو سره مرسته كړې وه .

پوښتنه : دنبوت له دعوي نه مخكې عربو دده مبارك e په اړه څه فكر كاوه ؟

ځواب : دنبوت له دعوى دمخه ټولو خلكو دى مباركe ډير رښتينى، پاك اوامانت داره شخصيت گڼه او " محمد امين" به يې باله، لنډه داچې دى مبارك دهغوى په وړاندې ډير داعتباروړ او رښتينى انسان وْ ، ټولو خلكو به يې ډير عزت او احترام كاوه .

پوښتنه : ددې خبرې دليل څه دى چې حضرت محمد e ترټولو وروستى پيغمبر دى او له ده نه وروسته به بل هيڅ نبي رانه شي ؟

ځواب : اول :- داچې په قران مجيد كې الله تعالى ده مبارك ته د" خاتم النبيين"(وروستى پيغمبر)لقب وركړى مطلب يې دادى چې دى په ټولو پيغمبرانو كې وروستى پيغمبردى .

دويم :- داچې پيغمبر reرمايي دي " **اناخاتمُ النّبيين** لانبّيَ **بعدي** " زه وروستى پيغمبر يم له ماوروسته بل پيغمبر نشته .

دريم :- داچې الله تعالى په قران كريم كې فرمايي : [**اليومَ اَكملتُ لكُم دينكم واَتممتُ عليكم نِعمتى ورضيتُ لكمُ الإسلام ديناً**] دسورت المائده 3 ايت.

"ما له نن روځې نه تاسي ته ددين ټول احكام ورسول اوخپل نعمت مې تاسي ته په بشپړه توگه وسپاره اوستاسي لپاره مې داسلام دين خوښ كړ ".

له دې نه دامعلومه شوه چې د پيغمبرr په وسيله الله تعالى خپل دين بشپړ كړ اواسلام په هرډول بشپړ اومكمل دين وگرځيد ځكه خو دبل پيغمبر راتگ ته حاجت نه شته .

پوښتنه : ددې خبرې دليل څه دى چې پيغمبرe له نورو ټولو پيغمبرانو u نه درتبې په لحاظ غوره او ستردى ؟

ځـــواب : ترټولو پيغمبرانوu دنبي e غوره والی دقران کريم ديو شميرآياتونو نه معلوميږي، اوپخپله پيغمبر e هم فرمايي :" **انا سيّدوُلد آدم يوم القيمی**": دقيامت په ورځ به زه دآدمu داولادونو سردارياريم ، او ښکاره خبره ده چې دآدم u په اولاده کې ټول پيغمبران u راځي ، ځکه نو دنبي کريم e له ټولو پيغمبرانو غوره اودهغو سردار وګرځيد.

صـــحـابـه کـرام y

پـوښـتـنـه : صحابي چاته وايي ؟

ځـــواب : صحابي هغه چاته وايي چې پيغمبرe يې دايمان په حالت کې ليدلی وي اويا دده مبارك e په مخ کې حاضرشوی وي اوبيادايمان په حا لت کې مومن وفات شوی وي .

پـوښـتـنـه : صحابه y څومره دي ؟

ځـــواب : په زرګونو دي کوم چې دپيغمبرe په خدمت کې حاضر او په ايمان مشرف شوي دي .

پـوښـتـنـه : ټول صحابه y دمرتبې په لحاظ په په خپل منځ کې سره برابر دي او که کموالی اوزياتوالی لري ؟

ځـــواب : دصحابه و y مرتبې په خپل منځ کې کمې اوزياتي دي خووړه له پاتې ټول اُمت نه غوره دي.

پـوښـتـنـه : په صحابه کرامو yکې ترټولو غوره صحابي څوك دي ؟

ځـــواب :په صحابه کراموکې څلورصحابه له ټولو غوره دي :

اول :- حضرت ابوبکرصديق tچې ترټول امت غوره دي .

دوهم :- حضرت عمرفاروقt چې دحضرت ابوبکرصديقt څخه وروسته بيا ترټول امت غوره دی .

دريم:- حضرت عثمان غنيtکوم چې دحضرت ابوبکرصديق اوحضرت عمرفاروق y نه وروسته بياترټول امت غوره دی .

څلورم :- حضرت عليt کوم چې له حضرت ابوبکر صديقt، حضرت عمرفاروقt، حضرت عثمانt څخه وروسته ترټول امت غوره دی اوهمدغه څلوربزرګان د دپيغمبرe وروسته دده مبارك خليفه ګان(ځانناستي) دي .

پـوښـتـنـه : دخليفه معناڅه ده ؟

ځـــواب :دنبي e له وفات وروسته ددين يوشخص چې ددين دهغوکارونوپه سرته رسولوکې ددهe په ځانناست(قايم مقام)وي کوم به چې ده e په خپل ژوند کې سرته رسول خليفه بلل کيږي دخليفه معنا ده قايمقام " ځای ناستی" اونائب .

دحضورeله وفات وروسته ټولو مسلمانانو په يو اتفاق سره حضرت ابوبکرصديقt دنبي e قائم مقام وګرځاوه له همدې کبله دی لومړی خليفه دي .

دده مبارك نه وروسته حضرت عمر فاروقt دوهم خليفه شو له هغه وروسته بياحضرت عثمانt دريم خليفه شو له هغه وروسته بياحضرت عليt څلورم خليفه وګرځيد .

همدې څلورو ته خلفاء اربعه ، خلفاء راشده اوچاريار يعني څلورياران هم وايي .

د خدای تعالی دوستان(اولـيـاء الله)

پوښتنه : ولي چا ته وايي ؟

ځواب :کوم مسلمان چې الله تعالی اودپیغمبر eدحکمونو پیروي کوي، ډیر زیات عبادت کوي ، له ګناوو ځان ساتي ، ددنیاله ټولوشیانوزیاته مینه او محبت یې الله تعالی اودهغه درسول سره وي داسي مسلمان الله تعالی ته نژدې اوپرې ګران وي ،او هغه ته ولي (د خدایY دوست) وایي .

پوښتنه : دولي نښانې څه وي ؟

ځواب :دولي نښه اوعلامه داده چې هغه مسلمان ، متقي او پرهیزګار وي ، ډیر زیات عبادت کوي اوالله تعالی اودهغه درسول e محبت اومینه پرې غالبه وي ،ددنیا حرص نه لري اودآخرت فکرتل ورسره وي.

پوښتنه : صحابي ته "ولي" ویل کیدای شي ؟

ځواب : هو ! ټول صحابه y ولیان وو ، دپیغمبر e دصحبت له برکته دهغوی په زړو الله اودهغه درسول مینه غالبه وه، له دنیاسره یې هیڅ مینه نه لرله ، ډیر زیات عبادت به یې کاوه له ګناوو به یې ځانونه ساتل الله Y اورسولe دحکمونو پیروي به یې تل کوله .

پوښتنه : آیاصحابي یاولي دیو پیغمبر درجې ته رسیدای شي ؟

ځواب : هیڅکله نه ! صحابي یاولي چې څومره لوړه درجه ولري بیاهم دهیڅ یو نبي سره برابریدلی نه شي .

پوښتنه : داسي ولي چې صحابي نه وي دیوصحابي درجې ته رسیدای شي ؟

ځواب : نه ! دصحابي فضیلت ډیر زیات دلله همدې امله هیڅ یو ولي (چې صحابي نه وي) په مرتبه کې له صحابي سره برابر یا له هغه پورته کیدلی نه شي .

پوښتنه : ځینې کسان دشریعت خلاف کارونه کوي مثلاً : لمونځ نه کوي یا ږیره خریي خو خلك یې بیاهم ولیان ګڼي ، نوداسي خلك ولیان بلل څرنګ دي ؟

ځواب : بومخ غلط دي ، تل موباید په یاد وي : داسي څوك چې کړه وړه یې دشریعت په خلاف وي هیڅکله ولیان (د خدایY دوستان) کیدلای نه شي .

پوښتنه : آیا داسي ولي هم شته چې شرعي احکام، لکه لمونځ، روژه ورته ښنل شوي وي ؟

ځواب : نه ! ترڅو چې انسان ژوند وی ، روغ رمټ وي هیڅ یو عبادت هم ورته ښنل کیدی نه شي ، اونه هم ګناه کول ورته روادي ، کوم کسان چې روغ رمټ وي اوبیاهم عبادت نه کوي او دشرع خلاف کارونه کوي ، او بیاوایي چې زمونږ دپاره داکارونه روا دي ، هغه بې دینه دی ، هیڅکله ولي کیدای نه شي .

دمعجزې اوکرامت بیان

پوښتنه : معجزه څه شي ته وایي ؟

ځواب : الله تعالی دخپلو پیغمبرانو uپه لاس کله ناکله دعادت خلاف داسي خبرې ښکاره کوي ، چې ددنیا نور خلك یې له کولو نه عاجزه وي ، ترڅو خلك هغه ووینې اوپوه شي چې دالله تعالی استازی (رسول)، دی داسي خبروته معجزه وایي .

پوښتنه : پیغمبرانو uڅه ډول معجزې ښکاره کړي دي ؟

ځواب : پیغمبرانوuدالله تعالی په حکم سره بې شمیره معجزې ښکاره کړي ، چې یو څومشهورې معجزې یې یادوو :

دحضرت موسی u عصا (لکړه) دمارپه شکل شوه، اودفرعون دساحرانو ماران یې وخوړل .

2 :- دحضرت موسی u په لاس کې به خدای تعالی داسې رڼا پیداکوله چې دلمرله رڼګابه تیزه وه .

3 :- دحضرت موسیu لپاره دنیل دریاب (رودنیل) کې وچې کوڅې جوړې اوله خپلو ملګرو سره یوځاپردغو لارو تردریاب پورپوت ، خوکله چې دفرعون سره له لښکره په دغو لارو داوښتو په نیت ورګډ شواود دریاب منځته ورسید نو اوبه راڼرنګې شوې اوفرعون یې له لښکرسره یوځای غرق کړ .

4 :- حضرت عیسی u دالله تعالی په حکم سره مړه را ژوندي کول ، مورزاده ړانده به بیناکول ،دپیس ناروغان به یې جوړول، له خاورو به یې مرغان جوړ اوبیا به یې ژوندي کړل اوپه هواکې به الوتل .

5 :- زمونږ درسول الله e ستره معجزه قرآن کریم دی چې : تقریباً دیارلس نیم سوه کاله تیرشوو خو تر ننه پورې دعربي ژبې داسې ستر عالم اوپوهاند (له خپل کوښښ سره سره) بیاهم پیدا نه شو چې دقرآن کریم له ټولو نه دیو کوچني سورت په څېر سورت جوړ کړي اونه به یې هم ترقیامته جوړ کړای شي.

6 :- دوهمه معجزه یې معراج دی .

7 :- دریمه معجزه یې شق القمر (دسپوږمۍ ټوټه کېدل)دی .

8 :- څلورمه معجزه یې داوه چې دپیغمبرe ددعاپه برکت سره دیو یا دوو کسانو ډوډۍ به سلهاوو تنو په مړه خېټه خوړله .

له دې پرته دحضور e په سلګونو نورې معجزې هم شته چې په غټو کتابونوکې به یې (که خدای کول) ولولئ .

پوښتنه : معراج څه ته وایي ؟

ځواب : دالله تعالی په حکم سره پیغمبرr دشپې په ویښه پربراق باندې سپور شو ، دمکې معظمې څخه بیت المقدس ته اود هغه ځای څخه بیااووم آسمان ته اوبیا ترکومه ځای پورې چې دالله تعالی خوښه وه هلته ولاړ ، په همدې شپه یې جنت اودوزخ دواړه ولیدل او بیا خپل ځای ته بیرته راغی همدې ته معراج وایي .

پوښتنه : دشق القمر معنا څه ده ؟

ځواب : دشق القمر څخه مطلب دادی یوه شپه کله چې د مکې کفارو پیغمبرe ته وویل چې : مونږ ته یو معجزه راښکاره کړه ، حضور r سپوږمۍ دوه ټوټې کړله او ټولوخلکو دواړه ټوکړې ولیدې، بیادواړه بېرته سره یوځای شوې اوڅه ډول چې وه هماغسې جوړه شوه .

پوښتنه : کرامت څه ته وایي ؟

ځواب : الله تعالی دخپلو نیکو بندګانو دعزت زیاتولو لپاره کله ناکله دهغوی په لاس دعادت خلاف داسې حیرانوونکي کارونه ښکاروي چې دنورو خلکو په وس پوره نه وي ،داسې کارونوته کرامات وایي ، اود اولیاء الله څخه دکراماتو ښکاره کېدل حق دی .

پوښتنه : د معجزې اوکرامت ترمنځ فرق څه دی ؟

ځواب :چاچې دپیغمبري دعوه کړې وي ، اوپه لاس یې دعادت خلاف حیرانوونکی کار ښکاره شي معجزه بلل کیږي ، اوچاچې د پیغمبري دعوه کړې نه وي خو متقی او پرهیزګار وي اوده ټول کړه وړه دشریعت سره سم وي ، که چیرې له ده څخه داسې کار ښکاره شي نودې ته کرامت وایي او که دعادت خلاف دغه ډول کاردشرعي خلاف له بې دینه خلکو څخه ښکاره شي استدراج بلل کیږي.

پوښتنه :آیاداولیاء الله څخه دکرامتونو ښکاره کېدل ضروري دي؟

ځواب : نه ! داخبره هیڅ ضروري نه ده چې دولي څخه به خامخا کرامت ښکاره کیږي ، ممکنه ده چې یو څو ك د اللهY دوست اوولي وي او په ټول عمر کې دهغه څخه هیڅ کرامت ښکاره نه شي .

پوښتنه : دشرعي خلاف له ځینو فقیرانو څخه داسې کارونه ښکاره کیږي کوم یې چې نورخلك نه شي کولای، ددې په اړه څه عقیده په کارده؟

ځـــواب : ددا سي خلکو څخه دکوموکړه وړه چې دشرع خلاف وي که چيرې دغه ډول يوه خبره ښکاره شي نو پوه شه چې دا سحر يا استدراج دی ، هغه هيڅکله کرامت نه شي کيدلای ، داسې خلك وليان (دخدایYدوستان)بلل او دعادت خلاف ددوی کارونوته کرامت ويل شيطاني تيږروتنه ده .

دريمه برخه

دوهـــمـــه څـــانـــګه

تـعلـيم الاركان

داسـلامي اعمالو زده کړه

بســـم الله الرحـــمن الـــرحـــيم

داوداسه پاته مسئلې

پـوښـتـنـه : بې اودسه لمونځ کول څرنګه دي ؟

ځـــواب : سخته ګناه ده ! ځينو علماوو خولا دا سي چاته چې په لوی لاس بې اودسه لمونځ کوي کافر ويلی .

پـوښـتـنـه : ددې خبرې دليل څه دی چې اودس دلمانځه لپاره شرط دی ؟

ځـــواب : دقرآن کريم لاندې آيت يې دليل دی :

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُواْ
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ وَٱمْسَحُواْ بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ

" ای دايمان خاوندانو ! کله چې تاسو د لمانځه اراده وکړئ نو
(لومړی) خپل مخونه اولاسونه ترځنګلو پورې ومينځئ ، اوپرخپلو سرو مسح وکړئ اوتر بيديو (بجلکو) پورې پښې ومينځئ .

اورسول الله e فرمايي :

" **مفتاح الصّلای الطّهور" [ترمـذي]** ، دلمانځه کيلي (ياشرط) پاکوالی دی .

داوداسه دفرضونو پاته مسئلې

پـوښـتـنـه :اندامونه بايد څومره ومينځل شي ؟

ځـــواب : اوبه پراندام بايد دومره واچول شي چې پرې وبهيږي ، يو يا دوه ځاځکې ترينه هم وځځيږي ، همدا دمينځلو کمه اندازه ده ، له دې څخه کمې اندازې ته مينځل نه ويل کيږي داسې چې

یو څو ك لاس لوند کړي اوپرمخ يې تير کړي اويا دومره لږ اوبه پرمخ توی کړي چې يواځې يې پرمخ وبهيږي او ونه څخيږي، نودې ته دمخ مينځل نه شي ويل کيدلای اونه يې هم اودس کيږي .

پوښتنه : دکومو اندامونو مينځل چې فرض دي ، پرځو ځله مينځلو سره يې فرض ادکيږي ؟

ځواب : يوځل مينځل يې فرض دي، درې وارې مينځل يې سنت دي اوله دری وارو څخه زيات مينځل يې ناروا او مکروه دي .

پوښتنه : دمخ مينځل دکوم ځای څخه ترکوم ځای پوري فرض دي ؟

ځواب : دتندي د ويښتانودشنه کيدو له ځايه نيولې درېږي دشنه کيدوترځايه پورې ، او ديوه غوږ له نرمې نه دبل غوږ ترمې تر نرمې پورې دتول مخ مينځل فرض دي .

پوښتنه : دکومو اندامو مينځل چې فرض دي ، په هغو کې که چيرې لږ ځای وچ پاتې شي نو اودس يې کيږ ي اوکه نه ؟

ځواب : نه !که ديوه ويښته په اندازه هم وچ ځای پاتې شي اودس نه کيږي .

پوښتنه : که ديو سړي شپږ ګوتې وي نو دشپږمې ګوتې مينځل پرې فرض دي اوکه نه ؟

ځواب : هو ! فرض دي ، همداراز دهرداسې نوي زيات شوي غړي مينځل هم فرض دي کوم چې دبدن په داسې ځای کې پيدا شوی وي چې مينځل يې فرض وي .

پوښتنه : مسح څه ته وايي ؟

ځواب : لاس په اوبولندول اوبيا پريواندام تيرول مسح بلل کيږي .

پوښتنه : دسر دمسحې لپاره تازه اوبه اخيستل ضروري دي اوکه په لاس باندې پاته لندوالی يې هم بس دی ؟

ځواب : نوې اوبه اخيستل غوره دي ، خو که چيرته د لاس مينځلو نه پاته لندوالي باندې مسح وکړي هغه هم کافي ده ، خو ياد مو وي ! چې کله په لوند لاس باندې يوځل مسح وشي بيا پرې بل ځای نه مسح کيږي، همداراز داهم روا نه ده چې لاس لوند نه وي اوپه بل لانده اندام باندې لوند ، اوبيا پرې مسح وشي.

پوښتنه :که چيرته پرلوخ سرباندې دباران څاڅکي لوېدلي وي او وچ لاس پرې دمسح په نيت تير شي چې ورسره دباران څاڅکي پرسر خواره شي نودامسح کيږي اوکه نه ؟

ځواب : کيږي .

پوښتنه : په اوداسه کې دسترګو دننه برخې مينځل فرض دي اوکه نه ؟

ځواب :دسترګو دننه برخې اوهمداڅې دپوزې اوخولې دننه برخې مينځل فرض نه دي .

پوښتنه : داودس له کولو وروسته که څوك سر وخريې ، يا نوکان پرې کړي نو دسردوهم وارمسح ، يا دنوکانو مينځل ضروري دي ؟

ځواب : نـــــه .

پوښتنه : که چيرته د چا لاس له څنګل نه لاندې پرې شوی وي نود هغه لاس مينځل ضروري دي اوکه نه ؟

ځواب : هو ! څنګل او دهغه لاندې دلاس څومره برخه چې پاته وي ميځل يې سره له تولې څنګل فرض دي .

د اوداسه د سنتو نو پا ته مسئلې

پوښتنه : که په اوداسه کې نيت ونه شي اودس کيږي اوکه نه ؟

ځـــواب : که چيرته په اوداسه کي نيت ونه شي داسي چې : په درياب کي ولويږي، يا باران ته ودريږي او داوداسه پرټولو اندامو يې اوبه تيرې شي نو اودس يې کيږي ، معنا داچې په دې اودس سره لمونځ کول روادي ، خو داوداسه ثواب نه ورکول کيږي .

پـوښـتـنـه : داوداسه نيت څه ډول کيږي ؟

ځـــواب : دنيت معنا ده: اراده کول ، کله چې څوك اودس کوي نو دا اراده دې وکړي چې دناولتيا دليري کولو، پاکي دحاصلولو اولمانځه دروا کيدلو لپاره اودس کوم ، بس همدغه اراده او فکر داوداسه نيت دی .

پـوښـتـنـه : نيت په ژبه ويل ضرور دي اوکه نه ؟

ځـــواب : په ژبه سره يې ويل ضروري نه دي ، هو ! که څوك يې ووايي هيڅ پروا نه لري .

پـوښـتـنـه : ديو اوداسه دپاسه دبل نوی اوداسه نيت څه ډول کيږي ؟

ځـــواب : يواځې دانيت دې وکړي چې ديوه اوداسه دپاسه بل اودس دفضيلت اوثواب دلاسته راوړلو لپاره کوم .

پـوښـتـنـه : په اوداسه کي پوره بسم الله ويل پکاردي اوکه نه ؟

ځـــواب : **بسم الله** پوره ويل يا " **بسم الله العلیّ العظيم على دين الرسلام** " يا " **بسم الله والحمد لله** " دری واړه ويل روا دي .

پـوښـتـنـه : مسواك وهل څنګه دي او طريقه يې څه ډول ده ؟

ځـــواب : مسواك وهل سنت مؤ کد دي ، ډير ثواب او زياتي ګټې لري . مسواك ديوي ترخې ونې يا لرګي نه جوړيږي لکه : د"پيلو" ريښه يا د"نيم لکړې" ونې (1)لرګی چې له لوښتي اوږد پکارنه دی ، لومړی دې مينځې بيادي وهي او مينځلی دې بېرته ږدي ، اول دې دښي لورې بيادي دچپ لورې غاښونه مسواك کړي ، مسواك بايددری واړې ووهل شي اوهر وارته نوې اوبه رااخيستل پکاردي .

پـوښـتـنـه : غړغړه څرنګه ده ؟

ځـــواب : په اوداسه اوغسل دواړوکې غړغړه کول سنت دي ، خودروژې په حالت کې يې کول په کار نه دي ، په ښي لاس يې کول ضروري دي .

پـوښـتـنـه : دپوزې دمينځلو طريقه څه ډول ده ؟

ځـــواب : په ښي لاس پزې ته اوبه واچوه اودسا په وسيله يې پورته کش کړه خو دومره نه، چې دماغ ته ورسيږي ، روژه نيونکي ته په کاردي چې يواځې په لاس سره پزې ته اوبه واچوي او پورته يې کش نه کړي ، خولې اوپوزې دواړوته اوبه اچول سنت مؤ کددي .

پـوښـتـنـه : دږيږي دکومې برخې خلالول سنت دي ؟

ځـــواب : دږيږي دلاندې اودننه ويښتانو خلالول سنت دي، کوم ويښتان چې دباندې لورته دمخ له پوستکي سره نښتي وي دهغو مينځل فرض دي .

پـوښـتـنـه : دګوتوخلالول څه ډول پکاردي ؟

ځـــواب : دلاس دګوتو خلالول داسي دي چې ديوه لاس ګوتې دې دبل لاس په ګوتو کې ننباسي او ودې ښوروي، دپښو دګوتو خلال دې دچپه لاس په خچنې ګوته سره وکړي دښی پښې دخچنې ګوتې څخه دې پيل اودچپه پښې پرخچنې ګوته دې پاته ورسوي .

پـوښـتـنـه : ټول سر با يد څه ډول مسح شي ؟

ځـــواب : له مسح نه مخکې دواړه لاسونه په اوبو لانده کړه، ورغوی له ګوتو سره يوځای دسر پر دواړو طرفونو باندې دتندي دويښتانو له بېخه ترڅټه پورې کش کړه اوبيايې بيرته راو له، او پام دې وي چې دټول سرپرشاوخوا تير شي .

پـوښـتـنـه : دغوږونو دمسح لپاره نوې اوبه اخيستل پکاردي اوکه نه؟

ځـــواب : نه ! دسرد مسح لپاره دې چې کومې اوبه رااخیستې وي هغه بس دي ، دغورونو د دننه برخې مسح د شهادت په ګوته سره پکارده ، اودباندې برخې مسح په بټو ګوتو سره پکارده .

داوداسسه د مستحبا تو پا ته مسئلې

پوښتنه : په اوداسه کې له ښې لورې څخه شروع کول سنت دي که مستحب ؟
ځـــواب : ځینو علماوو سنت اوځینو بیا مستحب بللی دي .
پوښتنه : دغاړې (ورمېړ)دمسح کولو طریقه څه ډول ده ؟
ځـــواب : دواړه خپرې دشاله خوامخې ته پرورمېړ راکاږل کیږي ، دستوني مسح کول بدعت دی .
پوښتنه : په اوداسه کې نور آداب کوم دي ؟
ځـــواب : داوداسه آداب ډیر دي ، لکه داچې :

1) دخچنو ګوتو سرونه لندول ، اوبیایې په غوږو ننوښتل .
2) دلمانځه له وخت مخکې اودس کول .
3) د اندامود مینځلو په وخت کې یې په لاس سره موښل .
4) ګوتمې (یا ګوتې)ښورول .
5) دنیایې خبرې نه کول .
6) مخ ته په زوره سره اوبه نه اچول .
7) ډیرې اوبه نه تویول .
8) دهراندام دمینځلو په وخت کې بسم الله ویل .
9) له اوداسه وروسته درود شریف ویل .
10) د اوداسه له بشپړېدو وروسته د شهادت دکلمې اوددې دعا لوستل په کاردي **:" اللّهم اجعلني من التّوابين و اجعلني من المتطهرين"** : یا الله ! ما له توبه کوونکو اوپاکانو ځنې وګرځوه .
11) له اوداسه نه پاته اوبه په ولاړه څښل .
12) له اوداسه وروسته دوه رکعته د **"تحیی الوضوء"** نفلي لمونځ کول .

داوداسه ماتوونکو شیانوپاته مسئلې

پوښتنه : له بدنه په څومره اندازه پلیتي وتلو اوبهېدلو سره اودس ماتیږي ؟
ځـــواب : (له متیازو پرته) هره پلیتي چې له بدن څخه ووزي اوددا سې ځای په لور وبهیږي چې مینځل یې په اوداسه کې فرض وي اودس پرې ماتیږي که څه هم لږ وبهیږي .
پوښتنه : سترګه چې کله ویني شي اودننه لور ته وبهیږي ،او وینه یې دباندې را ونه وزي اودس پرې ماتیږي اوکه نه ؟
ځـــواب :نه ماتیږي ! ځکه دسترګې دننه برخې مینځل نه په اوداسه ، اونه هم په غسل کې فرض دي .
پوښتنه : که چیرته په زخم باندې وینه له ښکاره کېدو وروسته ، ګوته یا ټوکر سره وچه کړای شي بیا رابښکاره او وچه کړای شي تردې چې څو وراه داسې وشي آیا په دې سره اودس ماتیږي اوکه نه؟

ځـــواب : بايد دې ته پام و شي چې که چيرته وچه کړای شوې نه وای نو ايابهېده به او که نه ؟ که چيرې دومره وه چې پرېښودل شوې وای نوبهېده به ، نو بيا اودس ماتيږي اوکه دومره نه وه نو اودس نه ماتيږي .

پـوښـتـنـه : له قې سره چې څه شی ووزي اودس ماتوي ؟

ځـــواب :که زيږه وينه ، خواړه ،اوپه ډکه خوله قی و کړای شي اودس ماتوي اوکه چيرې يواځې بلغم وي اودس بيا نه ماتيږي .

پـوښـتـنـه : که څوك لږ لږقی څو واره وکړي اودس ماتيږي اوکه نه ؟

ځـــواب : که چيرې په يوه وار زړه ډکيدو سره څو واره قی وکړي او ټول دومره وْ چې يوځای شي ډکه خوله تړې جوړيده نو اودس ماتيږي .

هو! که چيرې په يو وار زړه ډکېدوسره يې لږ قی وکړ اوبيايې دزړه ډکوالی لرې شو دوهم وار يې بيا زړه ډك شواو لږ قی يې نور وکړ نو د دواړو وارو قيونه (کانګې) نه يوځای کيږي او نه هم اودس پرې ماتيږي .

پـوښـتـنـه : که پربدن دانه راختلې وي او دوينې يازوې داغ يې پر کالو ولګيږي نوداکالی به پاك وي اوکه ناپاك ؟

ځـــواب : که چيرته وينه يازوې د بهېدو وړ نه وي بلکې کالي له هغې سره دلګيدلو له امله داغي شي نو کالي پاك دي خو مينځل يې غوره دي .

پـوښـتـنـه : که چيرته قی په ډکه خو له نه وي نوهغه پليت دی اوکه نه ؟

ځـــواب :نـــــه .

پـوښـتـنـه : که ژوره پربدن وموښلې وينه وځښي اوډکه شي ، يا غوماشي او کړړی سړی په غابښ کړي اودس ماتيږي اوکه نه ؟

ځـــواب : د ژورې په چيچلو سره اودس ماتيږي ، که څه هم د هغې له لاسه درسېدلې زخم وينه ونه بهيږي ، ځکه ژوره دومره وينه ځښي چې که چيرته هغه وينه له بدنه وتلې او ددې نس ته تللې نه وای نو خامخا به بهيدلې وای ، غوماشی، کړړی اوسپړه که سړی وچيچي اودس پرې نه ماتيږي ځکه هغه دومره لږ وينه ځښي چې دبهيدو وړ نه وي .

پـوښـتـنـه : په څه ډول خوب سره اودس نه ماتيږي ؟

ځـــواب : په ولاړه يا له تکيې پرته په ناسته سره خوب يا دلمانځه په يو ډول هيئت سره چې بيده شي اودس نه ماتيږي لکه داچې : په سجده کې ويده شي يا په ناسته ويده شي اودس يې نه ماتيږي .

پـوښـتـنـه : داسې څوك هم شته چې په خوب سره يې اودس نه ماتيږي ؟

ځـــواب :هو ! دانبيا ووu اودس په خوب سره نه ماتيږي ، دا د دوی جلاخصوصيت اوځانګړی فضيلت دی .

پـوښـتـنـه : ايا په لمانځه کې په کړس کړس (قهقه)خندا سره دټولو اودس ماتيږي ؟ اوقهقه خنداځه ته وايي ؟

ځـــواب : په کړس کړس (قهقه) خندا په داسې لوړغږ خندلو ته واي چې اوازيې نور څوك واوري .
په لمانځه کې په قهقه (په زوره خندا) سره اودس په لاندې شرطونو سره ماتيږي :

1. خنديدونکی به بالغ وي برابره خبره ده که نر يا ښځه وي ، ځکه د نابالغ په قهقه خنداسره اودس نه ماتيږي .
2. خندايې بايدپه ويښه وي ، او که چيرې په لمانځه کې ويده شو اوپه خوب کې يې په زوره وخندل اودس يې نه ماتيږي .
3. په کوم لمانځه کې يې چې خندلی وي هغه به رکوع او سجده لرونکی وي ځکه خو دجنازې په لمانځه کې په کړس کړس خندا اودس نه ماتيږي .

پوښتنه : دبل چاعورت ته په کتو سره اودس ماتيږي ؟
ځـــواب : نه ! په خپل يا دبل چا په عورت باندې په پام يا له پام پرته چې سترګې ولګيږي اودس پرې نه ماتيږي .

دغسل پاتــه مـسئــلــې

پوښتنه : غسل څوډوله دي ؟
ځـــواب : درې ډوله دي :
- فرض
2- سنت
3- مستحب

پوښتنه : فرض غسل څو ډوله دی ؟
ځواب : شپږ ډو له دی چې بیان به یې دتعلیم الاسلام په راتلونکي برخه کې راشي .
پوښتنه : سنت غسلونه څو او کوم کوم دي ؟
ځواب :
1- دجُمعې دلمانځه لپاره .
2- ددواړواخترونودلمانځه لپاره .
3- دحج د احرام لپاره .
4- دوقوف عرفات (دعرفات په میدان کې دولاړې لپاره) .
پوښتنه : مستحب غسلونه څو اوکوم کوم دي ؟
ځواب : مستحب غسلونه ډیردي چې یوڅو یې دادي :
1- دشعبان دمیاشتې دپنځلسمې په شپه غسل کول چې " شب برات " ورته وایي .
2- دعرفې په شپه (دذی الحجې داتمې نیټې دمازدیګرنه وروسته)د راتلونکې شپې لپاره .
3- لمر اویا سپوږمۍ چې کله تندر ونیسي ، دهغو د لمانځه لپاره .
4- داستسقا دلمانځه لپاره .
5- مکې معظمې یا مدینې منورې ته له داخلیدومخکې .
6- مړي ته دغسل ورکولو نه وروسته .
7- دکافر لپاره تراسلام راوړلو وروسته غسل کول .
پوښتنه : که غسل ته حاجت پیښ وي ،په دریاب کې غوپه وخوړل شي او یا باران ته ودریږي اوپرټول بدن یې اوبه تیرې شي غسل کیږي اوکه نه ؟
ځواب : هو ! کیږي ، په دې شرط چې په خوله او پزه اوبه ورغړول شي .
پوښتنه : دغسل په حالت کې قبلې ته مخامخ کیناستل روادي اوکه نه ؟
ځواب : که چیرې دغسل په وخت کې بدن لوڅ وي نو قبلې ته مخامخ کیناستل روانه دي اوکه عورت پټ وي بیا پروانه لري .
پوښتنه : په بربنډ (لوڅ) حالت کې غسل کول څرنګه دي ؟
ځواب : په غسل خانه یا بل داسې ځایکې،ګ چې رته یې چې په عورت د بل چا سترګې نه لګیږي بربنډ غسل کول روا دي .
پوښتنه : په غسل کې کومې خبرې مکروه دي ؟
ځواب :
1- زیاتې اوبه تویول .
2- په بربنډ حالت کې خبرې کول .
3- قبلې ته مخامخ کیناستل .
4- دسنت خلاف غسل کول .
پوښتنه : که یوچا له غسل مخکې اودس کړی نه وي ، نود غسل نه وروسته، دلمانځه لپاره پرې بیا اودس کول ضروري دي اوکه نه ؟
ځواب : نه ! له غسل سره اودس هم وشو ، بیا ورته اړتیا نشته .

پـرمـوزو بانـدې دمسـح پاتـه مسئـلـې

پوښتنه : دمسح موده له څه وخته پيليږي ؟

ځواب : کوم وخت چې اودس مات شي ، له هغه وخته څخه دکوردځښتن (مقيم)لپاره يوه شپه او ورځ اودمسافر لپاره دری شپې او دری ورځې مسح روا ده ، دمثال په ډول دجُمعې په سهار يې اودس وکړ موزې يې په پښو کړي او د دماسپښين دوخت دختمېدو سره يې اودس مات شو ، نو داسړی که مقيم وي نود شنبې دورځې ترماسپښينه پورې پرموزو مسح کولای شي ، اوکه مسافروي بياددوشنبې تر ماسپښينه پورې په موزو مسح کولای شي .

پوښتنه : دموزومسح په کومو شيانو سره ماتيږي ؟

ځواب : په کوموشيانوسره چې اودس ماتيږي، له هغه پرته دمسحې د مودې په ختمېدو ، په موزو کښلو ،اود دريو ګوتو په اندازه دموزې په څېړېکيدو سره هم مسح ماتيږي .

پوښتنه : که چيرې داوداسه په حالت کې يې موزه وکښله اويايې داوداسه په حالت کې دمسحې موده پوره شوه نو حکم يې څه دی ؟

ځواب : په دې صورت کې يواځې پښې مينځل اوموزې پښو کول کافي دي، پوره اودس کول مستحب دي .

پوښتنه : که چيرې مسافر په موزوباندې مسح پيل کړه اوديوې ورځې او شپې تر تېرولو وروسته بېرته کورته راغی نو مسح به څه ډول کوي ؟

ځواب : موزې دې وکاږي او له سره دې مسح پيل کړي .

پوښتنه : که مقيم مسح پيل کړه اوپه سفر روان شونو څه دې وکړي؟

ځواب :که سفريي ديوې ورځې او شپې له پوره کېدو مخکې پيل کړ نو تردريو ورځو اودريو شپو پورې دې پرموزومسح کوي ، اوکه سفريي د يوې ورځې او شپې له تيرېدو وروسته پيل کړی وي نو موزې دې وکاږي له سره دې مسح پيل کړي .

پوښتنه : که چيرې موزه څو ځايه لږ لږځيري وه نو حکم يې څه دی ؟

ځواب : که موزه څو ځايه لږ لږ څېړې وه نو ټول څيروالی ته دې پام وکړي که چيرته ددوو ګوتو په اندازه وْ نو بيا مسح نه کيږي اوکه چيرته کم وْ، بيا کيږي اوکه چيرته دواړه موزې څيري وې او څيروالی يې د دوو ګوتو په اندازه وْ خو دهرې يوې څيروالی له دوو ګوتو کم وْ بيا هم مسح کيږي.

دحقيقي نجاست اود هغه دپاکوالی پاتې مسئلې

پوښتنه :که چيرته دځرمنې په شيانو لکه موزې ، څپلی، کمربنداويا نورواسې شيانو پليتي (نجاست) ولګيږي چې په سترګو ښکاريږي هغه به څه ډول پاکيږي ؟

ځواب : پرځمکه يابل شي باندې په موښلو سره پاکيږي خو شرط يې دادی چې په موښلو سره يې صورت اواثر(رنګ،بوی،خوند) له منځه ولاړ شي.

پوښتنه : که چيرته په همدې شيانو باندې متيازې، شراب، اويا داسې بله پليتي ولګيږي نو هغه به څه ډول پاکيږي ؟

ځواب : په اوبو اويا بل بهېدونکي شي سره يې داسې پاک کړی چې اثريې لرې اوبيا يې ومينځْ نو پاک به شي، مانا دا چې له صورت لرونکو ټول نجاستونو څخه پرته نور ټول نجاستونه چې دځرمنې په شيانو ولګيږي هغه يواځې په موښلو نه پاکيږي ، بلکې مينځل يې هم ضروري دي .

پوښتنه : چاقو،چاړه، توره اوداوسپنې يا دسپينو زرو يا مسو المونيمو اوداسې نور شيان چې پليت شي نو له مينځلوپرته پاکيږي که نه ؟

ځـــواب :داوسپنې شیان چې زنګ وهلي نه وي او صاف وي، او همداڅیر دسپینو ،سروزرو ،مسو المونیمو اوپیتلو او.....، دغه ځې هندسي،چیني لوښي ،اودفیل له غاښه او هډوکونه جوړ شوي شیان داټول چې پاك وي، کاږه واږه شوي نه وي که یې په مو ښلو سره دنجاست اثر له منځه ولاړ نو پاکیږي .

پـوښـتـنـه : دکوږوالی نه مقصد څه دی ؟

ځـــواب : یعني دهغو په جسم کې باید داسي کوږوالی نه وي چې له امله یې جسم ټیټ او پاس وي، ځکه په داسي کوږوالي کې له موښلو وروسته هم دنجاست د پاتې کېدو امکان وي .

هو! که په هغو کې یواځي داغونه وي ،کوږوالی نه وي نوبیا دغه شیان په موښلوسره هم پاکیږي .

پـوښـتـنـه : که پرځمکه پلیتي تویه شي، لکه بولې یا شراب اوداسي نور ،نو څه ډول به پاکیږي ؟

ځـــواب :ځمکه چې وچه شي اودنجاست اثر (رنګ، بوی، خوند) یې له منځه ولاړ شي بیانوځمکه پاکیږي .

پـوښـتـنـه : که دکور ، مسجد اوداسي نور ځایو په پخو خښتو یا د سیمنټو په فرش یا دیوال باندې نجاست ولګیږي نو څه ډول پاکیږي ؟

ځـــواب :داسي خښتي اوډبرې چې په یوه ودانۍ کې لګیدلې وي دنجاست دوچیدو اوداثر له تللو وروسته پخپله پاکیږي .

پـوښـتـنـه : کوم شیان چې د مینځلو په وخت کې یې نښتیځل ممکن نه وي لکه میسي لوښي یا داواریدو پنډې پنډې توشکې نو دهغو دپاکیدو لاره څه ډول ده ؟

ځـــواب :داسي شیان چې نښتیځل یې ممکن نه وي یاهم ګګګران وي دپاکیدلو طریقه یې داده چې : یو وار ومینځل شي ،بیا پریښودل شي ترڅو یې ځاځکي وچ شي ، دوهم وار بیا ومینځل شي او بیا پریښودل شي ترڅو یې د اوبو ځاځکي ودریږي ، دریم واربیاومینځل شي او و غوړول شي نو به پاك شي، خودمینځلو په وخت کې یې په ځمکه پورې ځومره موښل ممکن وي هغو مره موښل یې ضروري دي ، تر ځویې دنجاست ایستلو په لار کې تروسه وسه کوشش شوي وي .

پـوښـتـنـه : دخاورو لوښي چې پلیت شي نو آیا پاکیږي او که نه ؟

ځـــواب : دخاورو لوښي هم په مینځلو سره پاکیږي او دپاکیدو طریقه یې هغه ده کومه چې په مخکنۍ پـوښـتـنـه اوځـــو اب کې تیره شوه .

پـوښـتـنـه : *پلیت* شی لکه خوشیایي، چې وسوځول شي او اپرې شي یې، ایرې پاکي دي اوکه نه ؟

ځـــواب : *پلیت* شی چې وسوځول شي اوایره شي، ایرې یې پاکي دي .

پـوښـتـنـه : په غوړوکې که موګ ږك ولویږي اومړ شي حکم یې څه دی ؟

ځـــواب : غوړي که یخی (کنګل) وي مور ك اوورسره دهغه شاوخوا غوړې لري کړای شي پاته غوړي به پاك شي، اوکه غوړي ویلې (اوبه) وي بیا به ټول غوړ پلیت دي .

پـوښـتـنـه : پلیت شوي غوړي اوتېل څه ډول پاکیږي ؟

ځـــواب : په پلیت شویو غوړو یاتېلو کې دهغو په مقدار اوبه واچوه او جوش ورکړه کله چې اوبه د غوړو اویا تیلو سرته راشي لري یې کړه که دری ځله داسي وکړې نو په دې سره به غوړي اوتیل پاك شي .

داستـنجـا پاتـه مسئـلـې

پـوښـتـنـه : استنجا کوم وخت مکروه ده ؟

ځـــواب :

1 – قبلې ته مخامخ يا د شا له خواستنجا کول .
2- په داسې ځای کې استنجا کول چې داستنجا کوونکي پر عورت ديوچا سترګې لګيږي .
پوښتنه : دتش اوياډك اودس په وخت کې کومې خبرې مکروه دی ؟

ځواب :
1. قبلې ته مخ يا په شا کښينا نستل .
2. په ولاړه متيازې کول .
3. په تالاب ، ويالې اويا څاه کې اودس ماتی کول .
4. دهمدغو واړو په غاړه اودس ماتی کول .
5. دمسجد له ديوال سره .
6. په هديره کې .
7. دمورڼك يا په بل غارکې .
8. د اودس ماتېپه وخت کې خبرې کول.
9. په ټيټ ځای کيناستل پورته لورته متيازې کول .
10. دخلکو دناستې پاستې په ځاناو لاره کې اودس ماتی .
11. داوداسه او يا غسل کولو په ځای کې .

داوبو پاتـه مسئلـې

پوښتنه : دلمر په ګرمګو شويو اوبواودس کيږي اوکه نه ؟
ځواب : کيږي خو ښه نه دی .
پوښتنه : که داوداس په وخت کې دبدن څخه څاڅکي په لوښي کې ولويږي ، نو پدې اوبو سره بيا اودس کيږي اوکه نه ؟
ځواب : داوداسه په وخت چې له بدن نه چې کومې اوبه لاندې تويږي مستعملې(ناولې) اوبه بلل کيږي (که چيرته پربدن باندې حقيقي نجاست نه وي)؛ مستعملې اوبه چې له ناولو اوبوسره ګډې شي، حکم يې دادی چې :ترڅوپوري د ناولو اوبو مقدار له ناولو اوبو څخه کم وي ترهغه وخته پرې اودس کيږي، اوکه د ناولواوبو مقدار له پاکو اوبو سره برابر او يا ترينه زيا ت شي نو بيا پرې اودس اوغسل نه کيږي .
پوښتنه : که له اوبوسره پاك شی ګډ شي لکه : صابون يا زعفران نو اودس پرې کيږي اوکه نه ؟
ځواب : له پاکو اوبو سره چې پاك شی ګډ شي او داوبو يو يا دوه صفتونه (رنګ، خوند،بوی)بدل کړي نو بيا هم اودس پرې کيږي خو که دری واړه صفتونه يې بدل شول او اوبه ټينګې شوې نو اودس پرې نه کيږي .
پوښتنه : که تالاب يا حوض په شرعي ګز سره دوه ګزه پلن اوپنځوس ګزه اوږد وي ، ياځلور ګزه برداره او پنځويشت ګزه اوږد ، يا پنځه ګزه پلن او شل ګزه اوږد وي نو هغه به دجاري (روانو) اوبو حکم لري اوکه نه ؟
ځواب : هو ! حکم يې دروانو اوبو دي .
پوښتنه : که حوض پټ او خوله يې خلاصه وي او له شرعي مقدار څخه يې خوله کمه وي خو لاندې برخه يې ډيره پلنه وي نو حکم به يې د لوی حوض او روانو او بو وي او که نه ؟

ځـــواب :که چیرته حوض لس ګزه اوږداولس(1) پلن وي خو له څلورو لوریو او یا یو یا دوو (2) لورو څخه پټ کړای شوي وي که چت یې له اوبو نه پورته او جلا وي نودا بیا سهي حوض دی او اوبه یې روانو اوبو حکم لري ، اوکه چیرته چت یې له اوبو سره لګیدلی وي نو بیا سهي حوض نه دی ، اود کمو اوبو حکم لري ؛لنډه داچې داوبو هغه برخه اعتبارلري دکومو سر چې لوڅ وي پدې معنا چې له چت سره لګیدلې نه وي نو دهغو لپاره دشرعي مقدار اندازه پکاردە .
اوکه چیرته یې لوڅه برخه کمه وي نو لاندینۍ برخه یې چې هرڅو مره پلنه وي اعتبار نه لري .

دڅاه پاتە مسئلې

پـوښـتـنـه : که په څاه کې دکوترې یا مرغۍ ګندګي ولویږي نو حکم یې څه دی ؟
ځـــواب :دکوترې او مرغۍ په ګندګۍ اویا داوښ اومېږې په دوو اوڅلورو پچو سره څاه نه مردارېږي .
پـوښـتـنـه : که چیرې کافر څاه ته د بوکې (ډولچې) راکښلو لپاره ورکوز شي اوپه اوبو کې غوټه ووهي نو دڅاداوبو حکم څه دی ؟
ځـــواب : که چیرته کافر څاه ته له کوزیدو مخکې ولمبیږي اوپاکې جامې واغوندي اوبیا ورکوز شي نودڅاه اوبه پاکې دي اوکه له کوزیدود مخه ونه لمبیږي اوپه خپلو ناولوجامو کې ور کوزشي نو څاه پاکه ده خو ټولې اوبه یې راکښل په کاردي ، ځکه چې دکافربدن اوجامې یې زیاتره وخت پلپتي وي .
پـوښـتـنـه : که چیرته څاه ځانګړې بوکه ونه لري بلکې خلك یې اوبه په مختلفو وړو او غټو بوکو راوباسي نو دپاکولولپاره به یې اوبه په کومه بوکه راویستل کیږي ؟
ځـــواب :کله چې څاه ځانګړې بوکه ونه لري ، اویا څاه ډیره غټه او یا ډیره وړه وي نو په داسې حالت کې بیا درمیانه (منځنۍ) بوکه اعتبار لري ، درمیانه سولاغه هغه ده په کومې کې چې په انګریزي سیر دری نیم سیره اوبه راځي .

یـــادونه:تردې ځایه پورې دتعلیم الاسلام له ددوهمې برخې سره تړلې مسئلې پای ته ورسېدې له دې وروسته نورې مسئلې پیلږي.

دتیمـــم بیـــان

پـوښـتـنـه : تیمم څه ته وایي ؟
ځـــواب : په پاکه خاوره یاپه داسې پاك شي سره چې د خاورو حکم ولري له حکمې نجاست څخه دبدن پاکولو ته تیمم وایي .
پـوښـتـنـه : تیمم کله روا دی ؟
ځـــواب :کله چې اوبه نه وي ، یا داوبو له استعمال څخه ناروغي پیداکیږي اویاهم دناروغي دزیاتوالي اندیښنه وي نوبیا تیمم روادی .
پـوښـتـنـه : داوبو دنشتوالي صورتونه کوم دي ؟
ځـــواب :داچې اوبه یو میل (یونیم کیلومتر) لرې وي ، یاددښمن له وېرې څخه اوبه راخیستل شوني نه وي داسې چې : دکور دباندې څاه وي خو اودس کونکی ویریږي چې که له کوره ووځم نو دښمن یا غله به مې ووژني ، یا دڅاه له خولې سره یو غټ مار اویازمری وي ، اویا داچې اوبه ورسره وي خو

لږ وي اوله دې ويريږي چې که چيرې په دغو اوبو اودس وکړم تږی به شم ، اوياخو څاه وي خو بوکه اورسې نه وي ، اوياداچې اوبه هم شته خو سړی ددې توان نه لري چې اوبه په ولاړه روباسي اوبل څو ك هم نه وي،داټول هغه صورتونه دي چې داوبو دنشتوالي حکم لري .

پوښتنه :دناروغۍ وزيره په کوم وخت کې داعتبار وړ ګرځي ؟

ځواب :کله چې دخپلې تجربې له مخې يې په هغې غالب ګومان راشي اويا ديوه لوی اوتکړه حکيم (ډاکټر) دوينا له مخې ورته معلومه شي چې داوبو استعمال يې ناروغه کوي نو بيايې تيمم سهي دی .

پوښتنه :داوبو ديوه ميل دلريوالي مطلب څه دی هيله ده چې په يو څه وضاحت سره يې بيا ن کړئ .

ځواب : کله چې انسان په داسې ځای کې وي چې هلته اوبه نه وي ، خو ديو چا په ښوونه او يا يې دخپل اټکل له مخې غالب ګومان پدې راشي چې اوبه يو ميل لري دي نو د اوبو راوړل اوپه هغه اودس کول پرې لازم دي .

خو کله چې کوم ښوونکي هم نه وي او داسې لاره هم نه وي چې له هغه څخه داوبو دشتوالي معلومات وشي ، اويا داوبو دشتوالي معلومات وي خو اوبه يو ميل اويااله هغه نه هم ډيرې لري وي نو بيا د اوبو راوړل ضرور نه دي او تيمم کيږي .

پوښتنه :په تيمم کې څو فرضونه دي ؟

ځواب : دری فرضونه دي :

1:← نيت کول .

2:← دواړه لاسونه (چمبې)په خاورو باندې وهل او پرمخ يې تيرول .

3:← بيا دواړه چمبې پر خاوره وهل اوپردواړوځنګلويې تيرول .

پوښتنه : دتيمم کولو پوره طريقه راته بيان کړئ ؟

ځواب : اول نيت وکړه داسې چې زه د ناپاکې دليرې کولو او دلمانځه دادا کولو لپاره تيمم کوم بيا دواړه چمبې پرپاکه خاوره ووهه او ويې ځنډه که خاورې ډيرې وې نو پوه يې کړه او دواړه لاسونه پرمخ باندې داسې تيرکړه چې هيڅ يوځای پاتې نه شي ، که ديوه ويښته په اندازه ځای هم پاتې شي تيمم نه کيږي . دوهم ځل دواړه لاسونه په خاورو ووهه او ويې ځنډه اول د چپه لاس څلور ګوتې دراسته لاس دګوتو ترڅوکو لاندې کښيږده او ترځنګلو پوري يې کش کړه ، نو په دې توګه به دښې لاس په لاندينۍ برخه لاس تيږ شي .، بيا دچپه لاس ورغوی دښې لاس په پورته خوا باندې دځنګلو له لوري ترګوتو پورې کش کړه ، اود چپه لاس دښې ګوتې مخ دښې لاس دښې ګوتې پرشا تيرکړه . ، بيا همدغسې ښی لاس په چپه لاس تيرکړه ورپسې ګوتې خلال کړه اوکه دې ګوته په ګوتې وه دهغې کښل يا ښورول ضروري دي .

پوښتنه : داوداسه اوغسل دواړو لپاره تيمم کيږي او که يواځې داوداسه لپاره ؟

ځواب : ددواړو لپاره روا دی .

پوښتنه : تيمم پرکومو شيانو کيږي ؟

ځو اب :پرپاکه خاوره ، ريګ ، تيږه، چينه دخاورې په خام يا پاخه لوښي چې غوړ نه وي ، پر پخه ياخامه خښته ، دخاورې يا خښتو يا تيږو پر ټوټو تيمم کيږي دغه راز دګچو پر ديوال اوپرسره ملتاني خاوره باندې ، او پرپاك ګرد باندې هم تيمم کيږي .

پوښتنه : پرکومو شيانو تيمم کيږي ؟

ځواب :پرلرګي، اوسپنې، سرو زرو، سپينو زرو، ميسو ، پيتلو، المونيم، شيشه، سرپو، ليم، غنمو، وربشو، په هرډول غله ، جامو، اږو پردې ټولو شيانو تيمم نه کيږي ، لنډه داچې هر هغه شی چې په اورکې ويليږي يا په سوځلو سره ايره کيږي پر هغه باندې تيمم پرې نه کيږي .

پوښتنه : که داږو ، ګچو يا دخښتو پرديوال باندې ګرد نه وي نو تيمم پرې کيږي اوکه نه ؟

ځـــواب : پرکومو شیانو چې مونږ تیمم روا بللی پرهغو باندې د ګرد شتوالی شرط نه دی ، په تیره ،خښته اودخاورې لوښی که مینځل شوی هم وي تیمم پرې روادی .

پـوښـتـنـه : پرکومو شیانو چې تیمم نه کیږي که چیرته ګردپرې پروت وي تیمم پرې روادی اوکه نه ؟

ځـــواب : هو ! که دومره ګرد ورباندې وْ چې هغه باندې له لاس وهلو سره دوړه پیداکیدله یا پرهغه باندې پاتې شي ، نو بیا تیمم روادی .

پـوښـتـنـه :که چیرې چا دقرآن کریم دویلو او مچو کولو یا مسجد ته دتللو لپاره یا دآذان یا سلام دځو اب په نیت تیمم وکړ ، نو آیا په هغه سره لمونځ کیږي اوکه نه ؟

ځـــواب : نه کیږي .

پـوښـتـنـه : که یو چا دجنازې دلمانځه یا دسجده تلاوت په نیت تیمم وکړ نو په دغه تیمامه سره لمونځ کیږي او که نه ؟

ځـــواب :کیږي .

پـوښـتـنـه : داوبو د نشتوالي په صورت کې که یو چا پرتمیامه لمونځ وکړ ، له هغه وروسته بیا اوبه پیداشوې نو دلمانځه حکم څه دی ؟

ځـــواب :لمونځ یې شوی ، او بیا راګرځولو ته یې حاجت نشته ،که څه هم اوبه په وخت کې د ننه او یاهم له وخت نه دباندې ورپیداشوې .

پـوښـتـنـه : تیمم په کومو شیانو سره ماتیږي ؟

ځـــواب :په کوموشیانوسره چې اودس ماتیږي په هغو تیمم هم ماتیږي ،هو ! دغسل تیمم یوائې په حدث اکبر سره ماتیږي خو که چېرې یو چا تیمم داوبو دنیستې په خاطر کړی وْ، چې کله اوبه ومومي تیمم یې ماتیږي .اوکه چیرې یې دیوبل عذر له امله کړی یْ لکه مرض او یا داسې نور نو د عذر په ختمېدو سره یې تیمم ماتیږي .

پوښتنه : که یو چا دیوه وخت دلمانځه لپاره تیمم وواهه نو دبل وخت لمونځ هم پرې کولای شي اوکه نه ؟

ځـــواب : په یوه تیمامه سره ترڅو چې(په کوم لوی او واړه اودس ماتي) مات نه شي دډیرو وختونو لمونځونه پرې کېدلای شي ، دغه راز دفرض لمانځه لپاره چې کوم تیمم شوی وي په هغه سره فرض ، نفل، لمونځ، دقرآن کریم تلاوت ، دجنازې لمونځ ، سجده سهوه او نور ټول عبادتونه کیږي .

پوښتنه : دتیمم موده څومره ده ؟

ځـــواب : ترڅو چې اوبه پیداشوي نه وي او یا عذر لري شوی نه وي تیمم روا دی ، که څه هم په دغسې حالت کې کلونه واوړي هیڅ پروا نه لري .

دلمانځه ددوهم شرط

(دجامو دپاکوالي بیان)

پوښتنه : دجامو له پاکوالي نه مقصد څه دی ؟

ځـــواب : کومې جامې چې دلمونځ کونکی پرتن وي لکه : پرتوګ ، خولی، پګړۍ کورتۍ، اوداسي نور ددې ټولو شیانو پاکوالی ضروري دی ، داسي چې له دې ټولونه به په یوه هم غلیظه نجاست (لویه پلیتي) دیوه درهم له اندازې زیاته لګېدلي نه وي او دغه څېز که خفیفه نجاست وي دجامې څلورمې برخې ته به نه وي رسیدلی اوس که په جامو غلیظه نجاست د یودرهم په اندازه یا له هغه نه کم لګېدلی وي او دغه څېز که خفیفه نجاست وي هغه به دجامې څلورمې برخې ته نه وي رسیدلی ، نو پدغسې جامو کې لمونځ روادی خو مکروه دی .

پوښتنه : که چیرته دپګړۍ دشملې یوه پیڅکه پلیته وه خو لمونځ کونکي هغه خواپرېښودله اونیمایي پګړۍ یې له بلې پیڅکې نه ووهله لمونځ یې کیږي اوکه نه ؟

ځـــواب : کومه جامه چې دلمونځ کونکي له بدن سره داسي تړلي وي چې دده له ښورېدا سره هغه هم ښورېدله دداسي جامې ټول پاکوالی ضروردی، ځکه خواوس په دې صورت کې چې دلمونځ کونکي له ښورېدا سره پګړۍ ښوریږي لمونځ نه کیږي .

دلمانځه ددریم شرط

(دځای دپاکوالي) بیان

پوښتنه : دځای دپاکوالي مقصد څه دی ؟

ځـــواب : دلمونځ کوونکي د دواړو پښو ، ځنګنونو، لاسو اوټنډې لګولو دځای پاکوالي ضروري دی .

پوښتنه : په کوم شي چې لمونځ کولای شي که چېرې یې لاندې لوری پلیت وي ،لمونځ پرې کیږي اوکه نه؟

ځـــواب : که چیرته دلرګي اویا تیږي تخته وي او یا اواړې شوې خښتې وي یاهم دهغو په څیر بل یو سخت او پنډ شی وي اودلمانځه مخ یې پاک وي نو بیا لمونځ پرې کیږي، که څه هم هغه بل لورې یې پلیت وي ، هیڅ پروا نه لري ، اوکه چیرې پریوه نازکه جامه لمونځ وکړي چې لاندې برخه یې مردار وي، لمونځ نه کیږي .

پوښتنه : که جامه غبرګه وي پورته لوری یې پاک او لاندې لوری یې پلیت وي حکم یې څه دی ؟

ځـــواب : که دواړه لوري يې سره ګنډلي نه وي او پورتنۍ جامه دومره پنډه وي چې دلاندينۍ جامې ډپليتي بوی اورنګ ترينه نه حس کېږده، بيا لمونځ کيږي ، اوکه چېرې دواړه سره ګنډلي وې نو د احتياط له مخې دې په داسې جامه لمونځ نه کوي .

پـوښـتـنـه : که چيرته دلمانځه ځای پاک وي خو شا اوخوا يې پليتي وي او بوی يې راځي نو لمونځ کيږي اوکه نه ؟

ځـــواب :لمونځ کيږي خوپه لوښلاس په داسې ځای کې لمونځ کول ښه نه دي .

دلـمـانـځـه د ځـلـورم شـرط

(عـورت پټـولـو) بيـان

پـوښـتـنـه : دعورت ډپټوالي معنا څه ده ؟

ځـــواب :دنارينه عورت دنامه له غوټۍځخه ترځنګنو (ګونډو) پورې دی چې پټول يې پرې په لمانځه کې دننه اوهم دباندې فرض دي.

اوپه ښځو له دوو خپړو او قدمو اومخ پرته د ټول بدن پټول فرض دي خو له لمانځه دباندې هم دوی ته دا روا نه دي چې له نامحرم نارينه سره لوڅ مخ ودريږي .

پـوښـتـنـه :که دعورت يوڅه برخه له قصدپرته ښکاره شي حکم يې څه دی ؟

ځـــواب :که دعورت څلورمه برخه په لمانځه کې دومره وخت لوڅه پاتې شي په څومره وخت کې چې دری واره سبحان ربّی العظيم ويل کيدلای شي نو لمونځ فاسديږي ، اوکه ښکاره شي او سمدستي بيرته پټ کړای شي نوبيا لمونځ نه فاسديږي .

پـوښـتـنـه : که يوسړی په تياره کې لوڅ لغړ لمونځ کوي حکم يې څه دی ؟

ځـــواب : دجامې دشته والي په صورت کې لمونځ لغړ (لوخ ګ) نه کيږي، برابر ه خبره ده که په تياره اوياهم په رڼاکې وي .

پـوښـتـنـه :که چيرې يوڅوك په لوی لاس د عورت څلورمه برخه په لمانځه کې ښکاره کړي، حکم يې څه دی ؟

ځـــواب :په لوی لاس دعورت دڅلورمې برخې ښکارولوسره لمونځ فاسديږي .

پـوښـتـنـه :که له يوچاسره بيخي جامه نه وي نوبيا به څه کوي ؟

ځـــواب :که چيرې هيڅ ډول جامه ورسره نه وي نو بيادې په يو بل شي ځان پټ کړي ، دمثال په ډول دونو پانې يا ټاټ اوداسې نور ، اوکه يومخ دبدن دپټولو لپاره هيڅ نه وي نوبيادې لمونځ وکړي ، خو په داسې وخت کې به بيا په ناسته لمونځ ، رکوع اوسجده په اشاره سره کول غوره دي .

دلـمـانـځـه دپـنـځـم شـــرط

د (وخـت پيـژنـدلـو) بيـان

پـوښـتـنـه :دلمانځه لپاره دوخت د شرط کيدو معنا څه ده ؟

ځـــواب :دلمانځه دادا کولو لپاره دوخت دشرط کېدو معناداده چې کوم يووخت د لمانځه لپاره ټاکل شوی وي ، په همغه وخت بايد لمونځ وشي، ځکه چې له وخت دمخه لمونځ بېخي نه کيږي او له وخت وروسته بيا لمونځ کولوته ادا نه وايي بلکې بيابه يې قضايي راګرځوي .

پـوښـتـنـه : په شپه اوورځ کې څو وخته لمونځ فرض دی ؟

ځـــواب :په شپه ورځ کې پنځه وخته لمونځ فرض دی اوله دې پرته یو لمونځ چې واجب دی هغه وتر دی .

پـوښـتـنـه : فرض ، واجب ، سنت ، نفل هریو څه ته وایي او فرق یې څه دی ؟

ځـــواب :فرض دي ته وایي چې په قطعي (مضبوط) دلیل سره ثابت وي ، په ثبوت کې یې هیڅ رنګه شك اوشبه نه وي ، دفرضو منکر کافر دی اوله عذره پرته یې پریښونکی فاسق اودعذاب وړ ګڼل کیږي .

واجب دې ته وایي چې په ظني (شکمن) دلیل سره ثابت وي منکر یې کافرنه دی ، هو ! له عذره پرته پریښوونکی یې فاسق او دعذاب وړ ګڼل کیږي .

سنت دې ته وایي چې هغه رسول الله e یا صحابه کرامو کړی وي اویا یې دهغه په کولو امر کړی وي .

نفل هغو کارونو ته وایي چې فضیلت یې له شریعت نه ثابت وي ، په کولو کې یې ثواب وي او په نه کولو کې یې عذاب نه وي .همد ې ته مستحب، مندوب او تطوع هم وایي .

پـوښـتـنـه : فرض څو ډوله دي ؟

ځـــواب :دوه ډو له دي : فرض عین ، او فرض کفایي ، فرض عین خو دې ته وایي چې اداکول یې په هر مسلمان ضروري وي ، له عذره پرته پریښوونکی یې فاسق اوګناهګار وي ، فرض کفایي دې ته وایي چې د یوه یا دوو کسانو په اداکولو سره د ټولو خلکو غاړه خلاصیږي ، اوکه هیڅ څوك یې ونکړي نو بیاټول ګنهګار دي .

پـوښـتـنـه : سنت څو ډوله دي ؟

ځـــواب :دوه ډو له دي مؤکد سنت ، او غیر مؤکد سنت ، مؤکد سنت دې ته وایي چې هغه رسول الله e تل کړي وي اویایي د هغه په کولو امرکړي وي اوتل یې کړي هم وي پدې معنی چې له عذره پرته یې هیڅکله هم پرایښي نه وي ، له عذره پرته ددغه ډول سنتو پریښولو باندې عادتي‌دل ډیره ګناه لري .

اوغیر مؤکد سنت دې وایي چې هغه حضور e زیاتر وخت کړي وي خو کله ناکله یې له عذره پرته پرایښي هم وي ، ددې سنتو په کولو کې له مستحبو ثواب زیات دی اوپه پریښولو کې یې ګناه نشته او دغه ډول سنتو ته سنن زوائد هم وایي .

پـوښـتـنـه :دحرام، مکروه تحریمي او مکروه تنزیهي هر یومعنا څه ده ؟

ځـــواب : حرام داسې کارته وایي چې حرمت یې په قطعي دلیل سره ثابت وي ، کونکی یې فاسق او دعذاب وړ بلل کیږي اومنکر یې کافر دی .

مکروه تحریمي داسې کارته وایي چې حرمت یې په ظني دلیل سره ثابت وي ، منکریې کافر نه دی، خو کوونکی یې بیاهم ګناهګار دی دمکروه تنزیهي په کولوکې که څه هم ګناه نشته خو یوډول بد کار دی .

پـوښـتـنـه :مباح څه ته وایي ؟

ځـــواب : مباح هغه کارته وایي چې په کولو کې یې ثواب اوپه نه کولو کې یې ګناه او عذاب نه وي .

پـوښـتـنـه :دسهار دلمانځه وخت راته بیان کړئ ؟

ځـــواب :له لمر ختو تقریباً یو نیم ساعت مخکې دختیز لورته د اسمان په څنډو(کنارو)کې سپینوالی (رڼا) ښکاره شي ، هغه سپین والی او یا رڼا دځمکې نه پورته لورته د یوې ستنې په شکل کې لوړیږي چې صبح کاذب ورته وایي دغه رڼا لږوخت وي اوبیا ورکیږي ،له دې وروسته دوهمه رڼا ښکاره کیږي چې دلمرخاته ښې اوچپ لورته غوړیږي، یعني دآسمان پرټوله ختیزه کناره باندې وغوړیږي ،پورته لورته اوږده نه خیژي ، همدې ته صبح صادق (سپیده داغ)وایي ، دهمدې صبح صادق له ختو

سره سم دسهار وخت پيل کيږي چې ترلمر ختو پورې وي ، کله چې دلمرلږ څرك هم ښکاره شي نو دسهار وخت ختميږي .

پوښتنه : دسهار (فجر)دلمانځه مستحب وخت کوم دی ؟

ځواب : کله چې رڼايي خوره شي اودومره وخت وي چې له سنتو سره سم په ښه توګه لمونځ اداشي ، اودلمانځه ترمامیدو وروسته بياهم دومره وخت لاپاته وي چې که چيرې په يو وجه سره لمونځ سهي شوی نه وي نو ترلمر ختو مخکې دوهم وار له سنتو سره سم لمونځ وکړل شي ، په داسي وخت کې لمونځ کول غوره دي .

پوښتنه : دماسپښين (ظهر)دلمانځه وخت راته بيان کړئ ؟

ځواب : دماسپښين دلمانځه وخت دلمردزوال(دسيوري دماتيدو) نه نيولې تردې چې دهرشي سيوری دهماغه شي له اصلي سيوري څخه پرته دوه برابره (چنده) شي ، که له دې کچې څخه سيوری واوښت نوبيادماسپښين وخت تيرشوی دی.

پوښتنه : دماسپښين دلمانځه مستحب وخت کوم دی ؟

ځواب : په دوبي کې يې دومره ناوخته کول چې دلمر تيزې کمه شي ، په مني ، ژمي او پسرلې کې بايد لمونځ په اول وخت کې چې دشيانو سيوری دخپل اوږدوالي په اندازه وي خامخا وکړای شي .

پوښتنه : دمازديګر(عصر) دلمانځه وخت کله پيليږي ؟

ځواب : کله چې دهرشي سيوری له اصلي سيوري څخه پرته دوه برابره شي نود ماسپښين وخت ختميږي اود مازديګر وخت شروع کيږي ،او داوخت ترلمر لوېدو پورې وي ، خو کله چې لمر ډوبيدو ته نږدې او زيږشي نو بياهغه وخت دمازديګرلمونځ مکروه دی ، له دې نه مخکې يې کول پکاردي .

پوښتنه : دماښام دلمانځه وخت کله پيليږي ؟

ځواب : د لمر دسترګې له لوېدو سره دماښام وخت پيل اودشفق تروركيدو پورې وي .

پوښتنه : شفق څه ته وايي ؟

ځواب : دلمر تږوبيداوروسته داسمان پرکنارو چې دلمرلوېده خواته کوم سوروالي پيداشي هغه ته شفق احمر وايي ، بيا له دې سوروالي وروسته يو ډول سپين والی پيداکيږي هغه ته شفق ابيض (سپينوالی) وايي ،څه شيبه وروسته داسپينوالی هم ورکيږي او ټول اسمان يو ډول ښکاري .، دسپين والي له تلو مخکې لا دما ښام وخت پاتې وي .

پوښتنه : دماښام دلمانځه داداکولو مستحب وخت کوم دی ؟

ځواب : اول وخت يې مستحب دی له عذره پرته دلمانځه ځنډول مکروه (ښه نه)دي .

پوښتنه : دماخستن دلمانځه وخت کله پيليږي ؟

ځواب : دسپينوالي له ختميدوسره سم دماخستن وخت پيليږي اودسهارترسپيده چاوده (صبح صادق) نه ترلږ مخکې وخته پورې وي .

پوښتنه : دماخستن دلمانځه مستحب وخت کوم دی ؟

ځواب : دشپې تر دويمې برخې پورې يې مستحب وخت دی ، له دې وروسته ترنيمې شپې پورې يې مباح وخت دی له هغه وروسته بيا مکروه وخت دی .

پوښتنه : دوتر لمانځه وخت راته بيان کړئ ؟

ځواب : دوتر لمانځه وخت دماخستن دلمانځه وخت دی ، خو دماخستن له لمانځه مخکې نه کيږي ، بلکې دماخستن له لمانځه وروسته دوترو وخت پيليږي .

پوښتنه : دوترو مستحب وخت کوم يو دی ؟

ځواب : که چيرته دچګا پرځان باور وي چې دشپې په آخرکې خامخا راپاڅيدلی شم نو دهغه لپاره بيادشپې په آخره برخه کې وترکول مستحب دي ، خو که چيرته يې پر ځان داباور نه وي نوبيا وتر له خوب مخکې کول پکاردي .

دلـمـانـځـه دشـپـږم شـــرط
(اسـتـقـبـال قبـلـي) بيـان

پوښتنه : داستقبال قبلي معنا څه ده ؟
ځـــواب :دقبلي په طرف مخامخ درښدلو ته استقبال قبله وايي .
پوښتنه :په لمانځه کي مخامخ قبلي ته ددرښدلودشرطوالي معناڅه ده ؟
ځـــواب :دلمونځ کولو په وخت کي لمونځ کونکي ته ضروري ده چې مخ يې دقبلي لورته وي .
پوښتنه :دمسلمانانو قبله کومه ده ؟
ځـــواب :دمسلمانانو قبله کعبه ده، خانه کعبه دخونې په شکل يوه لويه کوټه او د عربو (سعودي عربستان) په هيواد ، دمکې معظمې په ښار کي ده ، کعبې ته " **کعبى الله ، بيتُ الله ، بيت الحرام** " هم وايي .
پوښتنه : قبله کوم لورته ده ؟
ځـــواب :په هندوستان ، برما، بنګله ديش ، او ډيرو هيوادونوکي (1) خوقبله دلوديز لورته ده ، ځکه چې داټول هيوادونه دمکې معظمې ختيځ لورته واقع دي .
پوښتنه : که چيرته لمانځه په وخت کي دمريض مخ دقبلي لورته نه وي او دښورښدلووس هم نه لري نو څه به کوي ؟
ځـــواب :که داسې څوك وي ، چې دمريض مخ قبلي لورته واړوي اوله دغه څخه مريض ته دکوم تکليف رسيدلو ويره هم نه وي ، نو بيا دې مخ قبلي ته واړول شي، اوکه چيرته څوك نه وي ، يا وي خو مريض ته پرې ډيرتکليف رسيده ، نو بيا يې چې کوم لورته مخ وي هغې خواته دې لمونځ وکړي .

دلـمـانـځـه د اووم شـــرط
(نـيـت) بـيـان

پوښتنه : دنيت کولو معناڅه ده ؟
ځـــواب :نيت دزړه ارادې ته وايي .
پوښتنه : په نيت کي دڅه شي اراده کيږي ؟
ځـــواب :په نيت کي دهغه فرض لمانځه اراده ضروري ده کوم چې اداکيږي مثلاً:که دسهارلمونځ کوي نواراده دې کوي چې د نن سهار لمونځ کوم، که قضايي لمونځ وي نو داسې نيت دې وکړي چې دفلاني ورځې دسهار قضايي لمونځ کوم ، اوکه چيرته په امام پسې لمونځ کوي نو بيا هم نيت کول ضروري دي .
پوښتنه :نيت په ژبه ويل څرنګه دي ؟
ځـــواب :مستحب دى ، که په ژبه سره ونه ويل شي نو هيڅ پروا نه لري اوکه يې ووايي نوښه خبره ده .
پوښتنه :دنفل لمانځه نيت څه ډول کيږي ؟
ځـــواب :دنفل لمانځه لپاره دومره نيت هم کافي دى چې نفل لمونځ کوم اودسنت لمانځه اوتراويح لپاره هم دومره نيت کافي دى .

داذان بيـان

پوښتنه :داذان معنا څه ده ؟

ځـــواب :داذان معنا خبرول دي خو په شريعت کې دپنځه وخته لمانځه لپاره په ځانګړو الفاظو سره دلمونځ کونکو خبرولوته اذان وايي ، داذان توري اولفظونه يې دتعليم الاسلام په لومړۍ برخه کې تيرشول .

پوښتنه : آذان فرض دی که سنت ؟

ځـــواب :آذان سنت دی خوداچې له آذان څخه داسلام يو خاص شان اوبرم ښکاريږي له دې امله پرې ټينګارراغلی .

پوښتنه : آذان دکومو لمونځو لپاره سنت دی ؟

ځـــواب : دپنځو لمونځو اوجُمعې دلمانځه لپاره سنت دی ، له دې پرته دبل هيڅ لمانځه لپاره سنت نه دی .

پوښتنه :آذان څه وخت کول پکار دي ؟

ځـــواب :دهرفرض لمانځه په خپل وخت کې کول پکاردي ، اوکه چيرته له وخت دمخه وشي نو دوخت پر راتللو سره بايد دوهم وار بياوشي .

پوښتنه :داذان مستحبه طريقه کومه ده ؟

ځـــواب :په آذان کې اووه (7) شيان مستحب دي :

1. دقبلې لورته مخامخ په ولاړه درېدل .
2. داذان کلمې ورو ورو له تلوار پرته ويل.
3. داذان په وخت کې په غوږ کې دشهادت دواړه ګوتې په غوږو کې ورکول .
4. پرلوړ ځګای باندې آذان کول .
5. په لوړ غږ سره آذان کول .
6. د**حيّ علی الصّلای** ويلو په وخت کې ښي لورته اود **حيّ علی الفلاح** په وخت کې چپ لورته مخ ګرځول .
7. دسهار په آذان کې دحي الفلاح نه وروسته " **الصّلای خير من النّوم** " دوه ځله ويل .

پوښتنه : اقامت څه ته وايي ؟

ځـــواب : دفرض لمانځه په وخت کې چې کله خلك دجمعې لپاره رابلل کيږي، داذان کلمې ويل کيږي،خو د**حی علی الفلاح** نه وروسته د**قدقامت الصلای** کلمې دوه واره داذان دنوروکلمو نه زياتې ويل کيږي .

پوښتنه :اقامت ويل څه حکم لري ؟

ځـــواب : اقامت ويل دفرض لمنځونو لپاره سنت او دنورو لمنځونو لپاره سنت نه دی .

پوښتنه : آياآذان اواقامت ويل دنارينه اوښځودواړولپاره سنت دی؟

ځـــواب :نه ! هغه يواځې دنارينه وو لپاره سنت دی .

پوښتنه :يې اودسه آذان او اقامت ويل ځرنګه دي ؟

ځـــواب :له اوداسه پرته اذان کول روا دي ، خو عادت ګرځول يې ښه نه دي ، او اقامت له اوداسه پرته مکروه دی .

پوښتنه :که چيرته څوك يو وخت پخپل کورکې فرض لمونځ کوي نو آذان او اقامت به وايي اوکه نه ؟

ځـــواب :دکلي دمسجد آذان او اقامت کافي دی ، خو که چیرته یې ووایي نو ښه دی .
پوښتنه :مسافربه دسفر په حال کي اذان او اقامت وایي اوکه نه ؟
ځـــواب :هو ! دسفر په حال کي کله چې له آبادیٰ څخه دباندي وي آذان او اقامت دواړه ویل پکاردي . خو که چیرته اذان ونکړي او یوائې اقامت ووایي نو بیاهم هیڅ پروا نه لري ، خو ددواړو پریښودل مکروه دي .
پوښتنه :که آذان یو سړی وکړي او اقامت بل ووایي نو دا روادي اوکه نه ؟
ځـــواب :که موْ ذن نه وْ او یاهم وْ خو دد وهم کس په اقامت ویلو سره نه خفه کیږه نو بیا روا دی ، او که چیرته دموْذن خوښه نه وي نوبیامکروه دی .
پوښتنه :ترآذان څومره وروسته اقامت ویل پکاردی ؟
ځـــواب :دماښام له آذان پرته په نورو ټولو وختوکي دومره وروسته والی پکاردی ترڅو هغه کسان چې په خوراك ، څښاك ، یا قضاي حاجت او بولو بوخت وي هغوی فارغه او په لمانځه کي ګډون وکړای شي .
پوښتنه :دآذان او اقامت دواړو **ځـواب** څه ډول وي اوحکم یې څه دی ؟
ځـــواب :دآذان او اقامت دواړو اجابت (**ځـواب** ورکول) مستحب دي، داجابت او ځواب معنادا چې : اوریدونکی هم هغه کلمي ووایي کومي چې موْذن او یا یې مکبر وایي خو **حیّ علی الصّلاۀ** او **حیّ علی الفلاح** چې واوري **نو لاحول ولاقوّۀ ږلا بالله** ویل پکارده اود سهار په آذان کي چې **الصّلاۀ خیر من النّوم** واوري نو **صدّقتَ و بررتَ** ویل په کار دي ، او په اقامت کي چې **قدقامتِ الصّلاۀ** واوري **ډقامها الله وډدامها** ویل پکاردي .
پوښتنه :له آذان نه وروسته کومه دعاء ویل پکاردی ؟
ځـــواب :له آذان وروسته دې دا دعا ووایي :
ډللهمّ ربَ هذه الدّعوۀ التامۀ والصّلاۀ القائمۀ اتِ محمدٍ الوسیلۀ والفضیلۀ وابعثه مقاماً محموداٍ الذي وعدّته ږنك لاتخلف المیعاد .
ای خدایه ! ددغې کاملې بلنې او رښدونکي اولمانځه پالونکیه ! محمدe ته وسیلله (دجنت یوه درجه) ورکړه، اولویي وروښنه ، محمود مقام ته یې ورسوه هغه چې تا ورسه لوز (وعده) کړې په تحقیق سره ته دخپلې وعدې پالونکی یې .

دلـمـانـځـه درکـنـونـو بیـان

پوښتنه : ارکان څه ته وایي ؟
ځـــواب : په لمانځه کي ځیني داسي خبري شته چې کول یې فرض دي او ارکان ورته وایي ، ارکان درکن جمع ده ،اورکن دفرضو په معنا سره راځي .
پوښتنه :په لمانځه کي دننه څو فرضونه دي ؟
ځـــواب :شپږ :
لـومړی : تکبیر تحریمه یااولی تکبیر (الله اکبر).
دوهـم : قیام (ولاړه).
دریـم : قرائت (قران کریم ویل) .
څـلورم : رکوع .
پنـځـم : دواړه سجدې .

شپږم : آخره قعده (یاني دلمانځه په آخرکي دالتحیات په مقدار سره کیناستل) ، خو تکبیر تحریمه شرط دی رکن نه دی .
پوښتنه : کله چې تکبیرتحریمه شرط دی اورکن نه دی نو بیا ولي دمخکنیو شرطو نوسره یوځای بیان نه کړای شو ؟
ځواب : ځرنګه چې دتکبیر تحریمه اودلمانځه دنورو ارکانو ترمنځ کومه فاصله نه شته او لمونځ هم په همدې تکبیر سره پیلیږي ځکه نو دلمانځه دنورو ارکانو سره یوځای دتکبیر تحریمه بیانول راته مناسب ښکاره شول .

دتکبیر تحریمه بیان

پوښتنه : دتکبیرتحریمه نه مقصدځه دی ؟
ځواب : دنیت تړلو په وخت کي چې " الله اکبر" وویل شي په دې سره لمونځ پیلیږي اوخبرې چې لمونځ پرې باطلیږي هغه حرامیږي ، له دې امله ورته تکبیر تحریمه وایي .
پوښتنه : که دفرض لمانځه له نیت نه وروسته تکبیر تحریمه په کړوپه ملا وویل شي نو لمونځ کیږي اوکه نه ؟
ځواب : نه ! ځکه چې دتکبیر تحریمه په وخت کي په فرض او واجب لمنځونو کي چې کله عذر نه وي نیغ درېدل شرط دي .

دلمانځه دلومړي رکن
قیام (درېدلو) بیان

پوښتنه : دقیام (درېدلو) ځخه مقصد څه دی ؟
ځواب : قیام ودرېدا ته وایي ، او دودرېدا ځخه مقصد داسي ولاړه ده چې لاسونه ترځنګنو پورې ونه رسیږي .
پوښتنه : په لمانځه کي درېدل څومره اوپه کومولمنځوکي فرض ده؟
ځواب : په فرض اوواجب لمنځو دواړو کي دومره ودرېدافرض ده ، چې دفرض په مقدار سره قرائت وویل شي .
پوښتنه : که دولاړي طاقت نه وي نو بیا به څه کوي ؟
ځواب : که دناروغۍ یادزخم یا ددښمن له وېرې یا دهمداسي یو بل غټ عذر په وجه یو څوك نه شي دریدلی نو په ناسته سره فرض او واجب لمونځ کولای شي .
پوښتنه : په نفل لمانځه کي دودرېدلو حکم څه دی ؟
ځواب : په نفل لمانځه کي ودرېدل فرض نه دی ، له عذره پرته په ناسته سره هم نفل لمونځ کیږي خوله عذره پرته په ناسته سره په نفل لمانځه کي نیمایي ثواب وي .

دلمانځه ددوهم رکن
(قرائت) بیان

پوښتنه : دقرائت معنا څه ده ؟

ځـــواب :قرأت دقرآن کریم ویلوته وایي .
پـوښـتـنـه :په لمانځه کې څومره قرآن کریم ویل ضروري دي ؟
ځـــواب :کم ترکمه یوآیت ویل فرض دي اوسورت فاتحه (الحمدلله) ویل واجب دي، دفرضو په لومړیو دوو رکعتو اودوترو ، سنتو اونفلو په ټولورکعتونوکې له سورت فاتحې وروسته بل سورت یا یو لوی آیت او یا هم دری واړه ایتونه ویل واجب دي .
پـوښـتـنـه :آیا دسوره فاتحې ویل په هر رکعت کې واجب دي ؟
ځـــواب : دفرض لمانځه له دریم اوخلورم رکعت نه پرته په هر لمانځه کې که هغه فرض، واجب ،سنت اویاهم نفل وي، ددې ټولو لمنځونو په هر رکعت کې دسورت فاتحې ویل واجب دي .
پـوښـتـنـه :که چیرته دسړي یو آیت هم یادنه وي نو څه به کوي ؟
ځـــواب :سبحان الله یا الحمد لله دې د قرائت په ځای وایي او پرده باندې ژر ترژره دقرآنکریم زده کړه او یادول فرض دي .
دفرض قرائت په اندازه دقرانکریم یادول پرې فرض اودواجب قرأت په اندازه پرې واجب دی ، اودنه زدکولو په صورت کې به ډیر زیات ګناه ګاروي .
پـوښـتـنـه : قرآن کریم دکوم وخت په لمنځونو کې په زوره ویل پکاردي ؟
ځـــواب : په امام باندې واجب دي چې دماښام اوماخستن د لمانځه په اولو دوو رکعتو اودسهار، جُمعې او اخترونوپه ټولو رکعتو، او همدراز دروژې په میاشت کې په تراویح او وتروکې په لوړغږ (جهر)سره قرأت ووایي .
پـوښـتـنـه : په کومو لمنځوکې په ټیټ آواز سره قرائت ویل پکاردي ؟
ځـــواب :دماسپښین اومازدیګر په لمانځه کې امام او منفرد ټول ، اوپه وترو کې یواځې منفرد بایدقرائت په ټیټ غږسره ووایي .
پـوښـتـنـه : په لوړغږسره دقرائت ویلو اندازه څومره ده ؟
ځـــواب : کمه درجه یې داده چې ده ته نژدې سړی یې غږ واوري ، اودټیټ غږویلو کمه درجه داده چې خپل اوازیې ترغوږو ورسیږي .
پـوښـتـنـه : په کومو لمنځونوکې چې په لوړغږ قرأت ویل کیږي هغو ته څه وایي ؟
ځـــواب :هغو ته جهري لمنځونه وایي ځکه چې دجهر مانا ده په لوړغږ سره ویل .
پـوښـتـنـه : په کومو لمنځونوکې چې قرأت په ټیټ غږ ویل کیږي هغوته څه ویل کیږي ؟
ځـــواب :هغو ته سري لمنځونه وایي ، ځکه چې د سري ماناده په ټیټ غږ او په کراره ویل .
پـوښـتـنـه : که یوځوک په ژبه سره دقرائت الفاظ ونه وایي یواځې یې په خیال کې ووایي لمونځ یې کیږي اوکه نه ؟
ځـــواب : نه ! په خیال ځغلولو سره لمونځ نه کیږي ، بلکې په ژبه سره ویل یې ضروري دي .

دلـمـانـځـه د دریـم اوخـلـورم رکـن
(رکـوع ،سـجـدې) بـیـان

پـوښـتـنـه : درکوع کمه اندازه څومره ده ؟
ځـــواب : درکوع کمه اندازه داده چې ملاکړوپه او ورغوي ځنګنو ته ورسیږي .
پـوښـتـنـه : درکوع مسنونه طریقه څه ډول ده ؟

ځـــواب : دومره کړوپيدل چې سراوملادواړه برابرشي څنګلي له تشيونه لري وي اوځنګنونه بايد په دواړو ورغويو ونيول شي .
پـوښـتـنـه : که چيرته دسپين ږيرتوب ياد بل څه له امله ملا دومره کړو په شي چې درکوع شکل ته ورته شي نو بيابه رکوع څه ډول کيږي ؟
ځـــواب :په سر سره دې اشاره کوي داسي چې يواځې سر لږ ښکته کړي نو رکوع يې کيږي .
پـوښـتـنـه : له سجدې نه مقصد څه دی ؟
ځـــواب :پرځمکه باندې تندی ايښودلو ته سجده وايي.
پـوښـتـنـه :که څوك يواځې په پزه ياتندي باندې سجده وکړي نو سجده يې کيږي اوکه نه ؟
ځـــواب :که چيرې دعذر له امله داسي وکړي نو بيا دارواډي ، اوکه له عذره پرته يواځګي پرتندي باندې سجده کوي سجده يې کيږي خو داکار مکروه ده ، اوله عذرپرته يواځې پرپزه باندې سجده نه کيږي .
پـوښـتـنـه : په هر رکعت کې يوه سجده فرض ده اوکه دواړه ؟
ځـــواب :دواړه سجدې فرض دي .
پـوښـتـنـه :که چيرته تندی اوپزه دواړه زخمي وي نو بيا به سجده څه ډول کيږي .
ځـــواب :دداسي خلکو سجده يواځې دسر په ښورولوهم کيږي .
پـوښـتـنـه : ددواړو سجدو په منځ کې به څومره وخت کښيني ؟
ځـــواب :له لومړۍ سجدې وروسته دي په ډاډه زړه کښيني اوبيا دې دوهمه سجده وکړي .
پـوښـتـنـه :که چيرته داخترونو يادجُمعې اوياهم په يوه بله ستره غونډه کې دخلکو دزياتوالي له امله که ځای تنګ وو،د شاتني سړی سجده دمخکني سړي په شاباندې کيږي اوکه نه ؟
ځـــواب :کيږي .

دلـمـانـځـه دپـنـځـم رکـن
(آخـري نـاسـتـې) بـيـان

پـوښـتـنـه :په اخيره قاعده کې څومره اندازه ناسته فرض ده ؟
ځـــواب :دالتحيات د آخري تورو (**عبده ورسوله**)تړيلو پورې ناسته فرض ده .
پـوښـتـنـه :اخيره قاعده په کومو لمنځونوکې فرض ده ؟
ځـــواب :په ټولو لمنځونوکې فرض ده که هغه فرض ، واجب ، سنت اويا هم نفل وي.

دلـمـانـځـه دواجـبـاتو بيـان

پـوښـتـنـه : دلمانځه واجبات کومو خبروته وايي ؟
ځـــواب :دلمانځه واجبات هغو خبرو ته وايي چې کول يې په لمانځه کې ضروري وي ، که چيرته له چا څخه يو واجب په هيره سره پاته شي نو دسجده سهوه په کولو سره يې لمونځ بيرته سهي کيږدلی شي ، اوکه په هيره سره ديو واجب له پاته کيدو وروسته بيا هم سجده سهوه ونه شي او ياهم په لوی لاس يو واجب پريښودل شي ؛ دلمانځه بياراګرځول واجب دي .
پـوښـتـنـه : دلمانځه واجبات څو دي ؟
ځـــواب :دلمانځه واجبات څوارلس (14) دي :

1) دفرض لمانځه په لومړيو دوو رکعتونو کې قرائت ويل .
2) دفرض لمانځه له دريم اوڅلورم رکعت څخه پرته دهرلمانځه په ټولو رکعتونوکې سورت فاتحه ويل .
3) دفرض لمانځه په اولو دوو رکعتونوکې اودواجبو ، سنتو، اونفل لمنځګونو په ټولو رکعتونوکې له سورت فاتحې نه وروسته يو سورت يا يوغټ آيت اويا دری واړه آيتونه ويل .
4) د سورت نه مخکې فاتحه ويل .
5) دلمانځه دبرخو (قرأت، رکوع ، سجدې) او ټولو رکعتونو ترمنځ د ترتيب لحاظ ساتل داسې چې ترپايه پورې په ترتيب سره يوپربل پسې اداشي .
6) قومه کول ، يعني درکوع څخه نيغ ولاړيدل .
7) جلسه (ددواړو سجدو په منځ کې سمه ناسته کول) .
8) دلمانځه دارکانو تعديل يعني چې رکوع، سجده اودلمانځه نور ارکان په ښه ډاډه زړه او ښه توګه سره اداکول .
9) ړومبۍ قعده يانې په دری اوڅلور رکعتي لمونځونوکې له اولو دوو رکعتونو څخه وروسته د تشهد (دالتحيات) په مقدار سره کيناستل .
10) په دواړو قعدوکې تشهد (التحيات) ويل .
11) دامام لپاره دسهار ، ماښام ، ماخستن ، جُمعې، اخترونو، تراويح ، او روژې مبارکه په وتروکې په زوره " په لوړاواز" قرأت ويل .
12) د سلام په لفظ سره له لمانځه څخه وتل .
13) په وتروکې دقنوت لپاره تکبير اوبيا دعاء قنوت ويل .
14) ددواړو اخترونو په لمنځونوکې زائد تکبيرونه ويل .

دلـمـانـځـه دسنـتـو نو بـيــان

پوښتنه : دلمانځه سنتونه کومو خبرو ته وايي ؟
ځـــواب :په لمانځه کې چې دکومو شيانو ترسره کول له پيغمبر e نه ثابت وي ، خوټينګارپرې دفرضو او واجبو د درجې هومره نه وي راغلی سنت ورته وايي که چيرته يوسنت په هيره سره پاتې شي نو نه لمونځ فاسديږي اونه سجده سهوه واجبيږي اونه هم ګناه لري ، اوکه په لوی لاس سره پريښودل شي نوکه څه هم نه لمونځ پرې فاسديږي اونه دسهوې سجده پرې واجبيږي خو پريښوونکی يې دملامتۍ وړ بلل کيږي .
پوښتنه : په لمانځه کې څو سنتونه دي ؟
ځـــواب : په لمانځه کې يو ويشت (21) سنتونه دي :
1_ له تکبير تحريمه مخکې دواړه لاسونه غوږو ته وړل .
2_ ددواړو لاسو ګوتې پرخپل حال باندې خورې پريښګوول او قبلې ته يې مخامخ کول .
3_ دتکبيرپه وخت کې سرنه ښکته کول .
4_ دامام لپاره تکبير تحريمه اوديوه رکن څخه بل رکن ته دتلو په وخت کې دضرورت په اندازه ټول تکبيرونه په لوړغږ سره ويل .
5_ دښی لاس ورغوی د چپه لاس پرخپره دپاسه ايښودل .
6_ ثناء (سبحانك اللهم) ويل .
7_ تعوذ (اعوذ بالله) ويل .

8_ تسمیه : بسم الله ویل .
9_ دفرض لمانځه په دریم اوځلورم رکعت کې یواځې د فاتحې ویل .
10_ " آمین " ویل .
11_ ثنا ، تعوذ، بسم الله، اوآمین ټول په ټیټ غږ ویل .
12_ له سنتو سره سم قرائت ویل ، پدې معنی چې په هر لمانځه کې په ځومره اندازه دقرانکریم ویل سنت وي هغومره اندازه یې ویل .
13_ په رکوع اوسجده کې دری د ری واره تسبیح ویل .
14_ په رکوع کې د سر اوملا برابروالی او دواړه ورغوي پرځنګنو کلك ایښودل پداسي حال کې چې دلاس ګوتې خورې وي .
15_ په قومه کې امام لپاره " **سَمِعَ اللهُ لمن حمده** " او مقتدي لپاره " **ربّنا لك الحمد**" ویل ، او منفرد لره تسمیع او تحمید دواړه ویل .
16_ دسجدې پر وخت لومړی دواړه ځنګنونه پرځمکه لګول اوبیا دواړه ورغوي ، بیا پزه اوبیا تندی .
17_ په جلسه اوقعده کې چپه پښه در ول او پرې کښیناستل ، اوښی پښه داسې درول چې دګوتو سرونه یې دقبلې لور ته وي ، او دواړه لاسونه پر ورنو ایښوول .
18_ په تشهد کې پر " **ډشهد ډن لاإلـه إلاالله** " باندې دشهادت په ګوته سره اشاره کول .
19_ په آخره ناسته (قعده)کې له تشهد وروسته درود ویل .
20_ له درود وروسته دعاء ویل .
21_ اول ښي ، بیا چپ لورته سلام ګرځول .

دلمانځه د مستحباتوبیان

پوښتنه : په لمانځه کې څو شیان مستحب دي ؟
ځـــواب :په لمانځه کې پنځه شیان مستحب دي :
1:_ دتکبیرتحریمه په وخت کې له لستونو څخه ددواړو خپرو راایستل .
2:_ دمنفردلپاره له دری واره زیات تسبیح ویل.
3:_ دولاړې په حال کې دسجدې ځای ، په رکوع کې دپښو خپرو، په جلسه اوقعده کې خپلې سېنې، اودسلام په وخت کې خپلو اوږوته کتل
4:_ په خپل پوره توان سره ټوخی نه کول .
5:_ دارږمي په وخت کې خوله بندول ، اوکه خلاصه هم شي نو دقیام په حال کې یې په ښي لاس سره اوپه نورو حالاتو کې د چپه لاس په خپره سره بندول .

دلمانځه کولو پوره طریقه

کله چې دلمانځه اراده وکړې ، نو لومړی خپل ځان له هرې غټې او وړې ښکاره بې اودسې څخه پاك کړه ،پاکې جامې واغونده پرپاکه ځمکه قبلې ته مخامخ داسې ودریږه چې د دواړو پښو په منځ کې دې فاصله دځلورو ګوتو په اندازه اویا دېته نږدې وي .

کوم لمونځ چې کوې دهغه نیت په زړه کې وکړه ، لکه : دسهار فرض لمونځ خاص خدایه تالره کوم اوکه یې په ژبه سره ووایي نو هم ښه خبره ده ، بیا دواړه لاسونه غوږوته وروړه، دلاس

ورغوي اوګوتي قبلي ته مخامخ کړه ، او بټي ګوتي دغورږو نرميو ته يوسه په داسي حال کي چې ګوتي دې خوري وي ، اوس نو " الله اکبر " ووايه ، دواړه لاسونه د نامه له غوټې لاندې وتړه داسي چې دښې لاس ورغوی بايد دچپه لاس پر خپره باندې راشي ، دبټي او خچنې ګوتي نه کړې (حلقه) جوړه او چپه لاس پرې ونيسه .

پاته دری ګوتي بايد دمړوند له پاسه وي او نظردې بايد د سجدې پرځای باندې وي ، لاسونه به دې همداڅې ترلي وي اوپه ټټ غږ ثناء ووايه بيا تعوذ، بيا تسميه، او سورت فاتحه ووايه ، کله چې سورت فاتحه خلاصه شوه نو په ټټ غږ " آمين" ووايه ، بيا يوسورت يا غټ آيت اويا دری کوچني آياتونه ووايه .

خوکه چيرته په امام پسي ولاړوې؛ نو بياترثناء وروسته چوپ اوسه اوچې امام څه وايي په چوپه خوله يې واوره تعوذ،تسميه، سورۀ فاتحه، اوسورت هيڅ شی مه وايه .

قرائت په ډاډه زړه او سهي طريقه سره ووايه چټکتيا پرې مه کوه ، بيا الله اکبر ووايه رکوع ته لاړشه ، ګوتي خوري کړه اوپه ورغوي ځنګونونه کلك ونيسه ،اوملا داسي آواره کړه که چيرته داوبو ډکه کاسه پرې کښيښودل شي هغه هم روغه په خپل حال پاته شي سر له ملا سره داسي برابرکړه چې نه لوړ ه اونه ښکته وي .

لاسونه دې بايد له تشيونه لري وي ، پنډې بايد نيغې کړې ،بيا په رکوع کي دری واري اوياهم پنځه واري تسبيح ووايه بياتسميع ووايه او نيغ ودريږه تحميد هم ووايه ، امام به يواځې تسميع اومقتدي به يواځې تحميد وايي ، اومنفرد دې تسميع او تحميد دواړه ووايي .

بياتکبيرووايه اوسجدې ته لاړ شه دسجدې پروخت اول دواړه ځنګونونه پرځمکه ولګوه، بيا دواړه لاسونه ، بيا پوزه بيا تندی اومخ موبايد ددواړه لاسونو تر منځ دسجدې پرځای اوبټي ګوتي مودغورږو مخامخ وي ،د لاسو ګوټي دې بايد سره نښتي وي ترڅو يې سرونه دقبلې لورته شي ،ځنګلې له پښتيو او نس (خېټه) له ورنو اوځنګلو لري وي ، اوځنګلې پرځمکه مه ځملوه ، په سجده کي دری يا پنځه واره دسجدې تسبيح ووايه .

دسجدې نه دراپورته کېدو په وخت کي لومړی تندی ، بيا پوزه، بيا لاسونه راجګ کړه ، تکبير ووايه پورته شه ، اونيغ کښينه ، بياتکبير ووايه دوهمه سجده دلومړي هغې په څېروکړه ، بيا تکبير ووايه اوراپورته شه په راپورته کېدو کي لومړی تندی بياپوزه، بياځنګونه راجګ کړه اودپښوپرپنجو باندې نيغ ودريږه لاسونه وتړه اوبسم الله ، سورت فاتحه او يو سورت ووايه (که په امام پسي ولاړوې نو هيڅ مه وايه هرڅه په چوپه خوله واوره) بيا په همغه ترتيب سره رکوع ،قومه، سجده ، جلسه اودوهمه سجده وکړه .

له دوهمې سجدې نه چې راپورته شوې چپه پښه ځملوه پرې کښينه ، ښې پښه داسي ودروه چې دګوتو سرونه يې قبلې ته مخامخ وي، اوس نو دواړه لاسه پر ورنو باندې کښيږده او التحيات ووايه .

کله چې **ډشهد ډن لا ډله ډلاالله** ته ورسېدې نو د بټې او دمنځنۍ ګوتې نه حلقه جوړه کړه اودشهادت ګوته پر**"لاډله"**باندې پورته اوپر" **ډلا الله"** باندې يې ښکته کړه اوګوتي ترآخره پورې همداسي ترلي وساته .

تشهدچې ختم کړې که چيرته لمونځ دوه رکعته وْ نودرود شريف ووايه بيادعا ووايه ، لومړی ښي ا و بياچپ لورته سلام وګرځوه ، د سلام ګرځولو په وخت کي لومړ ښي لورته مخ وګرځوه او بياچپ طرف ته هم مخ ورسره وګرځوه .

ښي لورته دسلام ګرځولو په وخت کي دې دښي لوردملائکو اولمونځ کوونکو نيت وکړه او چپه لورته دسلام ګرځولو په وخت کي دې دچپه لور دملائکو او لمونځ کوونکو نيت وکړه ، اوپه کومه خوا کي چې امام وي دهغه لور په سلام ګرځولو کي دامام نيت هم وکړه .

او امام بايد په دواړو سلامونوکي دمقتديانو نيت وکړي .

اوکه چیرته لمونځ دری یا څلور رکعتیه وي نو له تشهد وروسته درود مه وایه ، بلکي تکبیر ووایه او ودریږه ، دریم اوڅلورم رکعت که دفرض لمانځه وي دفرضو له ترتیب سره اوکه واجب یاسنت یا نفل لمونځ وي دهغو له ترتیب سره سم یې پوره کړه ، اوسلام وګرځوه ، له سلام وروسته دا دعا ووایه : **" ډلله ډنت السّلام ومنك السّلام، تباركت یا ذالجلال و الږكرام"**

ای خدایه ! ته سلامتیاورکونکی یې، اوسلامتیاهم دتاله لوړې ده ، ته دبرکت څښتن یې ای دلویي اوشان څښتنه !

" اللهم ډعنّي على ذكـــرك وشكرك وحسن عبادتك" [ابوداود]

ای خدایه ! له ماسره مرسته وکړه ترڅو تایاد (ذکر) کړم ، ستا شکراداکړم، ستاینه اوبندګي دې وکړم.

او دادعا ویل هم مسنون دي **" لاږله ږلاالله وحده لاشريك لـه ، لـه الـملك ولـه الـحمد ،وهـو على كلّ شئْ ٍ قـدير** [بـخاري- مسـلم]

له خدایه پرته بل معبود نشته هغه یواځې دی سیال نه لري، پاچاهي اوتمامي ستاینې هغه لره دي، په هرشي قادردی .

اللّـهمّ لامـانع لـما ډعطيت ولا مـعطى لـما منــعت ولاينـفع ذالــجد منـك الـجد " [بـخاري – مسـلم]

ای خدایه ! څه شی چې ته ورکوي هیڅ څوك یې مخه نه شي نیولی، اوڅه شی چې ورکول نه غواړې هیڅوك یې ورکولای نه شي، اودمالداره سړي مالداري ستاله عذابه دخلاصون په لار کې هغه ته هیڅ ګټه رسولای نه شي .